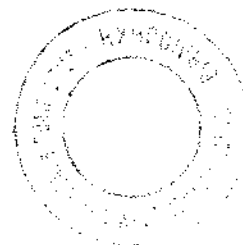

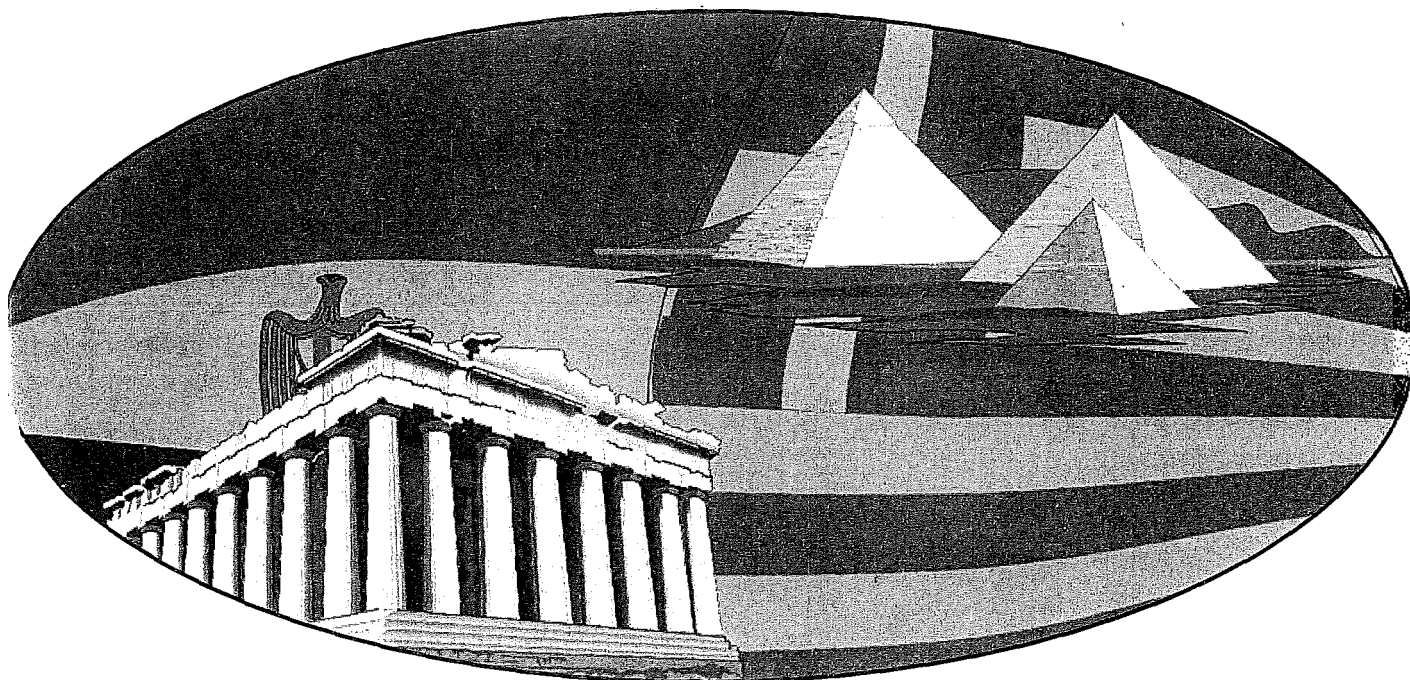
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ, ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«Ο ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΗΣΗ ΤΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»**

Επιβλέπων καθηγητής:

κ. Σαρρής Νεοκλής

Επιτροπή:

κ. Καραμπελιάς Γεράσιμος

κ. Τσίρος Νικόλαος

Φοιτήτρια:

Μαγκλάρα Σταματίνα Α.Μ. 303Μ011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	1
Εισαγωγή	2

ΜΕΡΟΣ Α΄

i.	Ιστορική αναδρομή	4
ii.	Μεταναστευτικά ρεύματα και χρονικές περίοδοι στην ιστορία των Ελλήνων στην Αίγυπτο	12
iii.	Έλληνες πριν την ίδρυση κοινοτήτων στην Αίγυπτο	14
iv.	Ίδρυση κοινοτήτων - αδελφοτήτων - συλλόγων	16
v.	Ιθαγένεια - Υπηκοότητα - Ομογένεια	18
vi.	Πληθυσμιακή και δημογραφική κατάσταση, κοινωνική Διαστρωμάτωση σε σχέση με την οικονομία και το πολιτιστικό επίπεδο	19
vii.	Τάξεις και εθνικότητα	23
viii.	Η ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο κατά τον 20ο αιώνα	24
	❖ Κοινότητες	24
	❖ Αδελφότητες	24
	❖ Σωματεία- Σύλλογοι	26
	❖ Φιλανθρωπικά σωματεία	27
	❖ Αθλητικοί σύλλογοι	28
	❖ Άλλα διάφορα σωματεία	28
	❖ Σχολεία	30
	❖ Πνευματική ζωή	32

ΜΕΡΟΣ Β΄

	Σύλλογοι και Σωματεία Αιγυπτιωτών στην Ελλάδα	34
i.	Καταστατικό Συνδέσμου Αιγυπτιωτών Ελλήνων	36
ii.	Στατιστικά στοιχεία του Συνδέσμου Αιγυπτιωτών Ελλήνων	38
iii.	Η πορεία του Συνδέσμου Αιγυπτιωτών Ελλήνων	40
iv.	Ελληνικός Ναυτικός Όμιλος Αιγυπτιωτών	41
v.	Επιτροπή Συσπείρωσης Πορτ-Σάιτ και Πορτ-Φουάτ	42
vi.	Σύλλογος Απόδημου Πολιτισμού Κ.Π. Καβάφη	43
vii.	Σύλλογος Αιγυπτιωτών Ελλήνων Σουέζ και Πορτ-Τεουφίκ	43
viii.	Σύλλογος Ελλήνων Καΐρου	44
ix.	Ένωση Παλαιών Προσκόπων Περιφέρειας Καΐρου	45

ΜΕΡΟΣ Γ΄

	Ορισμός του θέματος - Θεωρητικές υποθέσεις	46
i.	Μεθοδολογία	46
ii.	Ερωτήσεις συνέντευξης - Συνεντεύξεις	49
iii.	Ανάλυση περιεχομένου - Αναλυτική επαγωγή	83
	Συμπέρασμα	94
	Βιβλιογραφία	95
	Παράρτημα	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Ο αιγυπτιώτης ελληνισμός κατά την παλιννόστηση του στην Ελλάδα» στόχο έχει να παρουσιάσει τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι Αιγυπτίωτες όταν ήρθαν στην Ελλάδα και τον βαθμό συνοχής και αλληλεγγύης που διατηρούν μέχρι σήμερα.

Η εργασία αποτελείται από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται μια ιστορική αναδρομή στην πορεία και παρουσία των Αιγυπτιωτών στην χώρα του Νείλου, με εστίαση στον 18ο, 19ο και 20ο αιώνα. Γίνεται αναφορά στις παροικίες, στις αδελφότητες, στα σωματεία αλλά και στα σχολεία που δημιούργησαν οι Αιγυπτίωτες, έτσι όπως προέκυψαν από τη σχετική βιβλιογραφία.

Στο δεύτερο μέρος γίνεται αναφορά στους συλλόγους και στα σωματεία που δημιούργησαν οι Αιγυπτίωτες κατά την άφιξη τους στην Ελλάδα, σε μια προσπάθεια να διατηρήσουν ζωντανό το αιγυπτιώτικο στοιχείο.

Το τρίτο -και κυρίως μέρος- της εργασίας αποτελείται από τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα γίνεται αναφορά στις θεωρητικές υποθέσεις, πάνω στις οποίες βασίστηκε η παρούσα εργασία, και στην μεθοδολογία που ακολουθήθηκε. Στην δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις των συνεντεύξεων. Για την συλλογή των στοιχείων κρίθηκε καταλληλότερη η μέθοδος των συνεντεύξεων και η παρουσία του ερευνητή ως συμμετέχων. Στην τρίτη ενότητα γίνεται η ανάλυση των στοιχείων, έτσι όπως προέκυψαν από τις συνεντεύξεις, με την μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου και η επαλήθευση ή μη επαλήθευση των θεωρητικών υποθέσεων με την μέθοδο της αναλυτικής επαγωγής.

Τέλος, ακολουθεί το παράρτημα στο οποίο προσκομίζονται έντυπα και εικόνες αιγυπτιώτικων συλλόγων της Ελλάδας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διπλωματική, αυτή, εργασία με τον τίτλο «Ο αιγυπτιώτης ελληνισμός κατά την παλιννόστηση του στην Ελλάδα» αποτελεί μέρος του διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Κοινωνικός Αποκλεισμός, Μειονότητες και Φύλο».

Το 1953 η άνοδος στην εξουσία στην Αίγυπτο του στρατιωτικού καθεστώτος, επικεφαλής του οποίου ήταν ο συνταγματάρχης Γκαμάλ Άμπντ ελ Νάσερ, εφαρμόζοντας μια πολιτική εθνικοποιήσεων ανάγκασε τους Έλληνες που ήταν εγκαταστημένοι στην Αίγυπτο -εθνικοποιώντας τις επιχειρήσεις και με άλλα συναφή μέτρα- να εγκαταλείψουν την γενέτειρά τους και να εγκατασταθούν στην Ελλάδα.

Ο αιγυπτιώτης ελληνισμός αποτελεί το τυπικό παράδειγμα παροικιακής κοινωνίας και τα προβλήματα της ένταξης όλων των Αιγυπτιωτών στην ελληνική κοινωνία υπήρξαν σημαντικά, δεδομένου ότι οι ίδιοι ήταν αστοί και κοσμοπολίτες (κάτοχοι ξένων γλωσσών) και έπρεπε οι περισσότεροι να αρχίσουν νέα ζωή από την αρχή.

Η εργασία σκοπό έχει να παρουσιάσει τα προβλήματα που προέκυψαν από την ένταξη τους και το βαθμό συνοχής και αλληλεγγύης που διατηρούν μέχρι σήμερα.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας γίνεται μια ιστορική αναδρομή στην πορεία και την παρουσία του ελληνισμού στην χώρα του Νείλου. Η ιστορική αναδρομή ξεκινά με μια μικρή αναφορά στους ελληνιστικούς χρόνους και τον Μ. Αλέξανδρο και συνεχίζεται για τον 18ο και 19ο αιώνα, μέχρι και τα μέσα του 20ου, όπου και οι τελευταίοι Έλληνες της Αιγύπτου ήρθαν στην Ελλάδα.

Η αναδρομή επικεντρώνεται περισσότερο στον τρόπο δημιουργίας των παροικιών και στα διάφορα καθεστώτα που επικρατούσαν στην Αίγυπτο -με την συνεχή εναλλαγή μοναρχών- με πρώτο τον Μωχάμετ Άλυ, για να φτάσουμε στις δύσκολες, για τον αιγυπτιώτη ελληνισμό, μέρες της κυριαρχίας του Γκαμάλ Άμπντ ελ Νάσερ.

Στην συνέχεια γίνεται λόγος για τις κοινότητες, τις αδελφότητες και τα σωματεία που δημιουργήθηκαν από Έλληνες στις διάφορες πόλεις της Αιγύπτου. Θίγεται ακόμα και το πρόβλημα της ιθαγένειας και της υπηκοότητας που απασχόλησε τους Αιγυπτιώτες κατά την παραμονή τους στην Αίγυπτο.

Για να γίνει πιο κατανοητή η έντονη ελληνική παρουσία στην χώρα του Νείλου, θεώρησα σκόπιμο να παραθέσω ορισμένα στατιστικά στοιχεία -όπως αυτά έχουν προκύψει από σχετικές μελέτες- για την πληθυσμιακή και δημογραφική κατάσταση αλλά και την κοινωνική διαστρωμάτωση των Αιγυπτιωτών, σε σχέση με το οικονομικό και πολιτιστικό τους επίπεδο. Εξίσου σημαντική και σκόπιμη είναι και η αναφορά στις κοινότητες, τις αδελφότητες, τα σωματεία, τους αθλητικούς συλλόγους και τα σχολεία που δημιούργησαν οι Αιγυπτιώτες προκειμένου να εδραιωθούν και να ενταχθούν στην αιγυπτιακή κοινωνία. Τέλος, πολύτιμη ήταν και η συμβολή τους στην πνευματική ζωή του τόπου με την ίδρυση βιβλιοθηκών και την έκδοση βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αναφέρεται στην παρουσία του αιγυπτιώτη ελληνισμού στην Ελλάδα και στην προσπάθεια συσπείρωσης του μέσα από διάφορους συλλόγους. Παραθέτονται στοιχεία για την ίδρυση, την οργάνωση και τους σκοπούς μερικών από αυτούς τους συλλόγους, ενώ στο παράρτημα, αυτής της εργασίας, παρουσιάζονται έντυπα και εικόνες των συλλόγων αυτών.

Το τρίτο και κυρίως μέρος της εργασίας αυτής διακρίνεται σε τρεις ενότητες και διαπραγματεύεται τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι Αιγυπτιώτες κατά τον ερχομό τους στην Ελλάδα και τον βαθμό συνοχής και αλληλεγγύης που διατηρούν μέχρι σήμερα.

Στην πρώτη ενότητα γίνεται λόγος για την μεθοδολογία και την θεωρητική προσέγγιση που ακολούθησα για την διεξαγωγή της έρευνας.

Στην δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι ερωτήσεις και απομαγνητοφωνημένες οι δεκαέξι συνεντεύξεις πάνω στις οποίες στηρίχθηκε η παρούσα εργασία.

Στην τρίτη, και τελευταία, ενότητα γίνεται η ανάλυση των στοιχείων, έτσι όπως προέκυψαν μέσα από τις συνεντεύξεις, και η επαλήθευση ή μη επαλήθευση των θεωρητικών υποθέσεων που αποτέλεσαν την αφετηρία της έρευνας αυτής.

Κλείνοντας αυτή τη μικρή εισαγωγή θα ήθελα να ευχαριστήσω πρώτα από όλους τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Νεοκλή Σαρρή για την πολύτιμη βοήθεια του σε όλη την διάρκεια καταγραφής αυτής της εργασίας και για την τιμή που μου έκανε να αναλάβει την επίβλεψη της διπλωματικής μου εργασίας και τους καθηγητές κ. Γεράσιμο Καραμπελιά (επίκουρος καθηγητής) και κ. Νικόλαο Τσίρο (λέκτορας) για την συμβολή τους στην πραγμάτωση της παρούσας εργασίας. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω και όλους όσους δέχθηκαν να μου παραχωρήσουν συνεντεύξεις, καθώς και τα μέλη και τους προέδρους των αιγυπτιώτικων συλλόγων για την άμεση ανταπόκριση και βοήθεια τους. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω και τον υποψήφιο διδάκτορα κ. Ιωάννη Ιακωβίδη για την βοήθεια του και για τις πολύτιμες συμβουλές του.

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο δεν υπήρξε ποτέ ζήτημα αιώνων και δεν είναι υπερβολή να ειπωθεί ότι υπάρχουν σαφείς πια μαρτυρίες για την παρουσία αυτή, έξι χιλιάδες χρόνια πριν την γέννηση του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ο Αιγύπτιος αρχαιολόγος Γκαζάλ, εντοπίζει την πρώτη επαφή Ελλήνων και Αιγυπτίων στον 16ο αιώνα π.Χ., όταν οι Μινωικοί Κρήτες συμμάχησαν με τους Αιγυπτίους για να τους βοηθήσουν να διώξουν τους Υξώς.

Σταθμός στην παρουσία των Ελλήνων στην χώρα του Νείλου υπήρξε η εγκατάσταση στο νησί Φάρος -ακριβώς εκεί που θα χτιστεί αργότερα στην αντίπερα ακτή η Αλεξάνδρεια- των Κρητικών. Η παρουσία των Κρητικών ήταν μια αποικία προορισμένη να προστατέψει το εμπόριο με την Αίγυπτο, γι' αυτό αν θελήσουμε να αναζητήσουμε στο πέρασμα των Ελλήνων μια παρουσία με χαρακτήρα μονιμότερο από εκείνον των εμπορευόμενων αποικιών, θα πρέπει να ανατρέξουμε στον 8ο π.Χ. αιώνα όταν οι Μιλήσιοι αποβιβάστηκαν στην Αίγυπτο. Η μεγάλη εισροή Ελλήνων θα αρχίσει με τους Κάρες και τους Ίωνες, συμμάχους του Ψαμμίτιχου. Ο Ψαμμίτιχος όταν εδραίωσε τη θέση του στο θρόνο του Φαραώ επέτρεψε και σε άλλους Έλληνες να έρθουν στην Αίγυπτο και αργότερα, τους επέτρεψε να χτίσουν μια νέα πόλη, την Ναύκρατη, την πρώτη ελληνική πόλη που χτίστηκε στην Αίγυπτο¹.

Ωστόσο, η Αίγυπτος έγινε τμήμα του Ελληνιστικού κόσμου μετά το 332 π.Χ. Ο Μέγας Αλέξανδρος ήταν αυτός που οραματίστηκε και πραγματοποίησε τον εξελληνισμό της Ανατολής και το ξεκίνημα ήταν η μακεδονική εξόρμηση του. Πρώτος ξεκίνησε τη μεγάλη περιπέτεια της ανθρωπότητας προς την αποδημία, και ιδιαίτερα της ελληνικής αποδημίας προς τον σύγχρονο κόσμο.

Η ανάγκη της εκστρατείας προς την Ασία ήταν αδήριτη. Η πόλις- κράτος είχε κλείσει τον κύκλο της και είχε πάρει την κατιούσα. Στα ελληνικά κράτη δημιουργήθηκε ένα πλεονάζον εργατικό δυναμικό που στις δημοκρατίες κατάντησε αργόσχολος όχλος. Έπρεπε να δοθεί μία διέξοδος να διοχετευτεί αλλού, ώστε να σταματήσουν οι εσωτερικές αναταραχές και ανώφελες ατέρμονες ανακατατάξεις ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις². Έτσι αρχίζει η σημαντική και ενδιαφέρουσα «ασιατική εκστρατεία» και ο «ασιατικός εξελληνισμός» και η τότε οικουμένη ανοίχτηκε για τον ελληνισμό.

Στα χρόνια των διαδόχων του Αλεξάνδρου, οι Έλληνες ζούσαν στην Αίγυπτο σε αυτόνομες πόλεις και η επίδραση τους στάθηκε σημαντική σε όλα τα επίπεδα. Θεοί εξελληνίστηκαν, φαραωνικά επίσημα κείμενα μεταφράζονται, με κρατική εντολή, στα ελληνικά και η Αλεξάνδρεια κηρύττει την ανεξιθρησκία. Μικτοί γάμοι πραγματοποιούνται και μια νέα ιδιόμορφη γενιά, η ελληνοαιγυπτιακή, κάνει την εμφάνισή της³. Έτσι, ο ντόπιος αιγυπτιακός πληθυσμός άρχισε σιγά-σιγά να δέχεται την δύναμη και την παρουσία, σε όλα τα επίπεδα, του ελληνικού πληθυσμού που κατέφθανε στην χώρα. Η μεταφορά ελληνικού πληθυσμού στην

¹ Γιαλουράκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία τον Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 11-18, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

² Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 2ος, σελ. 130-139, Ακάδημος Α.Ε., 1978.

³ Γιαλουράκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία τον Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 18-23, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

κοιλάδα του Νείλου, οδήγησε στην δημιουργία νέων πόλεων και στην μετονομασία παλαιών με ελληνικά ονόματα⁴.

Το 30 π.Χ. όταν οι Ρωμαίοι καταλύουν το πτολεμαϊκό κράτος και η Αλεξάνδρεια γίνεται πρωτεύουσα Ρωμαϊκής επαρχίας, ο ελληνισμός της Αιγύπτου παραμένει ενωμένος. Όμως, στα χρόνια της ρωμαιοκρατίας παρατηρείται ένα φαινόμενο που θα αλλοιώσει σημαντικά την σύνθεση του πληθυσμού της χώρας: οι Έλληνες εγκαταλείπουν τις γαίες και συγκεντρώνονται στις μεγάλες πόλεις θεωρώντας ότι τα προνόμια τους σε αυτές ήταν ουσιαστικότερα. Ωστόσο, η μετακίνηση των πληθυσμών και η στροφή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας προς την απόλυτη δεσποτεία, οδήγησαν τελικά στην παρακμή του ελληνικού στοιχείου και στην αριθμητική μείωση του. Η Αυτοκρατορία διαχωρίζεται σε ανατολική και δυτική και στα 395 η Αίγυπτος περνά στην εξουσία της ανατολικής Αυτοκρατορίας, που δεν θα αργήσει να γίνει ελληνική. Μια νέα εποχή αρχίζει και ο ελληνισμός της Αιγύπτου θα διαδραματίζει πάλι σημαντικό ρόλο.

Στα χρόνια που ακολουθούν οι Έλληνες της Αιγύπτου καταδιώκονται συνεχώς εξαιτίας του θρησκευματος τους. Διωγμοί και σφαγές επιχειρούν να εξαφανίσουν το ελληνικό στοιχείο, όμως οι Έλληνες δεν αποθαρρύνονται, υπομένουν και παλεύουν συνεχώς, με την βοήθεια του Πατριαρχείου, προκειμένου να σωθούν από τον αφανισμό. Η Αίγυπτος θα γνωρίσει ταραγμένες ημέρες, έως ότου φθάσει μια νέα περίοδος της ιστορίας της, εκείνη της Τουρκοκρατίας. Η δυναστεία των Μαμελούκων, η τελευταία στη σειρά των μουσουλμάνων που τη διοίκησαν ως την τουρκική κατοχή, είτε γιατί τους απασχολούσε διαρκώς ο τουρκικός κίνδυνος είτε γιατί οι ελάχιστοι Ορθόδοξοι Έλληνες δεν αποτελούσαν πια υπολογίσιμη παρουσία, τους άφησαν ελεύθερους να εκτελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Οι ελάχιστοι Έλληνες της Δαμιέττης και της Ρωζέττης, ανέπνευσαν. Όταν οι Τούρκοι μπήκαν στο Κάιρο το 1517, οι Μαμελούκοι υποχώρησαν και ο ελάχιστος ελληνισμός συνδέει το όνομα του και την τύχη του με το Πατριαρχείο. Ευτύχημα στάθηκε το γεγονός ότι την περίοδο εκείνη, πατριάρχης ήταν ο ιεράρχης Ιωακείμ (1486-1567), ο οποίος εκμεταλλευόμενος τα προνόμια που είχε παραχωρήσει η Υψηλή Πύλη στην Αίγυπτο, βοήθησε πολύ τον ελληνισμό της Αιγύπτου. Πραγματοποίησε σημαντικά επιτεύγματα που οδήγησαν στην αρχή της άνθισης του ελληνισμού στα νεώτερα χρόνια⁵.

Και έτσι κάνει την εμφάνιση του το νεοελληνικό παροικιακό φαινόμενο. Με τον όρο παροικία εννοούμε **μια διαμορφωμένη κοινότητα ανθρώπων -με κοινή εθνική συνείδηση και ψυχοσύνθεση- που ζει έξω από την εθνική εστία και που με την οικονομικό- κοινωνική δραστηριότητα της συμβάλλει στην επιβολή και στην αναπαραγωγή του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και του διεθνούς αποικιοκρατικού- αστικού καταμερισμού της εργασίας⁶.**

Το φαινόμενο αυτό αναπτύσσεται κυριολεκτικά τον 18ο και 19ο αιώνα, όταν έχει παγιωθεί μια διεθνής κεφαλαιοκρατική αγορά και η ελληνική εμπορική

⁴ Rice M., *Egypt's Legacy, the archetypes of Western civilization 3000-30 BC*, Routledge, New York 1997.

⁵ Γιαλουράκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία του Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 23-47, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

⁶ Ψυρούκης Ν., *Το νεοελληνικό παροικιακό φαινόμενο*, σελ. 27, Επικαιρότητα Ο.Ε., Αθήνα 1983.

δραστηριότητα βρίσκεται σε εκπληκτική άνοδο. Η τότε οικονομική κατάσταση και οι κανόνες της αγοράς, οι κυρίαρχες οικονομίες της Δύσης και η αντίθεση τους με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, καθώς και οι λαϊκές εξεγέρσεις στα Βαλκάνια κατά της τελευταίας ωθούν τους Έλληνες μετανάστες να εγκαταλείψουν τον ελλαδικό χώρο. Η πρώτη μη ευρωπαϊκή χώρα που δέχτηκε Έλληνες, όπου μάλιστα διέπρεψαν παντού, υπήρξε η Αίγυπτος και η υπόλοιπη Βόρεια Αφρική (Λιβύη, Τυνησία), η Μάλτα και μαζί το Σουδάν και η Αιθιοπία⁷.

Είναι πολύ συνηθισμένη η εκδοχή πως η εμφάνιση και η παγίωση του παροικιακού ελληνισμού της Αιγύπτου οφειλόταν σε μια ευνοϊκή ιστορική συγκυρία: στο γεγονός πως στις αρχές του 19ου αιώνα κυβερνήτης της χώρας ήταν ο Αλβανός Μωχάμμετ Άλυ, ο δημιουργός της νέας Αιγύπτου, που είχε για διαλεχτούς φίλους του Έλληνες. Λέγεται πως ο ίδιος ήταν φιλέλληνας και πως «ζύγιζε τα πράγματα με το μάτι του αστού». Ο τσιφλικάς καπνέμπορος της Καβάλας και στρατιωτικός του οθωμανικού στρατού -μέσα στο κλίμα της αποσύνθεσης και του κατακερματισμού της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας- σαν βρέθηκε στην Αίγυπτο των Μαμελούκων θέλησε να αξιοποιήσει για λογαριασμό του την αναγέννηση του αιγυπτιακού ιδεώδους και να γίνει ο Ηγεμόνας και της Αιγύπτου και ολόκληρης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Τον καιρό του Μωχάμμετ Άλυ η αιγυπτιακή-ανατολίτικη μορφή της κοινωνικής-κρατικής ταξικής συγκρότησης αναβιώνει και πάλι και η χώρα βρίσκεται σε μία κατάσταση ευημερίας. Όσο για τον περίφημο «φιλελληνισμό» του, αυτός περιοριζόταν στους εμπόρους πάροικους, τους φορείς της αποικιοκρατίας. Τα στρατεύματα του και ο υιός του, ο Ιμπραήμ, πήραν ενεργητικό μέρος για την καταστολή της ελληνικής απελευθερωτικής επανάστασης του 1821. Ο στρατός του που ήρθε στην Ελλάδα, πήρε μαζί του πίσω στην Αίγυπτο χιλιάδες παιδιά του ελληνικού λαού και τα έριξε στα σκλαβοπάζαρα σαν καλήπραμάτεια. Στα 1828 ο ναύαρχος Codrington, προστάτης των πάροικων, έκανε διαβήματα στον Μωχάμμετ Άλυ για την απελευθέρωση των Ελλήνων δούλων και για την μετατροπή τους σε ξένους πάροικους. Οι προσπάθειες συνεχίστηκαν και από τις πρώτες μεταεπαναστατικές ελληνικές κυβερνήσεις. Και όσο διείσδυε η αποικιοκρατία στην Αίγυπτο και όσο η οικονομία της Αιγύπτου δυνάταν περισσότερο με τις μεγάλες αποικιοκρατικές μητροπόλεις, τόσο ο Μωχάμμετ Άλυ γινόταν πιο ενδοτικός στο πρόβλημα των Ελλήνων δούλων του⁸.

Ο Μωχάμμετ Άλυ για την συμβολή του στον αγώνα κατά των Ελλήνων πήρε ως ανταμοιβή, την Κρήτη. Η περίοδος αυτή ήταν αρκετά οδυνηρή για τους Έλληνες και συνοδεύτηκε από δυσβάσταχτες φορολογίες. Παράλληλα, ο Πασάς της Κρήτης, Μουσταφά ο Γκριτλής (δηλαδή Κρητικός) σαν δείγμα της "ευσπλαχνίας του αντιβασιλέως της Αιγύπτου" διοχέτευε παιδιά στην Αίγυπτο, που τα εξισλάμιζε και τα προόριζε να πυκνώσουν τις τάξεις του στρατού του. Εξήντα χιλιάδες Κρητικοί φύγανε πρόσφυγες από το νησί στα πρώτα χρόνια της αιγυπτιακής κατοχής⁹.

Η ελληνική παροικία της Αιγύπτου, ακριβώς εκεί που άρχισε να αναπνέει, αντιμετώπισε νέα προβλήματα. Οι Έλληνες ζούσαν σε διαρκή αγωνία, καθώς το

⁷ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 15-17, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

⁸ Ψυρούκης Ν., *Το νεοελληνικό παροικιακό φαινόμενο*, σελ. 129-133, Επικαιρότητα Ο.Ε., Αθήνα 1983.

⁹ Γιαλουράκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία του Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 122, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

κρητικό ζήτημα απειλούσε τις σχέσεις των δύο κρατών. Ο Μουσταφά δεν ζήτησε μόνο την απομάκρυνση των Ελλήνων αλλά και την κατάσχεση των περιουσιών τους για το αιγυπτιακό δημόσιο. Ακριβώς την ίδια περίοδο, άρχισε πάλι να φουντώνει το αντάρτικο και ο Αγώνας για την Ένωση μπορούσε να οδηγήσει και στο ξερίζωμα του ελληνισμού από την Αίγυπτο. Η ελληνική Κυβέρνηση πανικόβλητη, σπεύδει να χαρακτηρίσει «ληστρικά» και «ανοησίας» τα μικροκινήματα που στρέφονται κατά των Αιγυπτίων. Οι Έλληνες της Αιγύπτου περίμεναν από στιγμή σε στιγμή τη διακοπή των σχέσεων των δύο χωρών, με όλες τις σοβαρές για την τύχη τους συνέπειες. Όλα αυτά, οδήγησαν τον σουλτάνο Αμπντούλ Μετζί να καταργήσει την κυριαρχία του Μωχάμμετ Άλυ στην Κρήτη, και την ξαναέφερε στην επικυριαρχία της Υψηλής Πύλης.

Με τον τερματισμό του κρητικού ζητήματος, η παροικία στην Αίγυπτο μπορούσε τώρα να αναπτυχθεί απερίσπαστη. Η ρήξη άλλωστε του πασά με την Πόλη θα σταθεί ευνοϊκός παράγοντας για την άνοδο και την ακμή της. Πλέον η ελληνική παροικία στην Αίγυπτο δεν είναι η παροικία των συντεχνιών, των συναφειών. Είναι η παροικία των εμπόρων¹⁰.

Η προσπάθεια του Μωχάμμετ Άλυ να σταθεροποιήσει την οικονομία του τόπου, τον οδηγεί στην απόφαση της παροχής ειδικών προνομίων στους εμπορευόμενους, από τα οποία ωφελήθηκαν πρώτοι οι Έλληνες. Η τάση για ανάπτυξη του εμπορίου στην Αίγυπτο, θα οδηγήσει την ελληνική κυβέρνηση στην απόφαση να συμβληθεί με έναν ξένο για τη χρησιμοποίηση караβιών που θα εξυπηρετούν τη γραμμή Ναυπλίου και Αλεξάνδρειας με επέκταση στη Μασσαλία, τη Σμύρνη και την Τεργέστη, ενώ άλλη γραμμή θα εξυπηρετεί ταυτόχρονα και τα Χάνια και την Τεργέστη¹¹. Ήταν πια η εποχή (1836-1837) που ο ελληνικός εμπορικός στόλος είχε την πρώτη θέση στα αιγυπτιακά λιμάνια¹².

Οι Έλληνες στην Αίγυπτο αποκτούσαν εθνική και συγχρόνως παροικιακή αντίληψη και νοοτροπία. Επίσης, οι πρώτοι Έλληνες πάροικοι συνήθισαν σε μία μονοπωλιακή πολιτική και συμμετείχαν στην εμπορική και γενικά οικονομική αναγέννηση της χώρας.

Αλλά η παροικιακή αναγέννηση στα πρώτα της βήματα κινδύνεψε να ανακοπεί με το θάνατο του Μωχάμμετ Άλυ. Και αυτό γιατί η άνοδος του στην εξουσία - παρόλο που προωθούσε δικούς του σκοπούς - βοήθησε την ελληνική υπόθεση στη χώρα του Νείλου. Ήταν η απαρχή της ανόδου του αιγυπτιακού ελληνισμού. Όταν ο Αμπάς διαδέχτηκε τον Μωχάμμετ Άλυ, οι Έλληνες ετοιμάστηκαν για τα χειρότερα. Ήταν φανατικός μισόξενος και αντιδραστικός. Ότι δημιούργησε ο Μωχάμμετ Άλυ, το κατάστρεψε. Έκλεισαν τα υφαντουργεία, οι φάμπρικες, τα σχολεία... Με την κήρυξη του Κριμαϊκού Πολέμου ο Αμπάς έκοψε τις διπλωματικές σχέσεις με την Ελλάδα και οι Έλληνες ζούσαν μέρες τρομοκρατίας καθώς πολλοί θα απελαύνονταν. Οι Έλληνες θα γνώριζαν και άλλα δεινά, αν δεν τους "έσωζε" ο ξαφνικός θάνατος του μονάρχη.

Ο νέος μονάρχης, ο Σαΐτ, ο πιο μικρός γιος τον Μωχάμμετ Άλυ, ξαναέφερε στη ζωή την πολιτική του πατέρα του, καταργώντας όμως το κρατικό μονοπώλιο της

¹⁰ Γιαλourάκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία τον Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 124, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

¹¹ Γιαλourάκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία τον Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 121, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

¹² Ψυρούκης Ν., *Το νεοελληνικό παροικιακό φαινόμενο*, σελ. 129-133, Επικαιρότητα Ο.Ε., Αθήνα 1983.

γεωργικής παραγωγής. Άμεση συνέπεια αυτού ήταν να δοθεί νέα διέξοδος στον επιχειρηματικό κόσμο των Ελλήνων της Αιγύπτου.

Μετά τον θάνατο τον Σαΐτ, ο διάδοχος του Ισμαήλ (1863-1879), θα συνδέσει το όνομα του με ένα τεράστιας σημασίας έργο, την τομή της Διώρυγας του Σουέζ. Θα μπορούσαμε να πούμε, ότι στις μέρες του ο ελληνισμός δεν γνώρισε δυσκολίες, εάν εξαιρέσουμε την επιδημία χολέρες του 1865, που οδήγησε πολλούς στην απόφαση να εγκαταλείψουν τη χώρα, καθώς και η οικονομική κρίση που κατέστρεψε πολλούς Έλληνες. Την εποχή εκείνη οι Έλληνες, στην Αίγυπτο, ήταν ελεύθεροι και η ελληνική παροικία συνεχώς αυξανόταν.

Όταν ο Ισμαήλ παραιτήθηκε, ύστερα από ένα στρατιωτικό κίνημα, ανέλαβε ο Τεουφίκ (1878-1892). Στις μέρες του Τεουφίκ, η ελληνική παροικία θα ζήσει και πάλι δύσκολες ώρες. Ο μισοξενισμός του γίνεται όπλο και στρέφεται εναντίον όλων των Ευρωπαίων. Οι ενέργειες του είχαν ως αποτέλεσμα την «επανάσταση του Οράμπι» και την δημιουργία προσφύγων, ανάμεσα στους οποίους ήταν και πολλοί Έλληνες. Ο πατριάρχης Σωφρόνιος και ολόκληρος σχεδόν ο ελληνικός κλήρος έφυγαν για την Ελλάδα. Η Αλεξάνδρεια ήταν σωρός ερειπίων και από τη στάχτη ένας νέος ελληνισμός, θα συνέχιζε την πορεία του. Το ίδιο συνέβη και στο Σουδάν. Στην επανάσταση του Μάχνητ, ο Σουδανός ηγέτης σκότωσε τριάντα Έλληνες (1885). Στο Κορντοφάν, μόνο όσοι γινόντουσαν μουσουλμάνοι μπορούσαν να σωθούν. Ακόμη, υποχρέωσε όλους τους Έλληνες να παντρευτούν Σουδανέζες, να πηγαίνουν τέσσερις φορές την ημέρα στο τζαμί και δήμευσε τις περιουσίες τους. Ωστόσο, οι περιπέτειες και τα μαρτύρια των Ελλήνων την εποχή εκείνη, είναι μία πτυχή της ιστορίας των αποδήμων που μελετάται ακόμη.

Ξεφυλλίζοντας κανείς τις εφημερίδες της εποχής εκείνης, διαπιστώνει ότι η παροικία άρχιζε πάλι να αναπνέει και νέα στελέχη έκαναν την εμφάνισή τους. Η εγκατάσταση των Ελλήνων δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε μετανάστευση, ούτε αποικισμός. Τώρα οι Έλληνες μπορούσαν να κυκλοφορούν ελεύθερα στις διάφορες επαρχίες. Η παντελής έλλειψη αστικής τάξης και οργάνωσης της οικονομίας, τότε, στην Αίγυπτο ήταν αυτή που έδωσε την ευκαιρία στους Έλληνες να επενδύσουν και να δημιουργήσουν επιχειρήσεις¹³.

Ένα ακόμη γεγονός που συντέλεσε στην παροικιακή άνοδο ήταν η ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Αιγύπτου, όπου το ελληνικό κεφάλαιο εισχώρησε στο ανώτατο αυτό αιγυπτιακό ίδρυμα και μέλη του οποίου ήταν και Έλληνες. Στην περίοδο 1907 έως και το 1911, η οικονομική κρίση που μάστιζε την Αίγυπτο είχε επίδραση και στον ελληνισμό της. Όμως, η οικονομική ανάρρωση, μετά το 1912, άρχισε να διαφαίνεται και οι Έλληνες γνώρισαν και πάλι την νέα ευεξία.

Μετά τη λήξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου -από τον οποίο η παροικία βγήκε με ελάχιστα τραύματα- και τον τερματισμό της Μικρασιατικής καταστροφής, ο ελληνισμός της Αιγύπτου εκδήλωσε κάποια ανησυχία για το μέλλον του. Στην αρχή, η ανησυχία ξεκίνησε από τον φόβο εκτοπισμού των Ελλήνων από τις άλλες παροικίες και ολοκληρώθηκε με την προσθήκη ενός νέου παράγοντα, «την αφύπνιση των ιθαγενών». Για την εξουδετέρωση του τελευταίου, η «προσαρμογή» προσφέρεται σαν η μόνο λύση.

Τα επόμενα χρόνια θα κυλήσουν με την αβεβαιότητα για το μέλλον. Ο ελληνισμός που το 1930 αριθμούσε εκατόν πενήντα χιλιάδες ψυχές, απέρριψε

¹³ Γιαλourάκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία του Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 129-130, 134, 151, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

στην πλειοψηφία του τον επαναπατρισμό και προσανατολίστηκε στην προσαρμογή. Το πώς και με το ποια μέσα δεν είχε ακόμη αποφασιστεί. Η τύχη του όμως ήταν προδιαγεγραμμένη, όσο συνεχίζονταν η αφύπνιση των Αιγυπτίων. Μία αφύπνιση που ήταν φυσικό να εκτοπίσει αργά ή γρήγορα το ξένο στοιχείο, που αναγκαστικά θα έχανε έδαφος.

Οι Έλληνες της Αιγύπτου αδυνατούσαν να πιστέψουν στην τραγική τους μοίρα. Πώς να εγκαταλείψουν μια χώρα που τους πρόσφερε τόσα πολλά;

Στα χρόνια που ακολούθησαν ο αιγυπτιώτης ελληνισμός πέρασε δύσκολες στιγμές, ιδιαίτερα μετά την κατάργηση των διομολογήσεων. Όμως δέχτηκε πειθαρχημένα τη νέα διαμόρφωση των συνθηκών ζωής, και παρά τις ανησυχίες που εξέφρασαν μερικοί, συνέχισε να εργάζεται απρόσκοπτα και να δημιουργεί, ατενίζοντας με εμπιστοσύνη το μέλλον. Είχε αποκρυσταλλώσει πια την πεποίθηση ότι θα μπορούσε να συνεχίσει να ζει απρόσκοπτα μέσα στα πλαίσια της αιγυπτιακής νομοθεσίας, έστω σαν μία μικρή μειονότητα 150.000 ατόμων. Ο αριθμός αυτός άλλωστε μειωνόταν συνεχώς, σαν ποσοστό, με την διαρκή αύξηση του αιγυπτιακού πληθυσμού¹⁴. Το 1949 -κατά την αιγυπτιακή στατιστική- απέμεναν μόνο 77.592 Έλληνες και το 1961

ελαττώνονται σε 40.950, για να φτάσουν το 1967 στον θλιβερό αριθμό των 17.000 σε όλη την Αίγυπτο¹⁵.

Με την εκπνοή της 12ετούς μεταβατικής περιόδου από την υπογραφή της συνθήκης του Montreux, μπήκαν κάποιες βάσεις για μια διμερή (Ελλάδας-Αιγύπτου) συμφωνία εγκατάστασης. Όλοι περίμεναν να διακανονισθούν τα θέματα της υπόστασης και της παραμονής των Ελλήνων στην Αίγυπτο. Οι προσπάθειες που έγιναν ήταν πολλές όμως, όλες έμειναν χωρίς αποτέλεσμα. Η βασική διαφωνία ήταν προς την διάρκεια της ισχύος της σύμβασης εγκατάστασης. Η ελληνική πλευρά υποστήριζε τα είκοσι χρόνια, η αιγυπτιακή τα πέντε. Επιπλέον, η αιγυπτιακή κυβέρνηση δήλωνε συνεχώς ότι δεν ήταν δυνατόν να τεθεί περιορισμός στο κυριαρχικό της δικαίωμα να ορίζει εκείνη το status quo της χώρας. Η ελληνική πλευρά μάταια επικαλούνταν όρους από την συνθήκη του Montreux και μάταια υπενθύμιζε την ύπαρξη κάποιων συναισθηματικών δεσμών των Ελλήνων με την γη της Αιγύπτου, λέγοντας ότι ο ξένος της χώρας αυτής ήταν εγκατεστημένος και ριζωμένος και δεν ήταν στην ουσία ξένος. Η παρουσία του ήταν πηγή για την Αίγυπτο. Όμως στην πολιτική δεν χωράνε συναισθηματισμοί. Συμφωνήθηκε, βέβαια, η έκδοση δελτίου παραμονής δέκα χρόνων, όμως τα γεγονότα του 1952 επέφεραν τρομερό κτύπημα στην συνέχεια της διαμονής των Ελλήνων στη χώρα¹⁶.

Η επανάσταση της 23ης Ιουλίου 1952 ήταν πλέον γεγονός. Σε συνθήκες εσωπολιτικής πάλης η στρατιωτική οργάνωση «Ελεύθεροι Αξιωματικοί» στηριζόμενη στο στρατό, πραγματοποίησε τη νύχτα εκείνη επαναστατική ανατροπή. Η κυβέρνηση του Χιλιάλ (2 Μαρτίου- 28 Ιουνίου 1952) ανετράπη. Όλη την εξουσία ανέλαβε το συμβούλιο καθοδήγησης της επανάστασης (ΣΚΕ), που σχηματίστηκε στις 26 Ιουλίου 1952, την ίδια μέρα ο βασιλιάς Φαρούκ

¹⁴ Γιαλουράκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία του Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 198, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

¹⁵ Κουτσούμης Ντ., *Κί' αποχαιρέτα την την Αλεξάνδρεια που χάνεις... Πως και διατί διελύθη η παροικία της Αιγύπτου*, σελ. 3, ανάπτυξον εκ του περιοδικού «ο Ελληνισμός του Εξωτερικού», Θεσσαλονίκη 1967.

¹⁶ Σουλιογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 212, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

παραιτήθηκε υπέρ του γιου του. Έτσι στο ΣΚΕ δημιουργήθηκε συμβούλιο αντιβασιλείας. Αρχηγός του ΣΚΕ ήταν ο στρατηγός Μουχάμεντ Ναγκίμπ, αλλά πραγματικός καθοδηγητής ήταν ο συνταγματάρχης Γκαμάλ Άμπντ ελ Νάσερ, ο οποίος ανακηρύχτηκε Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Η δεκαετία 1950-60 υπήρξε για τον αιγυπτιακό ελληνισμό η δεκαετία η σκληρή. Και αυτό γιατί σημαδεύτηκε από δύο αποφασιστικής σημασίας για το μέλλον του γεγονότα: α) την αγγλογαλλική επίθεση κατά της Αιγύπτου (Οκτώβρης '56) και β) τα νομοδιατάγματα περί «αιγυπτιοποίησης ξένων τραπεζών, ασφαλιστικών εταιριών και εμπορικών αντιπροσωπειών» (Ιανουάριος '57).

Ο κραδασμός στους κόλπους της παροικίας, από τη δημοσίευση των πρώτων αυτών νομοδιαταγμάτων, υπήρξε καταλυτικός. Για πρώτη φορά, ύστερα από την κατάργηση του καθεστώτος των διομολογήσεων το 1937, οι Αιγυπτιώτες Έλληνες άρχισαν να αισθάνονται το έδαφος να φεύγει κάτω από τα πόδια τους. Και τα ερωτήματα άρχισαν να διαδέχονται το ένα το άλλο: «Είμαστε όντως ξένοι;». «Υπάρχουν περιθώρια για παραμονή και εργασία στην δεύτερη πατρίδα μας;». «Μπορούμε να ζητήσουμε τώρα την αιγυπτιακή υπηκοότητα;»¹⁷. Ο ελληνισμός τώρα προσπαθούσε μέρα με τη μέρα να κατανοήσει την πραγματικότητα που είχε δημιουργηθεί και να περιορίσει τις πολλές του ανησυχίες. Πιθανόν, τη νέα αυτή πραγματικότητα, να την είχε αντιληφθεί νωρίτερα εάν ο αισιόδοξος τόνος του παροικιακού τύπου δεν τους εμπόδιζε να δουν καθαρά και αν οι διπλωματικοί μας εκπρόσωποι δεν είχαν σαφές οδηγίες να αποτρέψουν ένα «νέο προσφυγικό κύμα»¹⁸.

Η πρώτη αντίδραση της παροικιακής ηγεσίας, μόλις δημοσιεύτηκαν τα αιγυπτιακά οικονομικά διατάγματα, ήταν η αποστολή τηλεγραφήματος στον Νάσερ και η μετάβαση στην Αθήνα αντιπροσωπείας της Ελληνικής Κοινότητας και του Ελληνικού Εμπορικού Επιμελητηρίου Αλεξανδρείας, για συνεννοήσεις. Αξίζει να σημειωθεί, στο σημείο αυτό, ότι το τηλεγράφημα αυτό περιελάμβανε μόνο το αίτημα για εξαίρεση των Αιγυπτιακών Ελλήνων από την ισχύ των εκδοθέντων νόμων και όχι αιτήματα όπως π.χ. η χορήγηση της αιγυπτιακής υπηκοότητας.

Ο τότε πρέσβης της Ελλάδας στο Κάιρο, Δημήτρης Λάμπρος, προτού συναντηθεί με τον Νάσερ επιδίωξε ένα κύκλο προσωπικών επαφών με τους Αιγύπτιους υπουργούς Οικονομικών, Εσωτερικών και Εμπορίου, σε μια προσπάθεια να «θεσπισθούν δικαιώματα μετοχών και να εξασφαλίσει ότι δεν θα στερηθούν την εργασία τους οι ήδη εργαζόμενοι στις Τράπεζες, στις Ασφαλιστικές επιχειρήσεις και στις Εμπορικές Αντιπροσωπείες ομογενείς».

Ιδιαίτερο όμως ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συνάντηση του πρέσβη Δημ. Λάμπρου με τον πρόεδρο Νάσερ, που πραγματοποιήθηκε στις 3 Μαρτίου 1957 και το υπόμνημα που του επέδωσε σε σχέση με τις επιπτώσεις που θα είχε όχι μόνο για τον αιγυπτιακό ελληνισμό, αλλά και για την Αίγυπτο και για την Ελλάδα, η τυχόν -πλην διαγραφόμενης- μαζική έξοδος των Ελλήνων παροίκων από την δεύτερη πατρίδα τους. Ο πρέσβης την ίδια κιόλας ημέρα ενημέρωσε με τηλεγράφημα το Υπουργείο Εξωτερικών, αναφέροντας ότι: «Η συνδιάλεξις με

¹⁷ Χρυσοστομίδης Σ., *Ελληνική παροικία Αιγύπτου: Η Έξοδος*, σελ. 117, Αρχαιοτάξιο, τεύχος 4ο, Θεμέλιο, Αθήνα 2002.

¹⁸ Γιαλουράκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία τον Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 212, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

τον Πρόεδρον (Νάσερ) με άφηκε με την σαφή εντύπωσιν ότι πολλά θα επιτευχθούν, εφ' όσον τα επιδιώξωμεν καταλλήλως. Παραλλήλως όμως προς τας συμφυείς με το θέμα δυσκολίας, ως η διευθέτησις απαιτεί κατ'ανάγκην χρόνον τινά, δυσκολίας ας επιτείνει η εν Αιγύπτω οικονομική ύφεσις εκ των τελευταίων γεγονότων και εκ του κλεισίματος της διώρυγος και της μερικής νεκρώσεως του λιμένος και του Χρηματιστηρίου Αλεξανδρείας, δέον να ανταπεξέλθωμεν εναντίον του μεταξύ των ομογενών μας πανικού, ιδία εν Αλεξανδρεία, όπου η τάσις προς εσπευσμένην αναχώρησιν των ημετέρων ουδόλως εχαλαρώθη από την εποχήν της αγγλο-γαλλο-ισραηλινής επιθέσεως. Προσπαθώ εννοείται να αντιδράσω προς την τάσιν ταύτην, αλλ' η Κοινότης και το Εμπορικόν Επιμελητήριον Αλεξανδρείας, επί της βοήθείας των οποίων θα εδεί να υπολογίζω, επηρεάζονται, φοβούμαι, και αυτά από το επικρατούν εν Αλεξανδρεία ψυχολογικόν κλίμα. Κατά προσευχή, ως ελπίζω, συγκεντρώσιν ενταύθα των εκπροσώπων των κυριότερων κοινοτικών και σωματειακών οργανώσεων, θα προσπαθήσω, κατά το δυνατόν, να αντιδράσω εις την περαιτέρω ψύχωσιν ατάκτου εξ Αιγύπτου φυγής».

Έτσι είχαν τα πράγματα, όταν ξαφνικά ανακοινώθηκε (Ιούνιος του '57) ότι ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Καραμανλής θα ερχόταν, τον Αύγουστο, στο Κάιρο ύστερα από πρόσκληση του προέδρου Νάσερ. Η είδηση αυτή χαροποίησε τον παροικιακό τύπο, που ήθελε να πιστέψει ότι η επίσκεψη αυτή θα συνέβαλλε στην επίλυση του «παροικιακού προβλήματος». Ο Έλληνας πρωθυπουργός έφτασε στο Κάιρο στις 17 Αυγούστου 1957. Στην συνάντησή του με τον Νάσερ, ο Καραμανλής του υποβάλλει το αίτημα ότι δεν θα παραβιάζαμε την έννοια της αιγυπτιακής κυριαρχίας εάν ζητούσαμε για τους Αιγυπτιώτες Έλληνες «μεταχείριση ίση προς αυτήν που τυγχάνουν, στην Αίγυπτο, οι υπήκοοι άλλων αραβικών χωρών» όπως οι Σύροι, οι Λιβάνιοι, οι Ιορδανοί, οι Ιρακινοί, οι Λίβυοι κα.

Ο Νάσερ δηλώνει πρόθυμος να το μελετήσει. Επισημαίνει μόνο ότι «η αιγυπτιακή κυβέρνηση δεν έχει ακόμα επεξεργασθεί ειδική νομοθεσία για τους υπηκόους των αδελφικών αραβικών χωρών που διαβιούν στην Αίγυπτο» και ότι, μόλις αυτό γίνει πράξη, τότε θα λάβει υπ' όψη του και το συναφές αίτημα του Έλληνα πρωθυπουργού για τη θέση των αιγυπτιακών παροικιών.

Η δήλωση αυτή του αιγυπτίου προέδρου, σε συνάρτηση με τη θερμή ατμόσφαιρα που επικρατούσε στις συνομιλίες, αναπτέρωσαν το ηθικό των Αιγυπτιωτών Ελλήνων¹⁹. Όσο για την παροικιακή ηγεσία, η αισιοδοξία της ήταν άμεσα εξαρτημένη με τα οικονομικά της συμφέροντα. Όσο δεν τους έθιγε το νέο καθεστώς, ήταν υπέρ της παραμονής. Το ίδιο ίσχυε και για όσους διατήρησαν τις θέσεις τους και μετά την αιγυπτιοποίηση των μεγάλων εταιριών. Η τακτική όμως αυτή ήταν καταστροφική για όλους τους υπόλοιπους. Το ρήγμα στο παροικιακό οικοδόμημα ήταν φανερό. Η νέα διαρροή του ελληνισμού της Αιγύπτου είχε αρχίσει²⁰ και θα διογκωνόταν μέχρι το 1962.

¹⁹ Χρυσστομίδης Σ., *Ελληνική παροικία Αιγύπτου: Η Έξοδος*, σελ. 118-119, 123-128, Αρχαιοτάξιο, τεύχος 4ο, Θεμέλιο, Αθήνα 2002.

²⁰ Γιαλουράκης Μ., *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία τον Ελληνισμού της Αιγύπτου*, σελ. 212, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.

**ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ
ΚΑΙ
ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ**

Η παρουσία των Ελλήνων στην χώρα του Νείλου αποτέλεσε σταθμό στην ιστορία τόσο της Αιγύπτου όσο και του ίδιου του αιγυπτιώτη ελληνισμού. Η εμφάνιση του πραγματοποιήθηκε σταδιακά και ήταν απόρροια σημαντικών γεγονότων που έλαβαν χώρα κατά τον 18ο και 19ο αιώνα.

Τρία ήταν τα μεταναστευτικά ρεύματα των Ελλήνων που μετέβησαν στην Αίγυπτο. Αυτοί που μετανάστευσαν:

- α. κατά την τουρκοκρατία ιδίως από το 1800
- β. μετά το 1897 και
- γ. μετά την μικρασιατική καταστροφή το 1922.

Η νεότερη παρουσία των Ελλήνων στην Αίγυπτο μπορεί να διαιρεθεί σε τέσσερις χρονικές περιόδους:

- ✚ Η πρώτη περίοδος καλύπτει τα χρόνια 1830-1881. Περιλαμβάνει με τάση χρονικά και προς πίσω, την εγκατάσταση Ελλήνων σε διάφορες πόλεις και χωριά της Αιγύπτου από την εποχή του ιδρυτή της δυναστείας του Μωχάμμετ Άλυ μέχρι την αγγλική κατοχή, που υπήρξε συνέπεια της επανάστασης του Οράμπι.
Στην περίοδο αυτή συγκαταλέγεται η ίδρυση προξενικών αρχών του ελληνικού κράτους και η ίδρυση των πρώτων κοινοτήτων, αδελφοτήτων, συλλόγων και άλλων οργανισμών από μόνιμα εγκαταστημένους Έλληνες.
- ✚ Η δεύτερη περίοδος καλύπτει τα χρόνια 1882-1913. Περιλαμβάνει τις προσπάθειες των Ελλήνων να επιδείξουν δραστηριότητα στην οικονομία του τόπου και να συνεχίσουν την παροικιακή ζωή ιδρύοντας σχολεία, ναούς, νοσοκομεία και άλλα κοινωφελή ιδρύματα. Γεννιέται η πρώτη γενιά και η γενέτειρα γη λογίζεται δεύτερη πατρίδα. Η περίοδος αυτή που είναι για τον τόπο, καθαρά αγγλική κατοχή, ενώ για τους Έλληνες πορεία στην ακμή, σταματά με την έκρηξη του 1ου Παγκοσμίου Πολέμου.
- ✚ Η τρίτη περίοδος καλύπτει τα χρόνια 1914-1940. Χαρακτηρίζεται οπωσδήποτε και αυτή από μία ακμή στην παροικιακή ζωή των Ελλήνων. Επεκτείνονται τα ιδρύματα και ιδρύονται νέα. Γεννιέται η δεύτερη γενιά Ελλήνων στην Αίγυπτο που είναι προφανώς η πολυαριθμότερη. Η χώρα απαγκιστρώνεται τυπικά από την οθωμανική κυριαρχία και την αγγλική, έστω τυπικά, και γίνονται οι πρώτες πολιτειακές ανακατατάξεις που προμηνύουν την άνοδο του αιγυπτιακού στοιχείου, φαινόμενα που με αποκορύφωμα την κατάργηση των Διομολογήσεων δημιουργούν ανησυχίες στην ελληνική ομογένεια για το μέλλον.
- ✚ Η τέταρτη περίοδος καλύπτει τα χρόνια 1940 μέχρι και σήμερα, με δύο υποδιαιρέσεις: 1940-1952 και 1952 μέχρι σήμερα. Χαρακτηρίζεται από την δυναμική παρουσία του ελληνισμού και την προσφορά των ομογενών κατά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο και από τα εθνικιστικά σοσιαλιστικά μέτρα που έφερε η επανάσταση των ελεύθερων αξιωματικών του 1952,

αποτέλεσμα των οποίων υπήρξε η αρχή της διαρροής των Ελλήνων από το 1957 και εξής²¹.

²¹ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Οι Ελληνικές Κοινότητες της Αιγύπτου*, σελ. 3-4, Αθήνα 1984.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονίσουμε το ότι η άποψη ότι οι Έλληνες στην Αίγυπτο των δύο τελευταίων αιώνων υπήρξαν η συνέχεια της ελληνιστικής παρουσίας στην χώρα ελέγχεται ως ανακριβής. Και αυτό γιατί κατά την νεότερη εποχή ξεκίνησαν μετανάστες από τα ελληνικά νησιά και την ηπειρωτική Ελλάδα και ρίζωσαν εκεί για πάνω από τρεις γενιές²². Πάνω στο θέμα αυτό ο Clot Bey κάνει έναν σαφή διαχωρισμό ανάμεσα σε αυτούς που μπορούν να θεωρηθούν απόγονοι των Ελλήνων κατά την ελληνιστική περίοδο, και σε αυτούς που εγκαταστάθηκαν μετά την οθωμανική κυριαρχία. Οι πρώτοι δεν μιλούσαν πλέον ελληνικά, μιλούσαν μόνο αραβικά. Κατοικούσαν στο Κάιρο, στην Ρωζέττη και στην Δαμιέττη, και ήταν ράφτες, έμποροι, γεωργοί κα. Ενώ οι Έλληνες της μετανάστευσης μετά το 1840, πρέπει να θεωρηθούν οι μόνοι ξένοι της χώρας με τα χαρακτηριστικά των προγόνων τους.

Πάντως είναι γεγονός ότι πριν από την συστηματική εγκατάσταση των Ελλήνων κατά τον 19ο αιώνα και την συγκρότηση τους σε φορείς, μερικοί ορθόδοξοι Έλληνες, είτε ελληνόφωνοι είτε αραβόφωνοι, κάτω από την επίβλεψη του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου Αλεξανδρείας κατοικούσαν στο Δέλτα του Νείλου, στα λιμάνια της Ρωζέττης, της Δαμιέττης, της Αλεξάνδρειας και στο Κάιρο. Άλλωστε, το Πατριαρχείο ήδη από τον 16ο αιώνα και πιο συστηματικά από τον 18ο ίδρυσε και συντηρούσε ελληνικά σχολεία στο Κάιρο και την Αλεξάνδρεια, ενώ ελληνικές εστίες αναδείχτηκαν στο Κάιρο η Τζουανία, το Χάρετ ελ Ρουμ και το Παλιό Κάιρο. Στις συνοικίες που προαναφέραμε, ζούσαν σύμφωνα με τον ισλαμικό νόμο Έλληνες συντεταγμένοι σε «συντεχνίες», τα λεγόμενα συνάφια, που συντηρούσαν ιδρύματα από την εποχή μετά την αραβική κατάκτηση.

Η οικονομική δυσπραγία και οι απελπιστικές συνθήκες που επικρατούσαν και η ελπίδα ότι θα βρουν καλύτερη ζωή στη χώρα που έκαναν δεύτερη πατρίδα τους, την Αίγυπτο, οδήγησε στο να συγκροτηθεί στην Αίγυπτο εμπορικό κατεστημένο από διάφορους Ευρωπαίους, ανάμεσα τους και Έλληνες. Οι λίγοι αυτοί Έλληνες ήταν κατά κάποιο τρόπο υπό την φροντίδα του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου, μέχρι να ιδρυθούν οι ελληνικοί φορείς που ονομάστηκαν κοινότητες, αδελφότητες και σύλλογοι²³.

Πολύ πριν τη θέσπιση της διπλωματικής εκπροσώπησης της Ελλάδας στο εξωτερικό, ο ελληνισμός της Αιγύπτου δέχτηκε την φροντίδα της ελληνικής πολιτείας με την ίδρυση το 1833 Ελληνικού Προξενείου στην Αλεξάνδρεια, η ευθύνη του οποίου ανατέθηκε στον Μετσοβίτη μεγαλέμπορο της Αιγύπτου Μιχαήλ Τσσίτσα²⁴.

Μετά τους Έλληνες ή ελληνόφωνους που έζησαν στην Αίγυπτο, και πληθυσμιακά ελαττώθηκαν στο ελάχιστο, χρονολογικά τη σκυτάλη παίρνουν κάποιοι Έλληνες έμποροι και εμπορευόμενοι που συντέλεσαν στην δημιουργία όλων των φορέων και ενδυνάμωσαν το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας.

²² Πολίτης Αθ., *Ο Ελληνισμός και η Νεωτέρα Αίγυπτος*, τόμος β', Αθήνα- Αλεξάνδρεια, 1928-1930.

²³ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 37-38, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

²⁴ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 38, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

Μια άλλη κατηγορία Ελλήνων που υπήρχαν παράλληλα με τον εμπορευόμενο κόσμο, ήταν οι σκλάβοι που η κοινωνική τους εξέλιξη διέφερε. Ήταν αυτοί που ο Ιμπραήμ και οι αξιωματούχοι του, τους έσερναν στα σκλαβοπάζαρα της Αιγύπτου. Κάποιοι από αυτούς απελευθερώνονταν με την επέμβαση Ελλήνων και άλλων διπλωματών, φαίνεται όμως ότι οι πιο πολλοί προτιμούσαν να παραμείνουν στην Αίγυπτο.

Τέλος, μια άλλη κατηγορία όσων έφταναν στην Αίγυπτο υπήρξαν κάποιοι μισθοφόροι σε στρατεύματα, όπως του Ναπολέοντα, των Μαμελούκων, των Αλβανών κα.

Οι τρεις παραπάνω κατηγορίες Ελλήνων είναι αυτές που αποκαλούμε Πρωτοπόρους. Με τον όρο αυτό, εννοούμε και τους πρώτους παράγοντες που με την οικονομική τους ευρωστία, όσοι είχαν, οδηγήθηκαν στην ίδρυση φορέων (σχολεία και άλλα ιδρύματα) και καθιερώθηκαν έτσι παροικιακοί παράγοντες. Αυτοί, άλλωστε, έγιναν και η αιτία να μπουν οι βάσεις και τα θεμέλια του παροικιακού οικοδομήματος του ελληνισμού στην Αίγυπτο. Και οι πρωτοπόροι αυτοί του ελληνισμού στην Αίγυπτο, είναι αυτοί που εγκαταστάθηκαν πρώτοι - κατά την νεότερη εποχή, στις αρχές του 19ου αιώνα- και ήρθαν να προστεθούν στους ελάχιστους ελληνικής καταγωγής ή ελληνόφωνους, χωρίς σχεδόν ελληνική συνείδηση και γλώσσα, που απέμειναν είτε από την αρχαιότητα είτε από τα βυζαντινά χρόνια.

Οι πηγές της εποχής αναφέρουν την εμπορική δραστηριότητα των Ελλήνων στην πηγή κέρδους που ήταν η αιγυπτιακή γη και κάνουν λόγο για ναυπηγούς στο Σουέζ (προτού χαραχθεί η Διώρυγα), κοσμηματοπώλες στο Κάιρο, κηπουρούς, εργολήπτες, διακοσμητές παλατιών, εργάτες, σχεδιαστές, προμηθευτές, διερμηνείς, αυτοδίδακτους γιατρούς, μαγαζάτορες, μικροεμπόρους, λαθρεμπόρους, αρχαιοκάπηλους κα. Ζούσαν δε κυρίως στην Αλεξάνδρεια, στο Κάιρο, στη Ρωζέττη και στη Δαμιέττη.

Όλοι αυτοί χαρακτηρίζονται Πρωτοπόροι της ιστορίας που έγραψε η ελληνική ομογένεια κατά τη νεότερη εποχή στη χώρα του Νείλου²⁵.

²⁵ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 40-41, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

ΙΔΡΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ - ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΩΝ - ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Η συσπείρωση των Ελλήνων γύρω από κοινότητες, αδελφότητες και συλλόγους υπήρξε το πρώτο μέλημα τους και έτσι σιγά-σιγά αρχίζουν να δημιουργούνται στην Αίγυπτο κοινότητες. Με τον όρο Κοινότητα στον χώρο των απόδημων Ελλήνων χαρακτηρίζουμε την οργανωμένη παρουσία τους σε σύνολο, σε φορέα. Οι ελληνικές κοινότητες στην Αίγυπτο δεν έμοιαζαν με εκείνες του μικρασιατικού ελληνισμού και του Πόντου. Και αυτό γιατί από την πρώτη στιγμή της ίδρυσης τους απέκτησαν ανεξαρτησία. Δεν είχαν καμία εξάρτηση από την εκκλησία, γεγονός που δημιουργούσε προβλήματα στις σχέσεις Κοινοτήτων και Πατριαρχείου Αλεξανδρείας.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια ήταν και η αντίληψη των κοινοτήτων να περιλαμβάνουν -σύμφωνα με τα καταστατικά τους- μέλη τους Έλληνες το γένος μεν, αλλά Έλληνες υπηκόους μόνο, αποκλείοντας Έλληνες άλλων υπηκοοτήτων. Αντίθετα το πατριαρχικό ποίμνιο αποτελείτο και αποτελείται από Ορθόδοξους Χριστιανούς το θρήσκευμα από διάφορες εθνικότητες.

Χαρακτηριστικά, το 1927 λειτουργούν στην Αίγυπτο και το Σουδάν 33 μικρές και μεγάλες ελληνικές κοινότητες, 61 ναοί από τους οποίους 49 είναι κοινοτικοί, 47 κοινοτικά σχολεία με 9.000 μαθητές και μαθήτριες, 3 νυχτερινές σχολές με 1.150 μαθητές και 25 λύκεια, δηλαδή ιδιωτικά εκπαιδευτήρια με 3.000 μαθητές και μαθήτριες.

Το παράδειγμα της Ελληνικής Κοινότητας Αλεξανδρείας μιμήθηκαν οι παροικίες του Καΐρου, Πορτ Σάιτ, Μανσούρας και Σουέζ, ιδρύοντας κοινότητες το 1904, το 1865, το 1893 και το 1871 αντίστοιχα. Χρονολογικά ακολούθησαν οι κοινότητες: Μίνιας (1860), Τάντας (1870), Σιμπίν ελ Κομ (1870), Καφρ ελ Ζαγιάτ (1872), Ισμαηλίας (1902), Νταμαγχούρ, Μπένι Σουέφ (1903), Ασουάν (1905), Φακούς (1906), Μινέτ ελ Γκαμχ (1911), Λούξορ, Ντεϊρούτ, Σοχάγκ, Μιτ Γαμρ, Μάρσα Ματρούχ, Καφρ ελ Νταουάρ, Ζίφτα, Μιχάλλα Κεμπίρ κ.ά. Κοινότητες υπήρχαν επίσης σε προάστια των δύο μεγάλων πόλεων: στην Αλεξάνδρεια, στην Ιμπραημία (1904) και στο Αμπουκίρ, ενώ στο Κάιρο, στην Ηλιούπολη, στην Σούμπρα, στο Ζεϊτούν και στο Χελουάν. Οι κοινότητες συντηρούσαν σχολεία, ναούς, νοσοκομεία, γηροκομεία, ορφανοτροφεία, συσσίτια ανάλογα με την δυναμικότητα τους.

Άλλος φορέας που συγκέντρωνε τους Έλληνες υπήρξαν οι Αδελφότητες. Ομάδες δηλαδή ατόμων από την ίδια ιδιαίτερη πατρίδα ίδρυσαν τους φορείς αυτούς που είχαν κυρίως φιλανθρωπικό σκοπό και αναδείχτηκαν πατριωτικές εστίες. Συντηρούσαν σχολεία και ενίσχυαν άπορα παιδιά με υποτροφίες, δίδακτρα, ρούχα, τρόφιμα κλπ. Την μεγάλη καλλιτεχνική και πνευματική, καθώς και αθλητική ζωή, αλλά μαζί και την φιλανθρωπία, συμπληρώνουν ένα πλήθος ελληνικών συλλόγων σε κάθε πόλη, όπου υπήρχε κοινότητα, συνεπώς αρκετός και δραστήριος ελληνισμός.

Τις κοινότητες και τις αδελφότητες και λιγότερο τους συλλόγους ίδρυσαν κάποιοι εύποροι εμπορευόμενοι και γενικά άνθρωποι της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στην Αλεξάνδρεια και το Κάιρο επικρατούσε η πολυμορφία στην επαγγελματική απασχόληση. Ιδρυτές των κοινοτήτων της Διώρυγας του Σουέζ ήταν κυρίως ναυτικοί και νησιώτες, οι οποίοι μάλιστα δεν ήταν κατ' ανάγκην εύποροι ενώ αυτές του Δέλτα του Νείλου συγκέντρωναν, κυρίως, το ενδιαφέρον των εμπορευομένων. Το ίδιο ίσχυε και για τις κοινότητες της Άνω

Αιγύπτου, από Φαγιούμ μέχρι και το Ασουάν. Εκεί, οι ιδρυτές ήταν κυρίως μικρομεσαίοι επιχειρηματίες.

Οι αδελφότητες σε ότι αφορούσε τα άτομα της ίδρυσης τους ήταν πολύ αυστηρές ως προς την επιλογή τους. Μετρούσε μόνο η καταγωγή και αυτό γιατί, έτσι θα θύμιζε πιο πολύ την ιδιαίτερη πατρίδα τους, την Ελλάδα.

Στους συλλόγους αυτό το οποίο μετρούσε ήταν το έργο της προσφοράς γι' αυτό και δημιουργήθηκαν ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των ιδρυτών τους²⁶.

Σχηματικά οι ελληνικές παροικίες της Αιγύπτου στις διάφορες πόλεις και κωμοπόλεις λειτουργούσαν οργανωμένα σε σύνολο ως εξής:

ΠΑΡΟΙΚΙΑ		
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΝΑΟΙ	ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ
ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΑ		ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ
ΙΔΡΥΜΑΤΑ	ΣΧΟΛΕΙΑ	ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟΣ
	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ	ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ
	ΝΕΩΝ	ΝΕΟΛΑΙΑ

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι και οι τρεις φορείς ιδρύονται συνήθως από λίγα άτομα που έχουν οικονομική άνεση, οι δε συνδρομητές που μετέχουν στην συνέχιση της λειτουργίας είναι άνισοι οικονομικά μεταξύ τους με υψηλές, μεσαίες και μικρές οικονομικές απολαβές. Όλοι έχουν σκοπό και ενδιαφέρονται για κοινά οφέλη σε όσο γίνεται ευρύτερο ανθρώπινο χώρο²⁷.

²⁶ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 43-45, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

²⁷ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 48, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ - ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ - ΟΜΟΓΕΝΕΙΑ

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που είχαν να αντιμετωπίσουν οι Έλληνες της Αιγύπτου ήταν το πρόβλημα της ιθαγένειας και των υπηκοοτήτων²⁸. Στην Αίγυπτο πριν το 1880 η ελληνική ιθαγένεια αναγνωριζόταν με ένα σχετικό πιστοποιητικό του προξενείου ή του λεγόμενου διπλωματικού πρακτορείου. Προφανώς λόγω της κατάχρησης αποφασίστηκε από τις αιγυπτιακές αρχές να καταρτισθούν κατάλογοι μητρώου. Από εδώ και στο εξής, Έλληνες θα αναγνωρίζονταν από τις αιγυπτιακές αρχές όσοι κατάγονταν από απελευθερωμένες από την τουρκική κατοχή περιοχές, αν προσωπικά το επιθυμούσαν και αν είχαν γεννηθεί σε αυτές οι ίδιοι ή οι πατέρες τους. Τα παιδιά τους θα αποφάσιζαν τα ίδια για το ίδιο ζήτημα τρία χρόνια μετά την ενηλικίωση τους. Ακόμη, όσοι πήγαιναν εθελοντικά να υπηρετήσουν στις τάξεις του ελληνικού στρατού θα τύγχαναν ελληνικής ιθαγένειας. Επομένως, έμεναν χωρίς ελληνική υπηκοότητα (ο όρος εδώ είναι ταυτόσημος με τον όρο ιθαγένεια) οι Έλληνες το γένος, καταγόμενοι από τουρκοκρατούμενες περιοχές κατά την περίοδο 1881-1913 και όσοι ήταν οθωμανοί υπήκοοι. Ωστόσο, η ελληνοαιγυπτιακή σχετική συμφωνία του 1890 δεν έδωσε λύση στο πρόβλημα. Το 1926 αιγυπτιακός νόμος έδωσε την δυνατότητα να λάβουν αιγυπτιακή υπηκοότητα όλοι οι Έλληνες, οθωμανοί υπήκοοι που κατοικούσαν στην Αίγυπτο πριν από της 5.11.1914. Από τον νόμο αυτό όμως, προέκυψαν νέα προβλήματα ιδίως για τους Μικρασιάτες, αφού η Τουρκία δεν αναγνώριζε τα δικαιώματά τους εφόσον είχαν την αιγυπτιακή υπηκοότητα.

Ουσιαστικά, μόνο το 1930 το αιγυπτιακό κράτος αναγνώρισε ως Έλληνες υπηκόους τους Ηπειρώτες, Θεσσαλούς, Μακεδόνες, Κρητικούς και άλλους νησιώτες, εκτός από τους Ίμβριους, Τενέδιους και Δωδεκανήσιους. Το 1918 υπεγράφη Ελληνοαιγυπτιακή συμφωνία "περί των εκ των προσαρτηθεισών τη Ελλάδι, συνεπεία των πολέμων 1912-1913, χωρών καταγομένων και των καταταγέντων κατά τον Πανευρωπαϊκόν Πόλεμον Εθελοντών". Οι ανταλλάξιμοι πάντως του 1923, κατά τη συνθήκη της Λωζάννης, θεωρήθηκαν στην Αίγυπτο αυτόματα Έλληνες υπήκοοι.

Σε ότι αφορά τους Κύπριους ήταν Βρετανοί υπήκοοι²⁹ και αρκετοί από αυτούς Έλληνες, όσοι δηλαδή υπηρέτησαν εθελοντικά στις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις ήδη από το 1897 και κατά τους βαλκανικούς πολέμους. Υπήρξαν και οι Δωδεκανήσιοι που είχαν ιταλική υπηκοότητα, εξαιτίας ιταλικής κατοχής στα Δωδεκάνησα. Απάτριδες, θεωρούνταν αρκετοί Έλληνες που τους παρέχονταν η τυπική άδεια εξόδου και εισόδου από και προς το αιγυπτιακό έδαφος.

Οι προσπάθειες που έγιναν και από ελληνικής αλλά και από αιγυπτιακής πλευράς, προκειμένου να λυθούν τα προβλήματα της υπηκοότητας και γενικότερα της δυνατότητας παραμονής και διαμονής, ήταν πολλές αλλά καμία δεν επέφερε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Επιπλέον, και η πολυσυζητημένη Συμφωνία- Σύμβαση Εγκατάστασης του 1949-1950, δεν υπεγράφη ποτέ.

Σήμερα, μικρός σχετικά αριθμός Ελλήνων κατέχει και την αιγυπτιακή υπηκοότητα, όταν όμως ο συνολικός ελληνικός πληθυσμός της Αιγύπτου έχει απελπιστικά ελαττωθεί³⁰.

²⁸ Κερκινός Π., *Η ελληνική ιθαγένεια εν Αιγύπτω*, Αλεξάνδρεια 1930.

²⁹ Κερκινός Π., *Ιθαγένεια Κυπρίων*, Κάιρο 1943.

³⁰ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 49, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

**ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΩΣΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ**

Τα στοιχεία που υπάρχουν στις μέρες μας δεν παρέχουν μια σαφή και λεπτομερειακή εικόνα για την πληθυσμιακή κατάσταση των Ελλήνων στην Αίγυπτο. Μπορούμε όμως να έχουμε μια εικόνα για την πληθυσμιακή ποσότητα και την κοινωνική διαστρωμάτωση του ελληνισμού της Αιγύπτου, με βάση τα στοιχεία ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί για το θέμα αυτό.

Κατά το τέλος του 18ου αιώνα υπολογίζεται ότι ο αιγυπτιώτης ελληνισμός δεν ξεπερνούσε τις 2.000. Το 1833 υπολογίζεται στους 10.000, στους οποίους όμως συμπεριλαμβάνονται όλοι οι Ορθόδοξοι, ανεξαρτήτου υπηκοότητας. Στα τέλη του αιώνα, όταν όλοι οι Ευρωπαίοι της Αιγύπτου ξεπερνούσαν τις 110.000 οι Έλληνες από την ελεύθερη Ελλάδα και από τις κατεχόμενες περιοχές, ξεπερνούσαν τις 75.000. Η πρώτη επίσημη αιγυπτιακή απογραφή πληθυσμού έγινε το 1907. Σε αυτήν σε σύνολο 11.287.359 κατοίκων της Αιγύπτου, το σύνολο των Ελλήνων ανέρχεται σε 132.947, από τους οποίους: 62.973 (άνδρες 35.175 και γυναίκες 27.798) είχαν ελληνική υπηκοότητα και ήταν αναγνωρισμένοι από το αιγυπτιακό κράτος, 40.000 Έλληνες προέρχονταν από περιοχές που κατείχε η Τουρκία και 30.000 Έλληνες δεν ήταν αναγνωρισμένης υπηκοότητας (άγνωστοι, απάτριδες).

Στις αρχές του 20ου αιώνα οι Έλληνες Ορθόδοξοι της Αιγύπτου ανέρχονταν σε 79.953 ενώ με βάση την εθνικότητα -κατά την ίδια χρονική περίοδο- ανέρχονταν σε 132.947. Επιπλέον, στο Φαγιούμ κατοικούν 40.000 κάτοικοι από τους οποίους 1.000 είναι Έλληνες, στο Μπένι Σουέφ 19.692 από τους οποίους 500 Έλληνες, στην Μίνια 24.343 από τους οποίους 1.000 Έλληνες, στο Ασιούτ 55.000 από τους οποίους 500 Έλληνες, στο Λούξορ 10.648 από τους οποίους λίγοι είναι Έλληνες και στο Ασουάν 20.000 από τους οποίους, επίσης, λίγοι είναι Έλληνες.

Εξάλλου κατά το 1915, και κατά τους υπολογισμούς του Έλληνα πολιτικού πράκτορα Α. Σταχτούρη, ο ελληνικός πληθυσμός είχε ως εξής: Από τους 100.000 ξένους της Αλεξάνδρειας, οι περισσότεροι είναι Έλληνες σε σύνολο 332.246 κατοίκων στην πόλη. Από τους 80.000 με 100.000 ξένους του Καΐρου οι 30.000 με 50.000 είναι Έλληνες σε σύνολο 650.000 κατοίκων στην πόλη. Η Μανσούρα είχε 56.000 κατοίκους, εκ των οποίων 2.000 ήταν Έλληνες και 1.000 άλλοι Ευρωπαίοι. Η Τάντα είχε 67.289 κατοίκους, εκ των οποίων 2.000 ήταν Έλληνες και 700 άλλοι Ευρωπαίοι. Το Ζαγαζίκ είχε 45.680 κατοίκους, εκ των οποίων 3.000 ήταν Έλληνες και 800 άλλοι Ευρωπαίοι. Το Καφρ ελ Ζαγιάτ είχε 14.671 κατοίκους, εκ των οποίων 1.500 Έλληνες. Το Νταμαγκχούρ είχε 31.627 κατοίκους, εκ των οποίων 800 ήταν Έλληνες. Το Μενούφ είχε 23.403 κατοίκους, εκ των οποίων 500 ήταν Έλληνες και η Μπέγγχα είχε 8.979 κατοίκους, εκ των οποίων 500 ήταν Έλληνες.

Κατά το 1917 οι ελληνικής ιθαγένειας Έλληνες της Αιγύπτου ανέρχονταν σε 56.731, από τους οποίους 15.250 ζούσαν στο Κάιρο και 25.393 στην Αλεξάνδρεια.

Κατά το 1925, ο Τσιχλάκης ισχυρίζεται ότι ο ελληνισμός της Αιγύπτου αριθμούσε 187.770 άτομα. Από αυτούς ήταν: Έλληνες υπήκοοι 62.915, Έλληνες οθωμανοί υπήκοοι 76.918, Έλληνες Άγγλοι υπήκοοι 27.937 και περίπου 20.000 διαφόρων άλλων πολιτειακών κατηγοριών Έλληνες (απάτριδες κλπ.), δηλαδή χωρίς συγκεκριμένη υπηκοότητα.

Κατά το 1927 πραγματοποιήθηκε νέα αιγυπτιακή απογραφή του πληθυσμού, η οποία παρέχει τα εξής στοιχεία: Το σύνολο των Ελλήνων το γένος ανερχόταν σε 97.326, από τους οποίους:

Στην Αλεξάνδρεια	κατοικούσαν	48.755 Έλληνες
Στο Κάιρο	κατοικούσαν	26.018 Έλληνες
Στις πόλεις της Διώρυγας	κατοικούσαν	13.042 Έλληνες
Στα άλλα μέρη της Αιγύπτου	κατοικούσαν	12.232 Έλληνες

Από αυτούς ελληνικής υπηκοότητας ήταν οι 63.914.

Όπως πληροφορεί ο Αθ. Πολίτης, κατά τον Ελεγκτή του Τμήματος της Γενικής Στατιστικής και Απογραφής της Αιγύπτου Heinen Bey Heinen οι Έλληνες υπήκοοι ανακατανέμονταν ως εξής:

Κάιρο	1917	15.250
	1927	20.115
Αλεξάνδρεια	1917	25.393
	1927	37.106
Σουέζ	1917	1.072
	1927	2.045
Δαμιέπη	1917	33
	1927	32
Επαρχία Μπέγχας	1917	519
	1927	564
Ασιούτ	1917	270
	1927	267
Ασουάν	1917	66
	1927	99

Κατά το ίδιο έτος, 1927, υπάρχει στατιστική δημοσιευμένη στο περιοδικό «Εκκλησία» του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, όπου οι Έλληνες υπήκοοι που αποτελούσαν το ποίμνιο του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, ανέρχονταν σε 27.226, οι Έλληνες Αιγύπτιοι υπήκοοι σε 10.849 και οι Έλληνες των άλλων υπηκοοτήτων (αγγλικής, γαλλικής, ιταλικής, ρωσικής) σε 12.391, πάντοτε στην Αίγυπτο.

Κατά το 1932, πατριαρχική πηγή της Αλεξάνδρειας, ανεβάζει το ποίμνιο του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας σε 152.000 Ορθόδοξους, από τους οποίους το 88% , δηλαδή 134.000 ήταν Έλληνες το γένος, στην Αίγυπτο.

Κατά το 1935, άλλη πηγή, το περιοδικό «Εκκλησία» ανεβάζει τους Έλληνες σε 161.240, από τους οποίους με ελληνική υπηκοότητα 63.914 και τους Έλληνες διαφόρων υπηκοοτήτων σε 97.326.

Στην κυβερνητική αιγυπτιακή απογραφή κατά το 1937 παρουσιάζεται η εξής εικόνα:

Συνολικά οι Έλληνες που κατοικούσαν στην Αίγυπτο ήταν 90.456. Από αυτούς:

με ελληνική ιθαγένεια	68.559	
με αιγυπτιακή υπηκοότητα	15.233	
με αγγλική υπηκοότητα	4.234	
με ιταλική υπηκοότητα	2.143	
με τουρκική υπηκοότητα	287	
Από τους Έλληνες με ελληνική ιθαγένεια:		
32.822	κατοικούσαν	στην Αλεξάνδρεια
16.940	κατοικούσαν	στο Κάιρο
5.118	κατοικούσαν	στο Π. Σάιτ
1.088	κατοικούσαν	στην Ισμαηλία
1.514	κατοικούσαν	στο Σουέζ

Δηλαδή το 80% του ελληνισμού κατοικούσε στις πιο πάνω πόλεις.

Μετά την διαρροή του ελληνισμού της Αιγύπτου, κατά το 1963 και σύμφωνα με τα στοιχεία του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών που δίνονται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, ο ελληνισμός υπολογιζόταν ως εξής:

Περιφέρεια Γεν. Προξενείου Καΐρου	10.000
Περιφέρεια Γεν. Προξενείου Αλεξανδρείας	12.000
Παροικία Πορτ Σάιτ	2.500
Παροικία Ισμαηλίας	800
Παροικία Άνω Αιγύπτου (Μίνια κα.)	700
Παροικία Σουέζ	1.400
Παροικία Μανσούρας	100
Σύνολο:	27.500

Το 1972 η πηγή του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών και το Υπουργείου Εξωτερικών Κοινωνικών Ερευνών δίνει την εξής πληροφορία σχετικά με όσους απέμειναν στην Αίγυπτο, μετά τη μεγάλη διαρροή: «Ικανός αριθμός των ομογενών αποτελείται από εμπόρους ή μικροεπιχειρηματίες που έχουν μεν περιουσιακά στοιχεία εις ακίνητα ή εγκαταστάσεις, δεν διαθέτουν όμως ρευστό χρήμα. Το 1972 ο αριθμός των είναι δύσκολο να υπολογισθεί, πάντως δεν υπερβαίνει τις 15.000».

Οι δεκαετίες 1970, 1980, 1990 κυλούν με συνέχιση της διαρροής σε ρυθμό 10%. Στα τέλη του 1999 ο αριθμός του ελληνικού πληθυσμού στην Αίγυπτο υπολογιζόταν γύρω στους 1.000. Από αυτούς είναι αρκετοί αυτοί που μετακινούνται μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου³¹.

Σε ότι αφορά την κοινωνική διαστρωμάτωση και την σύνθεση του παροικιακού πληθυσμού δεσπόζει το οικονομικό στοιχείο που αναλύεται ως εξής: εμπόριο, βιοτεχνία, βιομηχανία, πιστωτικά ιδρύματα, επιχειρήσεις κάθε είδους μεγάλες και μικρές. Βάσει αυτών των στοιχείων καθώς και του γεγονότος ότι την περίοδο 1880-1920 πραγματοποιήθηκε η μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη των Ελλήνων στην Αίγυπτο και του ότι η μικρομεσαία τάξη αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς,

³¹ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 50-55, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

μπορούμε να περιγράψουμε -σε γενικές γραμμές- την κοινωνική διαστρωμάτωση των Ελλήνων της Αιγύπτου.

Η τάξη που κυριαρχεί, από οικονομικής πλευράς, είναι η "αστική εμπορική", μεγάλη ή μεσαία. Μαζί με την μικρή είναι οι τρεις που μετέχουν στην κεφαλαιοκρατική αγορά, συνδεδεμένες με την Ελλάδα αλλά και την Αίγυπτο. Αυτό πραγματοποιείται μέσα από οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά και πολιτισμικά στοιχεία.

Οι τάξεις ή οικονομικές ομάδες στον ελληνισμό της Αιγύπτου είναι:

α. Οι τραπεζίτες, βιομήχανοι, μεγάλοι επιχειρηματίες, καθώς και οι έμποροι μεγάλοι ή μικρομεσαίοι, οι οποίοι είναι εξαρτημένοι από το κεφάλαιο.

β. Οι χειροτέχνες, βιοτέχνες, υπάλληλοι (λογιστές κυρίως και πωλητές μεγάλων καταστημάτων και ασφαλιστικών εταιριών και ξενοδοχείων), οι οποίοι αποτελούν και τον μεγάλο όγκο των εργαζομένων και εξαρτώνται από την εμπορική αστική τάξη.

γ. Οι μορφωμένοι επαγγελματικά επιστήμονες: Γιατροί, μηχανικοί, αρχιτέκτονες, δικηγόροι με εξάρτηση από την αστική τάξη.

δ. Οι εκπαιδευτικοί, κληρικοί, φοιτητές που έχουν λειτούργημα εξαρτημένο από τον ελληνικό κοινοτικό μηχανισμό στην Αίγυπτο ή τον πατριαρχικό ή ακόμη τον κρατικό της Ελλάδας και σπανιότερα της Αιγύπτου.

Στο σημείο αυτό χρήσιμο θα ήταν να παραθέσω κάποια στοιχεία με αριθμούς -όπως αυτά προκύπτουν από τις σχετικές μελέτες ειδικών- σχετικά με επαγγέλματα και άλλες δραστηριότητες των Ελλήνων στην Αίγυπτο.

Το 1962 οι ειδικοί για τον έλεγχο του εξαγωγίμου βαμβακιού, οι διορισμένοι από την αιγυπτιακή κυβέρνηση, Έλληνες ανέρχονταν σε 119 σε σύνολο 173. Άλλωστε, κατά την περίοδο 1890-1909 στην «Εταιρία του Σουέζ» εργάζονταν 3.000 Έλληνες, οι μισοί των οποίων ήταν πιλότοι. Ο αριθμός αυτός μειωνόταν μέχρι τα πρώτα χρόνια μετά την απόβαση των Αγγλο- Γαλλο- Ισραηλινών του 1956.

Το 1897, σε σύνολο 282 εργολάβων δημοσίων έργων στην Αίγυπτο οι 101 ήταν Έλληνες. Εκεί όμως που διακρίθηκαν ιδιαίτερα οι Έλληνες ήταν ο νομικός κόσμος. Οι Έλληνες κατείχαν 14 ανώτερες θέσεις των δικαστών των Μικτών Δικαστηρίων (10 Ελλαδίτες). Επίσης, 9 Έλληνες διετέλεσαν πρόεδροι του Δικηγορικού Συλλόγου της Αιγύπτου, ενώ 34 άλλοι ήταν μέλη στον φορέα αυτό. Και όλα αυτά κατά την περίοδο 1876-1928.

Σε ότι αφορά τα μικροαστικά επαγγέλματα οι αριθμοί και οι αναλογίες αποτελούν τα πλέον εντυπωσιακά στοιχεία για την δραστηριότητα του ελληνισμού στην Αίγυπτο. Πιο αναλυτικά, κατά την περίοδο 1829-1927 σε ολόκληρη τη χώρα εργάστηκαν: εγγεγραμμένοι γιατροί συνολικά 4.480 εκ των οποίων 619 ήταν Έλληνες, οδοντίατροι 508 εκ των οποίων 72 Έλληνες, φαρμακοποιοί 1.236 εκ των οποίων 240 Έλληνες, βοηθοί φαρμακοποιοί 439 εκ των οποίων 126 Έλληνες και μαίες 725 εκ των οποίων 104 Ελληνίδες.

Κατά την περίοδο 1879-1908 οι αριθμοί διαμορφώνονται ως εξής:

Ιατροί Έλληνες	το	22,5% του συνόλου
Οδοντίατροι	το	18,5% του συνόλου
Φαρμακοποιοί	το	34,5% του συνόλου
Μαίες	το	20,0% του συνόλου

ΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ

Οι Έλληνες της Αιγύπτου είτε κατοικούσαν σε πόλεις είτε σε κωμοπόλεις και χωριά δημιούργησαν και διατήρησαν την αστική τάξη, με υποδιαιρέσεις την μεγαλοαστική, την μεσοαστική και την μικροαστική.

Η μεγαλοαστική τάξη συνδέθηκε με τον ελλαδικό χώρο και την Αίγυπτο, αλλά και τις ευρωπαϊκές χώρες που αντιπροσώπευαν την αγορά των διεθνών κεφαλαίων. Οι μεγαλέμποροι διέπονταν από κοσμοπολίτικο πνεύμα, αλλά ήταν στενά δεμένοι και με τις υψηλές κοινωνικές δυνάμεις της Αιγύπτου. Οι μικρομεσαίοι είχαν γενικότερα εθνικό (ελληνικό) προσανατολισμό και ήταν λιγότερο έως καθόλου συνδεδεμένοι με την Αίγυπτο.

Οι μεγαλέμποροι, οι τραπεζίτες και οι μεγαλοεπιχειρηματίες γίνονταν ευεργέτες κοινοτήτων, σωματείων καθώς και των ιδιαίτερων πατρίδων τους και χαρακτηρίζονταν από κοσμοπολιτισμό και εθνικισμό. Οι τάξεις των εργαζομένων Ελλήνων στην Αίγυπτο ήταν λιγότερο ή περισσότερο εξαρτημένες από την οικονομία και είχαν λιγότερο ή περισσότερο τη νοοτροπία των ευπόρων.

Επιπλέον, τα εξαθλιωμένα κοινωνικά στρώματα ζούσαν σε μεγάλο ποσοστό στις μεγάλες πόλεις και εκεί οι κοινότητες και τα σωματεία είχαν να επιτελέσουν ευρύτατο φιλανθρωπικό έργο. Στα μικρότερα αστικά κέντρα το ποσοστό δεν ήταν μεγάλο ή ήταν ανύπαρκτο³².

³² Kitroeff A, *The Greeks in Egypt, 1919-1939, Ethnicity and class*, Ithaca Press, London 1989.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ

Ο αιγυπτιώτης ελληνισμός, κατά τον 20ο αιώνα, παρουσίασε την μεγαλύτερη ακμή του σε ότι αφορά την δημιουργία οργανωμένων φορέων και την οικονομική δραστηριότητα των ατόμων που τον αποτελούσαν. Συνοπτικά, μπορούμε να πούμε ότι: Το 1930 οι κοινότητες ανέρχονταν σε 30, τα κοινοτικά σχολεία σε 42, οι μαθητές και οι μαθήτριες των κοινοτικών σχολείων σε 9.500 περίπου, ενώ λειτουργούσαν και 12 σχολεία ιδιοκτησίας σωματείων με 900 μαθητές, 3 νυκτερινές σχολές με 1.150 μαθητές, 25 ιδιωτικά σχολεία με 3.000 μαθητές και μαθήτριες, δηλαδή ένα σύνολο περίπου 14.500 μαθητών και μαθητριών φοιτούσε και μορφωνόταν. Οι ναοί έφταναν τους 41 (πατριαρχικοί και κοινοτικοί).

Ας δούμε όμως αναλυτικότερα τα στοιχεία για την ίδρυση αυτών των φορέων, έτσι όπως προέκυψαν από μια πρώτη απογραφή που πραγματοποιήθηκε στην Αίγυπτο.

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Αλεξανδρείας	ιδρύθηκε το 1843	Φαγιούμ	1899
Μανσούρας	1856	Ιμπραημίας	1903
Πορτ Σάιτ	1860	Ισμαηλίας	1903
Ζαγαζίκ	1870	Μπέγχας	1905
Καρφ ελ Ζαγιάτ	1872	Φακούς	1906
Τάντα	1880	Μίνετ ελ Καμχ	1911
Μπεχέρα	1880	Ηλιούπολης	1925
Ζίφτα	1880	Ζεϊτούν	
Μεχάλλα Κεμπέρ	1880	Χελουάν	
Σιμπίν ελ Κομ	1886	Λούξορ	
Σουέζ	1888	Σοχάγκ	
Μπένι Σουέφ	1889	Καντάρας	
Ασιούτ	1892	Μάρσα Ματρούχ	
Μίνιας	1893	Αμπουκίρ	

Αρκετοί ήταν και οι Έλληνες οι οποίοι ζούσαν σε κωμοπόλεις και χωριά, τα οποία δεν συμπεριλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Κυπριακή	ιδρύθηκε το 1873	Καρυστίων	1919
Κυθηρίων	1876	Κασίων	1927
Κρητική	1888	Κεφαλληνιακή	
Ικαριακή	1898	Λερίων	
Χιακή	1904	Ροδιακή	
Ιμβριακή	1905	Κερκυραίων «ο Καποδίστριας»	
Λημνιακή	1905	Κρηναίων Τσεσμέ	
Κωνσταντινουπολιτών	1907	Καστελλοριζίων	
Πελοποννησιακή	1908	Μεστουσίων Χίου	
Θρακική	1908	Σιφνίων	

Σαμιακή	1908	Ηπειρωτών
Συμαϊκή	1910	Κυκλαδίων
Αμοργινών	1911	Δροβιανιτών

Ζαγοράς

Μικρασιατικός Σύλλογος «Η Μικρά Ασία»

Ισραηλίτικη- Κερκυραϊκή

Ελληνο- Ισραηλιτική Κοινότητα

Μακεδονικός Σύλλογος «Αλέξανδρος ο Μέγας»

Κεφαλλήνων

Κερκυραίων «ο Καποδίστριας»

Μικρασιατικός Σύλλογος

ΠΟΡΤ- ΣΑΪΤ

Κασίων

Χίων

Κυπρίων

Σαμίων

Θηραίων

Κρητών

Καστελλοριζίων

Μικρασιατικός Σύνδεσμος

ΚΑΙΡΟ

Λημνιακή ιδρύθηκε το 1886

Χιακή «ο Ερμής» και
«Μαρκέλλα η Χιοπολίτις»

Πανηπειρωτικός Σύλλογος 1912

Σεριφίων

Δωδεκανησίων

Καρύστιων

Κρητών

Πελοποννησίων

Κυπριακή

Κυκλαδίων

Ικαρίων

Ζακυνθίων «ο Σολωμός»

Λερίων

Συμαίων

Σαμίων

Ροδιακή

Θρακική

ΣΟΥΕΖ

Κασίων

Καστελλοριζίων ιδρύθηκε το 1922

Συμαίων 1916

Κυπριακή 1923

Λημνιακή

ΤΑΝΤΑΣ

Ένωση Κυπρίων

ΣΩΜΑΤΕΙΑ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Η Ελληνική Λέσχη, η Ορθόδοξος Χριστιανική Αδελφότης Νέων «Αθήναιον» που ιδρύθηκε το 1892, ο Φιλολογικός Σύνδεσμος «Νέα Ζωή» το 1904, Ο Ελληνικός Φιλοδραματικός Σύλλογος «Αισχύλος», Ο Ελληνικός Σύλλογος «Αισχύλος» το 1907, Ο Ελληνικός Σύλλογος «Αρίων» το 1909, «Ένωσης Αισχύλος- Αρίων» το 1915, ο Σύλλογος Ελλήνων Επιστημόνων «Πτολεμαίος Α΄» το 1909, η Λαϊκή Βιβλιοθήκη του Συλλόγου Φιλάθλων το 1911, η Λαϊκή Βιβλιοθήκη Αλεξανδρείας το 1912, η Ελληνική Ένωσης των Νέων το 1916, ο Παρνασσός το 1917, ο Ελληνικός Σύλλογος Αποφοίτων το 1917, ο Ελληνικός Σύλλογος «Ο Απόλλων» το 1917, η Ελληνική Φιλαρμονική Εταιρία, η Ελληνική Φιλαρμονική Σχολή το 1917, η Ελληνική Βιβλιοθήκη το 1923, η Ελληνική Διδασκαλική Ένωσης το 1927, ο Σύνδεσμος Ελλήνων Εκπαιδευτικών, η Πνευματική Εστία το 1946, η Lew Amis de l'Art, ο Εκπαιδευτικός Όμιλος Αιγύπτου, ο Μουσικός Σύλλογος «Ορφεύς», η Ελληνική Καλλιτεχνική Ένωσης και η Φιλολογική Συντροφιά Ελληνίδων Κυριών.

ΚΑΙΡΟ

Ο Ελληνικός Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος «Η Ενότης» ιδρύθηκε το 1875, το Ελληνικόν Κέντρον το 1893, το «Ελλήνιον» το 1902, η Δημοτικίστικη Ομάδα το 1916, η «Μέλισσα» το 1921, ο Σύλλογος Αποφοίτων Αμπετείου (Ένωση Αποφοίτων) το 1917, το Εντευκτήριο Καΐρου το 1928, η Ένωσης Αποφοίτων Ξενακείου Σχολής, η Διδασκαλική Ένωσης Καΐρου και περιχώρων, ο «Φιλεκπαιδευτικός», «Ο Φίλος του Μαθητού», η Ένωσης Αποφοίτων Παρθεναγωγείων Ελληνικής Κοινότητας Καΐρου, η Ελληνική Λέσχη, η Ελληνική Φιλαρμονική, η Εστία- Στέγη Ηλιουπόλεως, ο Αραβοελληνικός, Αιγυπτοελληνικός Σύνδεσμος, ΟΧΑΝ: Ορθόδοξος Χριστιανική Αδελφότης Νέων, το Ορθόδοξο Πνευματικό Πατριαρχικό Κέντρο και ο ΠΑΟΚ: Πανελλήνιος/ Παροικιακός Αθλητικός Όμιλος Καΐρου.

ΠΟΡΤ- ΣΑΪΤ

Η Ελληνική Φιλαρμονική «Ευτέρπη» ιδρύθηκε το 1890, ο Φιλοπρόδος Σύλλογος «Ιώς» το 1894, ο «Φοίνιξ» Σύνδεσμός Εργατών το 1908, η Ελληνική Στέγη το 1914, η Λέσχη Ελλήνων Εφέδρων, ο Φιλόμουσος Σύλλογος «Αμφίων», ο Σύλλογος «Ορφεύς», το Φιλεκπαιδευτικό Σωματείο Εργατών Π. Σάιτ, ο Όμιλος Ερασιτεχνών «Απόλλων», ο Φιλεκπαιδευτικός, η Ελληνική Λέσχη Π. Σάιτ «Η Ομόνοια», η Πρόδος, η «Αναγέννησις» το 1909, το «Εντευκτήριο», η Ελληνική Φιλαρμονική «Ανεξαρτησία» το 1890 και η Ένωσης Αποφοίτων το 1941.

ΙΣΜΑΗΛΙΑ

Η Ελληνική Λέσχη ιδρύθηκε το 1918 και ο Σύλλογος Αποφοίτων.

ΣΟΥΕΖ

Η Ελληνική Ένωσης ιδρύθηκε το 1922 και ο Φιλοδωδεκανησιακός το 1935.

ΤΑΝΤΑ

Ο Σύνδεσμος Ελλήνων, η Λαϊκή Ένωση, η Φιλαρμονική, οι 2 Λέσχες, ο Φοίβος και η Ένωση Ελλήνων Διδασκάλων.

ΜΕΧΑΛΛΑ ΚΕΜΠΙΡ

Η Λέσχη

ΖΑΓΑΖΙΚ

Ο Σύλλογος Ελλήνων, η Ένωση «Η Πρόοδος», Ο Χορευτικός Σύλλογος και η Φιλαρμονική.

ΚΑΦΡ ΕΛ ΖΑΓΙΑΤ

Ο Ερμής

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Η Φιλόπρωχος Ελληνίδων Κυριών ιδρύθηκε το 1894, ο Ε.Φ.Α.Ν. (Φιλόπρωχος), ο Φιλανθρωπικός Σύλλογος «Μέλισσα» το 1916, το Άσυλο Αστέγων του Συλλόγου «Απόλλων» το 1926 και η Ελληνική Φιλόπρωχος Εταιρία.

ΚΑΪΡΟ

Η Ένωση Ελληνίδων Κυριών, ο Φιλόπρωχος Καΐρου ιδρύθηκε το 1905, το Φιλανθρωπικό Σωματείο Ελληνίδων Μητέρων Σούμπρας, ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Κυριών Ηλιουπόλεως «Μαρία Αιγυπτία» και η Ένωση Ελληνίδων Κυριών Χελουάν «Ανθρωπισμός».

ΠΟΡΤ ΣΑΪΤ

Η Φιλόπρωχος Κυριών «Αγία Βαρβάρα», η Ένωση Κασίων Κυριών «Αγία Μαρίνα» και ο Φιλόπρωχος Σύλλογος Ελληνίδων Κυριών που ιδρύθηκε το 1937.

ΙΣΜΑΗΛΙΑ

Η Ένωση Ελληνίδων Κασίων Κυριών και ο Φιλόπρωχος Ελληνίδων Κυριών.

ΤΑΝΤΑ

Η Φιλόπρωχος Αδελφότης Κυριών.

ΖΑΓΑΖΙΚ

Η Φιλόπρωχος ιδρύθηκε το 1904.

ΚΑΦΡ ΕΛ ΖΑΓΙΑΤ

Η Φιλόπρωχος

ΣΩΜΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΟΔΗΓΩΝ

Στην Αλεξάνδρεια, στο Κάιρο, στο Πορτ Σάϊτ, στο Σουέζ, στην Ισμαηλία, στην Τάντα, στο Καφρ εν Ζαγιάτ, στο Ζαγαζίκ, στην Ηλιούπολη, στην Μανσούρα και στο Χελουάν.

ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Ο Μίλων ιδρύθηκε το 1873, ο Σύλλογος Φιλάθλων το 1908, ο Ελληνικός Ναυτικός Όμιλος το 1909, η Αθλητική Ένωσις και ο Ποδοσφαιρικός Όμιλος το 1910, ο «Δελφίν» το 1912, ο Ελληνικός Σύλλογος Φιλάθλων Ραμλίου το 1914, ο Κρατίνος το 1918, ο Άρης το 1922, Ο Αίας, Ο Αθλητικός Όμιλος Ιμπραημίας και ο Ολυμπιακός.

ΖΑΓΑΖΙΚ

Ο Σύλλογος Ελλήνων Νέων Εφήβων.

ΚΑΪΡΟ

Ο Ελληνικός Ναυτικός Όμιλος, η Ελληνική Αθλητική Ένωσις που ιδρύθηκε το 1944, ο Ελληνικός Ποδοσφαιρικός Όμιλος, η Ένωσις Ελλήνων Φιλάθλων, το Βέλος και ο Αθλητικός Όμιλος Κεραυνός.

ΚΑΦΡ ΕΝ ΖΑΓΙΑΤ

Ο Ελληνικός Αθλητικός Όμιλος.

ΑΛΛΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Ο Σύνδεσμος Ελλήνων Εφέδρων Αξιωματικών, ο Σύνδεσμος Αποστράτων που ιδρύθηκε το 1945, η Ένωσις «Το Ραχήτιον», Η Ε.Λ.Π.Ο.Α.: Ελληνική Λαϊκή Προοδευτική Οργάνωσις Αιγύπτου, η Αδελφότης Ελλήνων Τεχνιτών το 1911, τα Σωματεία: Ηλεκτρολόγων, Υδραυλικών, Ξυλουργών, Υποδηματοποιών, Επιπλοποιών, Ραπτών, Αυτοκινητιστών, Μαγείρων, Καφεκοπτών, Δικηγόρων, Παντοπωλών, Υπαλλήλων Δημοσίων Κέντρων, Λογιστών, Τυπογράφων, ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος, η Λαϊκή Ένωσις, ο Σύλλογος Ελλήνων Υπαλλήλων, ο Σύνδεσμος Φιλελευθέρων και η Λέσχη Φιλελευθέρων Αλεξανδρείας (ΛΕ.Φ.Α.).

ΚΑΪΡΟ

Οι Ενώσεις Ζαχαροπλαστών, Αυτοκινητιστών, Παντοπωλών, ο Ολυμπιάς, η Πρόνοια, η Αφύπνισις, ο Επτάλοφος Κωνσταντινουπολιτών, το Εργαστήριο, οι Σύνδεσμοι Παλαιών Πολεμιστών και Τεχνιτών «Η Αλληλοβοήθεια» που ιδρύθηκε το 1910.

ΠΟΡΤ ΣΑΪΤ

Ο Σύλλογος Εμποροϋπαλλήλων, οι Σύνδεσμοι Φιλελευθέρων και Βασιλοφρόνων και ο Σύλλογος Αποστράτων που ιδρύθηκε το 1934.

ΙΣΜΑΗΛΙΑ

Οι Σύλλογοι Εφέδρων και Παλαιών Πολεμιστών.

ΣΟΥΕΖ

Ο Σύλλογος Παλαιών Πολεμιστών.

ΖΑΓΑΖΙΚ

Το Σωματείο Υπαλλήλων και ο Ελληνικός Εμπορικός Σύλλογος.

ΜΕΧΑΛΛΑ ΚΕΜΠΙΡ

Ο Σύνδεσμος Ελλήνων Υπαλλήλων που ιδρύθηκε τη διετία 1908-1910.

ΣΧΟΛΕΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Το Ιεροδιδασκαλείο Αγίου Σάββα που ιδρύθηκε τον 17ο και 18ο αιώνα, το Σχολείο Γραικών το 1843, το Ελληνικό Σχολείο, η Τσοπισαία Σχολή το 1854, το Σχολείο Κορασίδων, το Γυμνάσιο- Λύκειο ιδρύθηκε περίπου το 1870, το Αβερλώφειο Παρθεναγωγείο το 1896, η Πρατσίκειος Σχολή, η Σαλβάγειος Επαγγελματική, Εμπορική Σχολή το 1907, η Ζερβουδάκειος Σχολή Αστική το 1909, η Νυκτερινή Σχολή Ελληνικής Ενώσεως Αιγύπτου στις αρχές του 20ου αιώνα, η Νυκτερινή Σχολή Συλλόγου «Αρίων», οι Νυκτερινές Σχολές Συλλόγου «Αισχύλος Αρίων» το 1915, το Κυριακάτικο Σχολείο Ελληνίδων Αιγύπτου το 1918, η Νυκτερινή Σχολή Ενώσεως Ελληνίδων Αιγύπτου το 1919, η Κοκκινάρειος Σχολή το 1923, η Φαμηλιάδειος Σχολή το 1925-26, η Αριστοφρόνειος Σχολή Ραμλίου, η Πατριαρχική Σχολή «Φώτιος Α΄», η Νυκτερινή Επαγγελματική Σχολή, η Ημερήσια Τεχνική Επαγγελματική Σχολή και η Νυκτερινή Σχολή Ξένων Γλωσσών.

ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Το Λύκειο Ι. Γκίκα που ιδρύθηκε το 1896, τα Λύκεια: «Ζήνων» Σιμώττα, Λαγκάνη, Ιερείδη. «Κοραής», «Αριστοτέλης» Κ. Τσούμπη, Αρτεμίδου, Πατατιμίδα «Πυθαγόρας», Μανοπούλειο, Παλλάς, Κανάκη, Ξένου, Σιούκρι, «Ο Σωκράτης» Π. Δεληγιάννη-Μ. Θεοφιλίδου, Απολλώνειο, Γ. Φωκίωνος, Α. Αυγερινού, Ε. Γιαννούλη, Μαμούρη, Καλογερά, «Ο Πλάτων» Μανωλόπουλου, Α. Συλλαϊδή, Πατριαρχικό Αλεξανδρινό, Εθνικό, Εμπορικό και Πρακτικό Παπαζή, η Εμπορική Ακαδημία Σωτ. Σκληρού, το Παρθεναγωγείο Σακελλαρόπουλου, η Σχολαί Ροκωτά, η Ελληνική Σχολή «Σοφοκλής» Ελ. Σαμίου και η Συνοικιακή Σχολή «Η Πρόοδος» Ανθής Μαυρούδη.

ΚΑΪΡΟ

Οι Πατριαρχικές Ελληνικές Σχολές που ιδρύθηκαν το 17ο αιώνα, οι Σχολές Αρρένων Χαμζάουι και Θηλέων στα μέσα του 19ου αιώνα, η Σχολή Τουριστικών Επαγγελμάτων, η Αμπτέις Σχολή το 1860, το Αχιλλοπούλειο Παρθεναγωγείο το 1883, οι Νυκτερινή Σχολή Φιλομούσων το 1903, η Νυκτερινή Σχολή Κοινότητος το 1905, η Νυκτερινή Σχολή Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης το 1918-1919, η Ξενάκειος και η Μελαγχροίνειος Σχολή και οι Επαγγελματικές Σχολές.

ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Τα Αι Μούσαι, Ευαγγελισμός, Εθνικό, Κωνσταντινίδου, Πούλιου και Ολυμπιάδου.

ΠΟΡΤ ΣΑΪΤ

Το Δημοτικό και το Κοινοτικό Γυμνάσιο.

ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Πυθαγόρας, η Ιωνία το 1890, οι Νυκτερινές Σχολές Κασίων το 1906 και «Ορφεύς» το 1914 και η Σχολή Χριστίδη.

ΜΑΝΣΟΥΡΑ

Η Δημαία Δημοτική Σχολή και το Γρηγορίειο Γυμνάσιο- Λύκειο.

Σχολεία ωστόσο υπήρχαν και σε άλλες πόλεις όπως στο Σουέζ υπήρχε η Δημοτική Σχολή, στο Ζαγαζίκ πάλι Δημοτική Σχολή (1890), στην Τάντα, στο Καφρ ελ Ζαγιάτ, στη Μεχάλλα Κεμπίρ, στο Σιμπίν ελ Κομ, στη Μπέγγα, στο Μινέτ ελ Καμχ, στο Φακούς, στην Ισμαηλία, στη Μίνια και στο Φαγιούμ.

Από τα πιο πάνω σχολεία, που αναφέραμε, σήμερα στην Αίγυπτο λειτουργούν τα εξής:

Στο Κάιρο το δημοτικό Αχιλλοπούλειο, το Γυμνάσιο-Λύκειο και η Αμπέτειος Σχολή.

Στην Αλεξάνδρεια το Δημοτικό Τσοιτσαία-Πρατσίκειος και το Αβερώφειο Γυμνάσιο-Λύκειο.

Το σύνολο των μαθητών δεν ξεπερνά τα 150 αγόρια και κορίτσια, με ρυθμό διαρροής κάθε χρόνο. Και αυτός ο αριθμός αφορά όλες τις τάξεις ανεξαιρέτως.

Επίσης, σε όλες σχεδόν τις πόλεις που προαναφέραμε λειτουργούσαν ορφανοτροφεία, άσυλα, νοσοκομεία, κλινικές, τεκτονικές στοές, ναοί και κοιμητήρια³³.

³³ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 68-81, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Η παρουσία των Ελλήνων στην Αίγυπτο συντέλεσε, σε πολύ μεγάλο βαθμό, και στην πνευματική ανάπτυξη της χώρας. Η πνευματική ζωή των Ελλήνων της Αιγύπτου αντιπροσωπευόταν από άτομα και πνευματικούς φορείς, δηλαδή συλλόγους, εκδοτικούς οίκους, τυπογραφεία.

Ένας από τους κυριότερους πνευματικούς άξονες υπήρξε το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας και ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα ήταν η ίδρυση του πατριαρχικού τυπογραφείου στον 20 αιώνα. Το 1908 εκδίδονται για πρώτη φορά τα περιοδικά «Πάνταινος» και «Εκκλησιαστικός Φάρος» που εκδίδονται μέχρι σήμερα. Αργότερα το Πατριαρχείο εκδίδει το περιοδικό «Ανάλεκτα» το οποίο όμως δεν εκτυπώθηκε για πολλά χρόνια, και είχε ακόμα υπό την φροντίδα του τα «Καλός Ποιμήν» και «Θείον Κήρυγμα», καθώς και πληθώρα βιβλίων.

Άλλοι δύο πνευματικοί άξονες υπήρξαν η Πατριαρχική Βιβλιοθήκη και το Αιγυπτιακό Ινστιτούτο, στο οποίο συμμετείχαν πολλοί Έλληνες επιστήμονες, διαφόρων ειδικοτήτων.

Σημαντική ήταν και η παρουσία αρκετών πολιτιστικών οργανισμών. Ο Ελληνικός Εκπαιδευτικός Σύλλογος «Η Ενότης» στο Κάιρο (1875), που τύπωνε το περιοδικό «Κέκροψ» (1876-1897). Ο Σύλλογος «Σεράπειον» στην Αλεξάνδρεια (1878) που εξέδιδε το ομώνυμο περιοδικό (1879-1886), και αργότερα το «Νέον Σεράπειον». Το 1903 ο Επιστημονικός Σύλλογος «Ελλήνιον» τύπωνε στο Κάιρο το ομώνυμο περιοδικό και το 1892 στην Αλεξάνδρεια ο Σύλλογος «Αθήναιον» τύπωνε, πάλι, το ομώνυμο περιοδικό. Από τον σύλλογο αυτό προέκυψε η Δημαρχιακή Βιβλιοθήκη Αλεξανδρείας και η Βιβλιοθήκη του Ελληνορωμαϊκού Μουσείου.

Το 1856 ιδρύθηκε και η «Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη» που στεγάστηκε στο μέγαρο της Τοσιτσαίας Σχολής. Στην συνέχεια ιδρύθηκαν και άλλες βιβλιοθήκες που όλες συνέβαλαν στο να γίνει γνωστό και να διατηρηθεί το πνεύμα του ελληνισμού.

Η μεγάλη άνθηση όμως του νεοελληνικού πνεύματος στην Αίγυπτο γίνεται το πρώτο μισό του 20ου αιώνα και αυτό φαίνεται από την ποσοτική και ποιοτική παραγωγή των εντύπων στον χώρο του ελληνισμού της χώρας αυτής. Η έντυπη παραγωγή είτε λογοτεχνική είτε ιστορική, θεολογική, εκκλησιαστική, επιστημονική, οφείλεται σε πλειάδα συγγραφέων, εκδοτικών οίκων, περιοδικών, εφημερίδων μέσω τυπογραφικών οργάνων.

Σχετική έρευνα έδειξε ότι τυπώθηκαν στην Αίγυπτο για την περίοδο 1853-1963:

- ❖ περίπου 3.300 βιβλία
- ❖ 450 περιοδικά και εφημερίδες και
- ❖ 90 ημερολόγια (περιοδικές εκδόσεις).

Από τα βιβλία αυτά τα περισσότερα ήταν ποιητικές συλλογές.

Κατά την περίοδο

1853-1900	τυπώθηκαν	358 βιβλία
1901-1925		700
1926-1940		808
1941-1950		606
1951-1965		423

Στην Αλεξάνδρεια	τυπώθηκαν περίπου	2.500 βιβλία
Στο Κάιρο		750
Στο Πορτ- Σάϊτ		40

Βιβλία τυπώθηκαν και στο Ζαγαζίκ, Ισμαηλία, Καφρ ελ Ζαγιάτ, Μιτ Γαμρ και αλλού³⁴.

Όλα αυτά τα βιβλία, τόσο τα ελληνικά όσο και τα ξενόγλωσσα, τυπώθηκαν σε ελληνικά τυπογραφεία. Το πρώτο ελληνικό τυπογραφείο υπήρξε «Ο Νείλος», στην Αλεξάνδρεια. Το σύνολο των ελληνικών τυπογραφείων σε αιγυπτιακό έδαφος ήταν παραπάνω από 200, μικρά και μεγάλα.

Οι συγγραφείς περίπου ανέρχονταν σε 1.200 και οι δημοσιογράφοι, αρθρογράφοι στους 450.

Μεγάλος υπήρξε και ο αριθμός εφημερίδων και περιοδικών που εκδόθηκαν στην Αίγυπτο.

Εφημερίδες που κυκλοφόρησαν στην Αίγυπτο πάνω από δύο χρόνια:

Ελπίς, Μεταρρύθμισις, Σύνδεσμος, Ν. Σύνδεσμος, Επόπτης, Χρόνος, Εθνική, Φως, Ηχώ, Βυζάντιον, Νείλος, Αίγυπτος, Νέα Γενεά, Εφημερίς, Χρονικά, Νέα, Κλειώ, Εμπρός, Κάιρον, Τηλέγραφος, Ομόνοια, Ταχυδρόμος, Παλαιστίνη, Αγών, Στέμμα, Ίσις, Δωδεκάνησος, Ανατολή, Αιγυπτιώτης Έλλην, Αιγυπτιακά Νέα, Κήρυξ, Νέα Αιγυπτιακά Νέα, Ημέρα, Ημερήσια Νέα, Πάροικος, Αναγέννησις, Ημερήσια Νέα και Χρηματιστήριο, Journal de Commerce et de la Marine, Le Phare Egyptien.

Περιοδικά που κυκλοφόρησαν πάνω από δύο χρόνια στην Αίγυπτο:

Αιγυπτιακός Αστήρ, Φάρος, Έλλην, Επιθεώρησις, Εκκλησιαστικός Φάρος, Πάνταινος, Θείον Κήρυγμα, Καλός Ποιμήν, Δελτίον Πατριαρχικής Βιβλιοθήκης, Ανάλεκτα, Πανάγιος Τάφος, Χριστοπολιτεία, Αφύπνισις, Νέον Σεράπειον, Ανατολή, Εικοστός Αιών, Κόσμος, Ελλήνιον, Έρευνα, Πανόραμα, Αθάνατος Ελληνισμός, Ελληνισμός, Ελληνικοί Ορίζοντες, Δελτίον Κέντρου Ελληνικών Σπουδών, Διεθνής Οδοντιατρική, Γιατρός, Νέα Ζωή, Νέα Ακακία, Σεράπιον, Γράμματα, Φοινικάς, Προπύλαια, Αργώ, Αλεξανδρινή Τέχνη, Βίας, Φιλολογικός Μηνύτωρ, Ορφεύς, Δελτίον Ελληνικού Εμπορικού, Επιμελητηρίου Αλεξανδρείας, Σφιγξ, Ασμοδαίος, Σατάν, Έσο Έτοιμος, Προσκοπική Ηχώ, Αθλητική Ένωσις, ΑΕΡΑ, Παναιγύπτια.

³⁴ Πολίτης Αθ., *Ο Ελληνισμός και η Νεωτέρα Αίγυπτος*, σελ. 428, τόμος β', Αθήναι-Αλεξάνδρεια, 1928-1930.

Β. ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι Έλληνες της Αιγύπτου από την πρώτη στιγμή που ήρθαν στην Ελλάδα, και αφού προσαρμόστηκαν στην ελληνική κοινωνία, έθεσαν ως κύριο μέλημα τους το να μην χάσουν την ταυτότητα τους. Μέσο για την επίτευξη αυτού του στόχου ήταν η συσπείρωση τους γύρω από συλλόγους και σωματεία Αιγυπτιωτών.

Ο πρώτος σύλλογος δημιουργήθηκε στην Αθήνα, και αυτό ήταν αναμενόμενο, αφού η πλειοψηφία των Αιγυπτιωτών που ήρθαν στην Ελλάδα εγκαταστάθηκαν στην πρωτεύουσα. Έτσι, το 1930 δημιουργήθηκε ο Σύνδεσμος Αιγυπτιωτών Ελλήνων (Σ.Α.Ε.) που στόχο είχε την συσπείρωση όλων των Αιγυπτιωτών, όχι μόνο αυτών που κατοικούσαν στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, και την διάσωση της ιστορίας του αιγυπτιώτη ελληνισμού. Στην συνέχεια, δημιουργήθηκαν πολλά αδελφά προς τον Σύλλογο σωματεία, που σήμερα φτάνουν τα είκοσι. Τα αδελφά αυτά σωματεία χωρίζονται σε άμεσα και έμμεσα. Άμεσα θεωρούνται τα σωματεία που συσπειρώνουν τους Αιγυπτίτες μόνο από την καταγωγή τους όπως π.χ. ο Σύλλογος Ελλήνων Καΐρου, που τα μέλη του είναι Καϊριανοί και μόνο. Έμμεσα λέγονται τα Σωματεία που συσπειρώνουν τους Αιγυπτίτες μέσω κάποιας άλλης ιδιότητας όπως π.χ. η Ένωση Παλαιών Προσκόπων Περιφέρειας Καΐρου, που τα μέλη της είναι παλαιοί πρόσκοποι.

Τα σωματεία, λοιπόν, διακρίνονται σε:

↓ ΚΥΡΙΑ

Σύνδεσμος Αιγυπτιωτών Ελλήνων

↓ ΑΜΕΣΑ ΑΔΕΛΦΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Σύλλογος Ελλήνων Καΐρου, Σύλλογος Αποφοίτων Γυμνασίου Μανσούρας Αιγύπτου, Σύλλογος Αιγυπτιωτών Ελλήνων Σουέζ και Πορτ- Τεουφίκ, Σύλλογος Ισμαηλιωτών, Σύλλογος Ελλήνων Αιγυπτιωτών Βοιωτίας, Σύλλογος Αποφοίτων Σαλβαγείου Εμπορικής και Επαγγελματικής Σχολής Αλεξανδρείας, Σύνδεσμος Αποφοίτων Αβερωφείου Σχολής Αλεξανδρείας, Σύλλογος Αποφοίτων Αμπετείου Σχολής Καΐρου, Σύλλογος Αιγυπτιωτών Δωδεκανήσου, Επιτροπή Συσπείρωσης Πορτ- Σάϊτ και Πορτ- Φουάτ.

↓ ΕΜΜΕΣΑ ΑΔΕΛΦΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Ελληνικός Ναυτικός Όμιλος Αιγυπτιωτών, Αδελφότητα «Ο Άγιος Μάρκος», Οικοδομικός Συνεταιρισμός Αιγυπτιωτών Ελλήνων «Η Αποκατάσταση», Πανελλήνιος Σύνδεσμος Αιγυπτιωτών Ελλήνων Πολεμιστών, Σύνδεσμος Ελληνο-Αιγυπτιακής Φιλίας, Ένωση Παλαιών Προσκόπων Αποδήμων Αιγύπτου, Σύλλογος Απόδημου Ελληνικού Πολιτισμού «Κ.Π. Καβάφης», Οικοπεδικός Παραθεριστικός Όμιλος Αιγυπτιωτών «Ο Πτολεμαίος», Ομοσπονδία Σωματείων Αφρικής, Οικοδομικός Συνεταιρισμός Αιγυπτιωτών Δωδεκανήσου, Ένωση Παλαιών Προσκόπων Περιφέρειας Καΐρου, Σύλλογος Συνταξιούχων Σουέζ.

Ο παρακάτω πίνακας μας δείχνει το έτος ίδρυσης μερικών συλλόγων και σωματείων Αιγυπτιωτών που ανεφέρθησαν στην προηγούμενη σελίδα:

ΣΥΛΛΟΓΟΣ- ΣΩΜΑΤΕΙΟ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ
Σύνδεσμος Αιγυπτιωτών Ελλήνων	1930
Σύλλογος Συνταξιούχων Σουέζ	1938
Σύλλογος Αιγυπτιωτών Δωδεκανήσου	1961
Οικοδομικός Συνεταιρισμός Αιγυπτιωτών Ελλήνων «Η Αποκατάσταση»	1962
Ένωση Παλαιών Προσκόπων Αποδήμων Αιγύπτου	1962
Ελληνικός Ναυτικός Όμιλος Αιγυπτιωτών	1965
Οικοπεδικός Παραθεριστικός Όμιλος Αιγυπτιωτών «Ο Πτολεμαίος»	1976
Πανελλήνιος Σύνδεσμος Αιγυπτιωτών Ελλήνων Πολεμιστών	1981
Αδελφότητα «Ο Άγιος Μάρκος»	1981
Σύλλογος Αιγυπτιωτών Ελλήνων Σουέζ και Πορτ- Τεουφίκ	1982
Ένωση Παλαιών Προσκόπων Περιφέρειας Καΐρου	1984
Σύλλογος Αποφοίτων Γυμνασίου Μανσούρας Αιγύπτου	1985
Σύλλογος Ελλήνων Αιγυπτιωτών Βοιωτίας	1988
Σύλλογος Ισμαηλιτών	1990
Σύνδεσμος Αποφοίτων Αβερωφείου Σχολής Αλεξανδρείας	1990
Επιτροπή Συσπείρωσης Πορτ- Σάϊτ και Πορτ- Φουάτ	1990
Σύλλογος Ελλήνων Καΐρου	1991
Σύνδεσμος Ελληνο-Αιγυπτιακής Φιλίας	1992
Σύλλογος Αποφοίτων Σαλβαγείου Εμπορικής & Επαγγελματικής Σχολής Αλεξανδρείας	1993
Σύλλογος Αποφοίτων Αμπετείου Σχολής Καΐρου	1996

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ Σ. Α. Ε.

Άρθρο 1:

Ίδρυση- Επωνυμία- Έδρα

Ίδρύεται μη κερδοσκοπικό σωματείο με την επωνυμία ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (Σ.Α.Ε.). Για τις σχέσεις του με το εξωτερικό το σωματείο θα χρησιμοποιεί την επωνυμία «ASSOCIATION OF GREEKS FROM EGYPT». Ο Σ. Α. Ε. εδρεύει στην Αθήνα, οδός 3ης Σεπτεμβρίου αρ. 56.

Άρθρο 2:

Σκοπός

Σκοπός του Σ. Α. Ε. είναι η συσπείρωση των Αιγυπτιωτών που ζουν στην Ελλάδα ως και σε όλες τις άλλες χώρες του κόσμου, η διάσωση του Πνεύματος και της Ιστορίας του Ελληνισμού στην Αίγυπτο και η ανάπτυξη πνευματικής δραστηριότητας σε όλους τους τομείς και σε όλες τις τέχνες. Ο Σ.Α.Ε. θεωρεί ότι αποτελεί τη συνέχιση των Ελληνικών Κοινοτήτων της Αιγύπτου στις οποίες συμπαρίσταται με κάθε μέσο. Στους σκοπούς του Σ.Α.Ε. περιλαμβάνεται ειδικά και η προσέλκυση νεότερων Αιγυπτιωτών και των παιδιών τους με στόχο τη διατήρηση της επαφής τους με τις αιγυπτιώτικες ρίζες και τη διατήρηση της αίσθησης και της μνήμης της ζωής και της δράσης των Ελλήνων στην Αίγυπτο. Επίσης στους σκοπούς του Σ.Α.Ε. περιλαμβάνεται η κοινωνική αλληλεγγύη μεταξύ των μελών του και η φροντίδα με κατάλληλες ενέργειες προς τις αρχές για την επίλυση των προβλημάτων που ενδιαφέρουν τους Αιγυπτιώτες, η άσκηση κοινωνικής πρόνοιας, και η παροχή επείγουσας ανθρωπιστικής, επισιτιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας σε αναπτυσσόμενες χώρες. Τέλος, στους σκοπούς του Σ.Α.Ε. περιλαμβάνεται η ανάπτυξη του αθλητισμού και του αθλητικού πνεύματος μεταξύ των μελών του, η προβολή του Ελληνικού και Ευρωπαϊκού πολιτισμού στην Αίγυπτο και αλλού ως και η συλλογή και διατήρηση ιστορικού και μνημειακού αρχείου των Ελλήνων εξ Αιγύπτου τα οποία θα σιγασθούν σ' ένα μουσείο στην Ελλάδα. Για να πετύχει τους σκοπούς αυτούς μεταξύ άλλων ο Σ.Α.Ε.:

1. Διατηρεί εντευκτήριο
2. Καταρτίζει επιτροπές για κάθε τομέα δραστηριότητας του
3. Οργανώνει διαλέξεις, εκθέσεις, συνέδρια, εκδρομές, χοροεσπερίδες και άλλες εκδηλώσεις
4. Οργανώνει αθλητικές συναντήσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό
5. Συμπράττει με άλλους δημόσιους φορείς ή ιδιωτικούς φορείς και πρόσωπα για την επιτυχία των σκοπών αυτών
6. Προσφέρει υποτροφίες στα νεότερα μέλη του και κοινωνικές παροχές σε χρήματα ή σε είδος σε αυτούς που έχουν ανάγκη
7. Μεριμνά για τη στέγαση στην Ελλάδα των υπερήλικων Αιγυπτιωτών
8. Εκδίδει περιοδικό με τίτλο «Παναιγύπτια» με ύλη λογοτεχνικού, ιστορικού και γενικού περιεχομένου που ενδιαφέρει Αιγυπτιώτες.

Δεν περιλαμβάνονται στους σκοπούς του Σ.Α.Ε. οι κάθε είδους κομματικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Άρθρα 3-11:

Τα άρθρα αυτά αναφέρονται στην διάρκεια του Σ.Α.Ε, στα μέλη του συνδέσμου, στις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Άρθρα 12-15:

Τα άρθρα αυτά περιγράφουν τους πόρους και την οικονομική διαχείριση του συνδέσμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Άρθρα 16-20:

Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρεται ο τρόπος οργάνωσης του Σ.Α.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Άρθρα 21- 30:

Τα άρθρα αυτά κάνουν λόγο για το διοικητικό συμβούλιο του συνδέσμου και τις αρμοδιότητές του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

Άρθρα 31- 37:

Στα τελευταία επτά άρθρα του καταστατικού αναφέρονται κάποιες γενικές και μεταβατικές διατάξεις.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Ποσοστά κατά κατηγορία μελών (στοιχεία από Η/Υ) :

Σήμερα έχουμε σύνολο 4.224 μέλη που είναι:

3.852 τακτικά περίπου	91%
189 αντεπιστέλλοντα περίπου	5%
183 έκτακτα	4%

2. Ποσοστά κατά φύλο (στοιχεία από Η/Υ) :

Τακτικά μέλη 3.852 που είναι:

Άνδρες	2.340 περίπου	61%
Γυναίκες	1.512 περίπου	39%

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, οι άνδρες αντιπροσωπεύονται στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου με περίπου 73% ενώ οι γυναίκες με 27% περίπου. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρω ότι στο Κάιρο, η Ελληνική Κοινότητα δεν δέχεται σαν μέλη της τις γυναίκες και στην Ελληνική Κοινότητα Αλεξανδρείας οι γυναίκες εκπροσωπούνται στο Διοικητικό Συμβούλιο με 11%. Σε πολλά ζευγάρια Αιγυπτιωτών, ακόμα και σε αυτά που συχνάζουν στον Σύνδεσμο, ο σύζυγος είναι εγγεγραμμένο μέλος, η σύζυγος όμως όχι.

3. Ποσοστό κατά επάγγελμα (στοιχεία από Η/Υ) :

Σε τυχαίο υποσύνολο 2.241 τακτικών μελών είναι:

Υπάλληλοι	28%
Συνταξιούχοι	22%
Επιστήμονες και Τεχνοκράτες	17%
Οικιακά	16%
Επιχειρηματίες	7%
Τεχνικοί και Τεχνίτες	5%
Τουριστικά	2%
Ναυτιλιακά	1%
Γράμματα και Τέχνες	1%
Λοιπά	1%

4. Ποσοστό κατά τόπο γεννήσεως (στοιχεία από Η/Υ- Οκτώβριος 1991) :

Σύμφωνα με τον τόπο γεννήσεως που αναφέρουν στην αίτηση εγγραφής τους, στα 3.380 τακτικά μέλη του Συνδέσμου είναι:

Αλεξάνδρεια	1.742 μέλη	51,6%
Κάιρο	742	23,4%
Πορτ- Σάϊντ	197	5,2%
Ισμαηλία	113	3,5%
Σουέζ	84	2,6%
Μανσούρα	67	2,1%
Αίγυπτος αόριστα	211	6,3%
Εκτός Αιγύπτου	117	5,3%

Στοιχεία για τον τόπο προσέλευσης, δηλαδή για τον τόπο όπου μεγάλωσαν και έζησαν δεν υπάρχουν γιατί οι αιτήσεις εγγραφής δεν περιελάμβαναν αυτή τη διευκρίνιση. Όμως από το 1991 η διευκρίνιση αυτή υπάρχει μέσα στις αιτήσεις που συμπληρώνουν όσοι επιθυμούν να εγγραφούν στον Σύνδεσμο.

5. Ποσοστά κατά ηλικία (στοιχεία από Η/Υ):

Τακτικά μέλη 3.830

A. Δεν δήλωσαν έτος γέννησης	15%
B. Πάνω από 60 χρονών είναι το	48%
Γ. Κάτω από 60 χρονών είναι το	37%

Αναλυτικά:

90- 100 ετών	-
80- 90 ετών	4%
70- 80 ετών	17%
60- 70 ετών	27%
50- 60 ετών	15%
40- 50 ετών	15%
30- 40 ετών	5%
20- 40 ετών	2%
; ετών	15%

Στα 293 τακτικά μέλη που γράφτηκαν το 1991

A. Δεν δήλωσαν έτος γέννησης	3%
B. Πάνω από 60 χρονών είναι	29%
Γ. Κάτω από 60 χρονών είναι	68%

Αναλυτικά:

90- 100 ετών	-
80- 90 ετών	2%
70-80 ετών	9%
60- 70 ετών	18%
50- 60 ετών	25%
40- 50 ετών	28%
30- 40 ετών	11%
20- 30 ετών	4%
; ετών	3%

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

I) Ο αριθμός των νέων μελών που γράφονται κάθε χρόνο από το 1940 έως το 1991:

Τα στοιχεία, που θα προσκομίσω, είναι από το αρχείο του Σ.Α.Ε., αλλά στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρω ότι αιτήσεις εγγραφής δεν υπάρχουν πριν από το 1940.

α) Μέχρι το 1945, τα χρόνια δηλαδή του Αλβανικού Πολέμου και της γερμανικής κατοχής, δεν υπάρχουν νέες εγγραφές.

β) Μέχρι το 1950, σημειώνεται μια άνοδος νέων μελών. Οι περισσότεροι είναι αποκλεισμένοι Αιγυπτιώτες που βρίσκουν βοήθεια στον Σύνδεσμο για την επιστροφή τους στην Αίγυπτο.

γ) Μέχρι το 1956, η εγγραφή νέων μελών είναι ανύπαρκτη, το 1956 εγγράφονται 15 νέα μέλη.

δ) Το 1975, αρχίζει ο επαναπατρισμός από την Αίγυπτο και τη χρονιά αυτή γράφονται στον Σύνδεσμο 378 νέα μέλη και κατά εκατοντάδες τα επόμενα χρόνια, με κορυφή 1354 νέα μέλη το 1963.

ε) Το 1968, οι Αιγυπτιώτες χάνουν το ενδιαφέρον τους και ο αριθμός νέων μελών πέφτει στους 17 το 1971. Είναι τα χρόνια της Απριλιανής Δικτατορίας.

στ) Το 1972, το ενδιαφέρον για τον Σύνδεσμο ανανεώνεται και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, φυσικά με κάποιες διακυμάνσεις.

II) Ο αριθμός των εγγεγραμμένων τακτικών μελών κάθε χρόνο από το 1940 έως το 1992 συνεχώς αυξάνει.

III) Ο αριθμός ψηφοφόρων και το ποσοστό συμμετοχής των εγγεγραμμένων τακτικών μελών στις αρχαιρεσίες από το 1940 έως το 1992, όπως προκύπτουν από τα πρακτικά των Γενικών Συνελεύσεων:

α) Μέχρι την Γενική Συνέλευση της 18ης Φεβρουαρίου 1954 δεν υπάρχουν στοιχεία.

β) Το 1954 και 1955 δεν πραγματοποιήθηκαν αρχαιρεσίες. Αιτία ήταν η αδιαφορία των μελών.

γ) Το 1958, πάλι δεν πραγματοποιήθηκαν αρχαιρεσίες προκειμένου να ετοιμαστεί η τροποποίηση του καταστατικού στις 31 Μαΐου 1959.

δ) Στην Γενική Συνέλευση της 21ης Δεκεμβρίου, δεν αναφέρεται ο αριθμός των ψηφοφόρων και της 15ης Ιανουαρίου παρουσιάστηκαν μόνο 52 μέλη. Είναι η χρονιά της Απριλιανής Δικτατορίας.

ε) Η αύξηση του ρυθμού των ψηφοφόρων είναι εντυπωσιακή. Παράλληλα, αυξάνονται και τα τακτικά μέλη.

στ) Από το 1945 έως το 1951 το ποσοστό συμμετοχής είναι σχετικά υψηλό και κυμαίνεται από 10% έως και 19%.

ζ) Από το 1952 έως το 1959 δεν υπάρχουν στοιχεία για τον αριθμό των εγγεγραμμένων τακτικών μελών τον Σ.Α.Ε, επομένως δεν υπάρχει και το ποσοστό συμμετοχής.

η) Από το 1960 έως το 1972 το ποσοστό συμμετοχής φαίνεται να είναι χαμηλό, με πτωτική τάση και σχεδόν εξαφανίζεται το 1972 (1%).

θ) Από το 1974 το ποσοστό συμμετοχής παρουσιάζει συνεχώς ανοδική τάση, αγγίζοντας το 32% στις 31 Ιανουαρίου 1988.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ (Ε.Ν.Ο.Α) ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Σκιαγραφώντας τον «Ε.Ν.Ο. ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ», συνδέουμε το ένδοξο παρελθόν με το δυναμικό παρόν, αλλά και τις προοπτικές του μέλλοντος, αφού ο Όμιλος μας έχει διαχρονική παρουσία στον Υγρό Στίβο.

Αποτελούμε την συνέχεια των Ελληνικών Ναυτικών Ομίλων της Αιγύπτου: Του «Ε.Ν.Ο. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ» (έτος ίδρυσης 1909), «Ε.Ν.Ο. ΚΑΙΡΟΥ» (1927) και του «Ε.Ν.Ο. ΠΟΡΤ- ΣΑΙΤ» (1930), που κάλυψαν δεκαετίες ολόκληρες έντονης παρουσίας, ακμής και δόξας, ενώ έχουν συμβάλλει αποφασιστικά, στην καλλιέργεια και ανάπτυξη των αθλημάτων του Υγρού Στίβου, στην χώρα του Νείλου, υπήρξαν δε παράλληλα ιδρυτικά μέλη των Ελληνικών Ομοσπονδιών Κωπηλασίας, Ιστιοπλοΐας, Κολύμβησης και Υδατοσφαίρισης, των σημερινών «Ε.Κ.Ο.Φ.Ν.Σ.», «Ε.Ι.Ο.» ΚΑΙ «Ε.Κ.Ο.Φ.», από κοινού με άλλα ιστορικά Σωματεία της Αττικής.

Το σωματείο μας ιδρύθηκε, εδώ στην Αθήνα, το 1956, από επαναπατρισθέντες Αιγυπτιώτες Έλληνες, με την φιλοδοξία να καταστεί "φυτώριο Αθλουμένων" και μια πραγματική "αθλητική κυψέλη" στα αθλήματα που καλλιεργεί και συγκεκριμένα στην Κωπηλασία, Ιστιοπλοΐα, Κολύμβηση, Υδατοσφαίριση και στο Κανoe- Καγιάκ και αριθμεί περίπου 850 μέλη.

Οι εγκαταστάσεις μας έχουν αναφερθεί με την ηθική συμπαράσταση της πολιτείας, αλλά και με την ουσιαστική θυσία των ιδρυτικών μελών μας, ορισμένοι των οποίων, είχαν υποθηκεύσει τα σπίτια τους, για να εξασφαλίσουν κάποια δανειοδότηση από την τράπεζα.

Η ενεργός αθλητική δραστηριότητα μας, άρχισε ουσιαστικά το 1969. Από τότε συμμετέχουμε ανελλιπώς σε όλες τις αθλητικές εκδηλώσεις, όλων των αθλημάτων και κατηγοριών, έχουμε πετύχει αξιόλογα αποτελέσματα, σε Πανελλήνια Πρωταθλήματα, Βαλκανικούς Αγώνες και Διασυλλογικούς Αγώνες, καθώς και σε πολλές άλλες διεθνείς αναμετρήσεις, όπως Παγκόσμια και Πανευρωπαϊκά Πρωταθλήματα, όχι μόνο με τα χρώματα του Ομίλου μας, αλλά και με τα Εθνικά, αφού αρκετοί από τους αθλητές μας, διαφόρων τμημάτων, έχουν φορέσει κατ' επανάληψη τις φανέλες των Εθνικών Συγκροτημάτων.

Τα πιο πρόσφατα αξιόλογα επιτεύγματα των αθλουμένων μας, που υλοποιούν τα οράματα μας, είναι η συμμετοχή της κωπηλάτριας μας Χρύσας Μπισκιτζή, στην Ολυμπιάδα 1996 της Ατλάντας και η 3η θέση (χάλκινο μετάλλιο) στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Κωπηλασίας 1998, όταν Ελληνικό Γυναικείο Πλήρωμα ανέβηκε, για πρώτη φορά, στο βάθρο των νικητών, όπως η κατάκτηση του Χρυσού Μεταλλίου, από τον ιστιοπλόο μας Χρ. Χιονά, στην κατηγορία νέων, με σκάφη τύπου "Φιν", στο Βαλκανικό Πρωτάθλημα 1996, που διεξήχθη στην Βουλγαρία και του Αργυρού, από τον ίδιο, το 1997 και 1998.

Αρκετοί αθλητές μας, χάρη στις επιδόσεις τους, εισήχθησαν σε Α.Ε.Ι ή τα Τ.Ε.Φ.Α.Α., με πριμοδότηση ή χωρίς εξετάσεις.

Στον τομέα των διοργανώσεων, οι αθλητικές αρχές μας έχουν κατ' επανάληψη εμπιστευθεί, την οργάνωση στις εγκαταστάσεις μας, Πανελληνίων ή και Διεθνών Αγώνων, όπως οι "Χν Βαλκανικοί Ιστιοπλοϊκοί Αγώνες", που διεξήχθησαν με άψογο τρόπο, ταυτόχρονα σε 5 τύπους σκαφών και στις διάφορες κατηγορίες. Έχουμε επίσης οργανώσει πέντε φορές το "EUROLYMP".

Ο «Ε.Ν.Ο.Α.» επιτελεί αξιόλογο κοινωνικό έργο, παράλληλα προς το αθλητικό, μια προσπάθεια άξια κάθε υποστήριξης, αφού προσφέρει την δυνατότητα στην

νεολαία να αθλείται σε καθαρά ερασιτεχνικό, αγνό και σωστό περιβάλλον, μακριά από τους πειρασμούς και τις μαστιγές της εποχής μας, ενώ έχει αγκαλιάσει τους επαναπατρισθέντες απόδημους συμπατριώτες μας, μετά την συρρίκνωση των ελληνικών παροικιών της Αιγύπτου και της Αφρικής γενικότερα. Στόχοι μας είναι, να κρατήσουμε την φλόγα του Ολυμπισμού και να συνεχίσουμε την Αιγυπτιώτικη Ναυταθλητική παράδοση, έχοντας σαν αρχή το «ΝΟΥΣ ΥΓΙΗΣ ΕΝ ΣΩΜΑΤΙ ΥΓΙΗ».

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗΣ ΠΟΡΤ- ΣΑΙΤ ΚΑΙ ΠΟΡΤ- ΦΟΥΑΤ

(Οι πληροφορίες σχετικά με την ίδρυση και την λειτουργία του συλλόγου προέκυψαν από τα λεγόμενα του αντιπροσώπου της επιτροπής, κ. Τζίτζά, αφού δεν υπάρχει ενημερωτικό φυλλάδιο ή καταστατικό που να περιγράφει τις δραστηριότητες του συλλόγου και των μελών του)

«Η επιτροπή συσπείρωσης Πορτ- Σάιτ και Πορτ- Φουάτ ιδρύθηκε το 1992. Ιδρυτικά στελέχη ήταν ο κ. Τζίτζας Απόστολος, ο οποίος είναι αντιπρόσωπος της μέχρι και σήμερα, ο κ. Νικολής Νικόλας, ο κ. Βαλσάμης Βασίλειος και η κα. Καστή Άννα.

Η επιτροπή επειδή λειτούργησε σαν επιτροπή-πολιτιστικός οργανισμός και όχι ως σύλλογος ή σωματείο, δεν έχει κάποιο καταστατικό αλλά, οι κανόνες λειτουργίας και η οργάνωση της είναι οι ίδιοι με αυτούς των συλλόγων, χωρίς όμως να διεξάγονται εκλογές. Έχει ένα άτυπο διοικητικό συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από επτά μέλη και τα εγγεγραμμένα μέλη είναι μόνο 400 και αυτό γιατί γράφονται μόνο ένας από κάθε οικογένεια. Απαραίτητη προϋπόθεση για να προσχωρήσει κάποιος στην επιτροπή είναι ότι πρέπει να είναι μέλος του Συνδέσμου Αιγυπτιωτών Ελλήνων. Επιπλέον, οι συνδρομές που συγκεντρώνει η επιτροπή πάνε προς των Σύνδεσμο Αιγυπτιωτών Ελλήνων και όχι στην επιτροπή.

Σκοπός της ίδρυσης της επιτροπής αυτής -όπως φανερώνει και η ονομασία της- ήταν και είναι η συσπείρωση των Αιγυπτιωτών Ελλήνων, οι οποίοι κατάγονταν από το Πορτ- Σάιτ και το Πορτ- Φουάτ. Επιπλέον, η επιτροπή θέλει να δείξει ότι οι Έλληνες της Διώρυγας του Σουέζ, στα χρόνια που έζησαν στην Αίγυπτο, είχαν θετική προσφορά προς τους Αιγύπτιους και προς την Αίγυπτο και ότι δεν ήταν αποικιοκράτες αλλά φίλοι προς τον αιγυπτιακό λαό, όπως ήταν και αυτοί απέναντί τους.

Στόχος της, μεταξύ άλλων, είναι και η σύσφιξη των σχέσεων και η αλληλεγγύη αυτών που έχουν έρθει από την Αίγυπτο. Στις προσπάθειες των μελών της επιτροπής συγκαταλέγεται και η επιθυμία να διατηρήσουν ζωντανή -με κάθε τρόπο- την ιστορία του αιγυπτιώτη ελληνισμού. Αυτό πραγματοποιείται μέσα από τις διάφορες κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις (χορούς, εκδρομές κα.) που διοργανώνει η επιτροπή.

Η επιτροπή έχει και φιλανθρωπικό χαρακτήρα. Βοηθάει φτωχούς και απόρους οι οποίοι υπάρχουν στην επιτροπή αλλά και όλους όσους έχουν έρθει από την Αίγυπτο και χρειάζονται βοήθεια».

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Ο Σύλλογος Απόδημου Ελληνικού Πολιτισμού Κ. Π. Καβάφης ιδρύθηκε και εδρεύει στην Αθήνα και σκοπό έχει τη συλλογή, ταξινόμηση, μελέτη, μετάφραση σε ξένες γλώσσες, έκδοση, προβολή και διάδοση του έργου του Κ. Π. Καβάφη, καθώς και κάθε εργασία που σχετίζεται με αυτό ή το αφορά. Επίσης σκοπό έχει και τη γνωριμία, μελέτη, έκδοση και διάδοση του κάθε λογής έργου (συγγραφικού, εικαστικού, λαογραφικού, ποιητικού κλπ.) των Ελλήνων της διασποράς, αλλά και των ντόπιων δημιουργών στις χώρες που έδρασε ο απόδημος Έλληνας, όπως αυτός περιλαμβάνεται στο καταστατικό του σωματείου.

Το έτος 2005 ο σύλλογος σηματοδότησε με την παρουσία του στο Παγκόσμιο Πνευματικό Κόσμο με τη δωρεά, στην νεόκτιστη Βιβλιοθήκη της Αιγύπτου, την BIBLIOTHECA ALEXANDRINA, της προτομής του Αλεξανδρινού ποιητή Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ. Επίσης, μέλη του συλλόγου απόνειμαν βραβεία και ονόμασαν ως επίτιμα μέλη του συλλόγου σημαντικές προσωπικότητες της Αιγύπτου.

Το Δ.Σ. του συλλόγου αποφάσισε το έτος 2003 να χαρακτηριστεί ως «ΕΤΟΣ ΚΑΒΑΦΗ» όπου περιελάμβανε πολιτιστικές εκδηλώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους αφιερωμένες στον μεγάλο αυτό ποιητή της Αιγύπτου, όπως εκθέσεις, ομιλίες, Καβάφεια θεατρικά και κινηματογραφικά δρώμενα κλπ., σε συνεργασία με Δήμους, το Ε.Λ.Ι.Α. και την Αιγυπτιακή Πρεσβεία με έκθεση και ομιλίες που αφορούσαν το έργο του Καβάφη.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΟΥΕΖ ΚΑΙ ΠΟΡΤ- ΤΕΟΥΦΙΚ

Ο Σύλλογος Αιγυπτιωτών Ελλήνων Σουέζ και Πόρτ- Τεουφίκ ιδρύθηκε το 1982, στην Αθήνα και είναι αναγνωρισμένο μη κερδοσκοπικό σωματείο.

Σκοπός του συλλόγου, σύμφωνα με το καταστατικό, είναι:

- i) Η συσπείρωση των εν Ελλάδι ή Εξωτερικού, της περιοχής Σουέζ και Πόρτ- Τεουφίκ και των τέκνων αυτών, γεννηθέντων εν Ελλάδι και Εξωτερικό, με κύριο στόχο να υπάρξει συνέχεια του σκοπού που επιτελείται σήμερα.
- ii) Η ανάπτυξη των σχέσεων των μελών του σωματείου, με πνεύμα αλληλεγγύης, φιλίας και φιλανθρωπικού πνεύματος.
- iii) Η πολιτιστική εξύψωση των μελών του σωματείου
- iv) Η άσκηση κοινωνικής πρόνοιας, στα πλαίσια της κοινωνικής αλληλεγγύης στο συνάνθρωπο του, που έχει ανάγκη συμπαράστασης.
- v) Η δωρεάν έκδοση και διανομή δελτίου ενημέρωσης μελών και
- vi) Η οργάνωση και πραγματοποίηση διαλέξεων, ομιλιών και εορτών.

Ο σύλλογος αριθμεί, σήμερα, 635 εγγεγραμμένα μέλη εκ των οποίων 478 (75,3%) είναι τακτικά μέλη ενώ 157 (24,7%) είναι αρωγά. Από τα αρωγά μέλη 52 είναι σύζυγοι Σουεζιανών, 48 Αιγυπτιώτες (Κάιρο, Ισμαηλία, Αλεξάνδρεια) και 57 γεννηθέντα στην Ελλάδα (περίπου το 9% επί των εγγεγραμμένων).

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΪΡΟΥ

(Οι πληροφορίες σχετικά με την ίδρυση και την λειτουργία του συλλόγου προέκυψαν από τα λεγόμενα του προέδρου του συλλόγου, κ. Μπίσκου, αφού δεν υπάρχει ενημερωτικό φυλλάδιο ή καταστατικό που να περιγράφει τις δραστηριότητες του συλλόγου και των μελών του)

«Ο Σύλλογος Ελλήνων Καΐρου ιδρύθηκε το 1991. Λόγος ίδρυσης του στάθηκε το γεγονός ότι δεν υπήρχαν πουθενά συσπειρωμένοι οι Καϊριανοί, στην Ελλάδα, σαν σωματείο. Στον Σύνδεσμο Αιγυπτιακών Ελλήνων η παρουσία των Καϊριανών ήταν πολύ μικρή. Στόχος μας ήταν να συσπειρώσουμε -στο μέτρο που μπορούσαμε- τους Καϊριανούς που δεν ήταν στον Σύνδεσμο. Ξεκίνησε σαν πείραμα από μία παρέα, ένας πυρήνας από εμένα και πέντε-έξι ανθρώπους από την τάξη μας και τελικά πήγε πολύ καλά. Αυτή τη στιγμή ήμαστε πάνω από 850 μέλη.

Στον σύλλογο μας υπάρχει αθλητικό τμήμα. Ήμασταν οι πρώτοι που δημιούργησαν αθλητικό τμήμα και ένα μεγάλο κομμάτι του προϋπολογισμού μας πηγαίνει σε μία ομάδα μπάσκετ που έχουμε δημιουργήσει, των παλαιμάχων. Και είμαστε οι πρώτοι που δημιουργήσαμε το «Τουρνουά των Παλαιμάχων». Κάθε χρόνο έχουμε καθιερώσει και φτιάχνουμε ένα επίσημο τουρνουά, μαζί με άλλους τέσσερις συλλόγους. Κάποια στιγμή φτιάξαμε και ομάδα νέων, όμως εκεί τα πράγματα δεν ευδοκίμησαν.

Επιπλέον, έχουμε Τμήμα Πρόνοιας. Υπάρχουν στον σύλλογο μας 18 αναξιοπαθόντες ηλικιωμένους Καϊριανούς, τους οποίους βοηθάμε επί μονίμου βάσεως. Έχουμε καθιερώσει τρεις φορές το χρόνο -Χριστούγεννα, Πάσχα και το καλοκαίρι- να βγάζουμε ένα ποσό από το ταμείο και να τους βοηθάμε.

Από εκεί και πέρα έχουμε και πολιτιστική δράση. Διοργανώνουμε χορούς, εκδρομές, εκδηλώσεις που αφορούν τα σχολεία μας. Για παράδειγμα, είχαμε φέρει τους καθηγητές μας, της Αμπετείου Σχολής, και τους τιμήσαμε. Άλλωστε αυτές οι διοργανώσεις είναι και ένας τρόπος συγκεντρώσεις χρημάτων για τον σύλλογο. Κάποτε εκδίδαμε και ένα έντυπο «Ο Καϊριανός», στο οποίο λέγαμε τα νέα μας, τα προγράμματα μας και το μοιράζαμε στα μέλη μας. Όμως αυτό το έντυπο δεν ευτύχησε να επιβιώσει γιατί και οι άνθρωποι που ασχολήθηκαν βαρέθηκαν κάποια στιγμή, αλλά είναι και δύσκολο να οργανώσεις κάτι τέτοιο και τα χρήματα που απαιτούνται είναι πολλά.

Ο σύλλογος είναι αυτόνομος και δεν εξαρτάται από πουθενά. Για πρώτη φορά φέτος κάναμε και μία έκθεση για τους Έλληνες Μάγνητες, σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας. Στόχος μας ήταν και είναι να προβάλλουμε τους Αιγυπτιώτες και την ιστορία μας, αλλά και να διεισδύουμε στην ελληνική κοινωνία.»

**ΕΝΩΣΗ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙΡΟΥ
(Ε.Π.Π.Π. ΚΑΙΡΟΥ)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ**

Η ιδέα για την ίδρυση της Ε.Π.Π.Π. Καΐρου ξεκίνησε από μια δεδομένη παρέα Παλαιών Προσκόπων του 1ου Συστήματος Τοπ. Εφ. Μέμφιδος που στις συχνές συναντήσεις τους έφερναν στη μνήμη τους τις όμορφες και αξέχαστες στιγμές από την προσκοπική τους ζωή στο Κάιρο.

Στα τέλη του 1982 υποβάλλουν αίτηση στην Κεντρική Επιτροπή Παλαιών Προσκόπων Ελλάδος για την ίδρυση Ενώσεως με την επωνυμία «Ένωση Παλαιών Προσκόπων 1ου Συστήματος Τοπ. Εφ. Μέμφιδος». Στις αρχές του 1983 η αίτηση γίνεται αποδεκτή και η ίδρυση της Ενώσεως είναι πλέον γεγονός. Ιδρυτικά μέλη υπογράφουν και θεωρούνται τα 21 άτομα της παρέας που είχαν την ιδέα για την ίδρυση αυτή.

Στις 18-03-1984 η Ένωση μετονομάζεται σε «Ένωση Παλαιών Προσκόπων Περιφέρειας Καΐρου», με έδρα την Αθήνα.

Σκοπός της Ενώσεως σύμφωνα με το άρθρο 1 του εσωτερικού κανονισμού είναι:

- Η αναζωογόνηση των προσκοπικών δεσμών των παλαιών και νεότερων μελών και η σύσφιξη των μεταξύ τους σχέσεων.
- Η διατήρηση του προσκοπικού πνεύματος και των αρχών του προσκοπισμού μεταξύ των παλαιών προσκόπων.
- Η διαφύλαξη, στήριξη και μετάδοση της προσκοπικής ιδεολογίας στο περιβάλλον όπου ζουν και εργάζονται μέλη της ενώσεως, καθώς και στην κοινωνία γενικότερα.
- Η παροχή ενεργού βοήθειας και υποστήριξης προς τα μέλη της ενώσεως μας, προς την προσκοπική κίνηση και γενικότερα η ενίσχυση του προσκοπικού έργου στην περιφέρεια μας.

Τα άρθρα 2-4 αναφέρονται στα μέλη, τα όργανα και τους πόρους της ενώσεως. Τα άρθρα 5-8 περιγράφουν τις αρμοδιότητες της γενικής συνέλευσης, του διοικητικού συμβουλίου και των ομάδων εργασίας. Τέλος, τα άρθρα 9-15 αφορούν τα πεπραγμένα, την σφραγίδα, το έμβλημα, το σήμα, τη στολή και τα διακριτικά της ενώσεως, επιπλέον, περιγράφουν το πώς διαγράφεται κάποιο μέλος, τότε μπορεί να επέλθει διάλυση της ενώσεως και τον τρόπο τροποποίησης του κανονισμού.

Ο σύλλογος σήμερα αριθμεί 200 ενεργά μέλη και η δύναμη του αυξάνει συνεχώς.

Γ. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Κύριο ζητούμενο για την παρούσα διπλωματική εργασία, όπως ήδη έχει αναφερθεί, αποτελεί το πια ήταν τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι Αιγυπτιώτες κατά τον ερχομό τους στην Ελλάδα και ποιος ο βαθμός συνοχής και αλληλεγγύης που διατηρούν μέχρι σήμερα.

Για την διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας κρίθηκε σκόπιμο να χρησιμοποιηθεί ως θεωρητική προσέγγιση η ερμηνευτική. Στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης, έγιναν οι εξής υποθέσεις:

α) Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετώπισε ο αιγυπτίωτης ελληνισμός κατά την παλιννόστηση του στην Ελλάδα ήταν η εύρεση κατοικίας και εργασίας αλλά και η προσαρμογή τους σε μια διαφορετική κοινωνία, και

β) Ο βαθμός συνοχής και αλληλεγγύης που διατηρεί ο αιγυπτίωτης ελληνισμός, σήμερα, είναι μεγάλος.

Στην συνέχεια, ως κοινωνιολογική μέθοδος χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική έρευνα με την διεξαγωγή συνεντεύξεων βάθους, οι οποίες αναλύθηκαν με την μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου και τα στοιχεία που προέκυψαν από αυτές τις συνεντεύξεις, μέσω της μεθόδου της αναλυτικής επαγωγής, επιβεβαίωσαν ή τροποποίησαν τις παραπάνω θεωρητικές υποθέσεις.

Στην ενότητα που ακολουθεί γίνεται εκτενής αναφορά και περιγραφή του παραπάνω θεωρητικού μοντέλου.

Ι. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την παρούσα εργασία ως καταλληλότερη κοινωνιολογική προσέγγιση επιλέχθηκε η ερμηνευτική και ως κοινωνιολογική μέθοδος για την συλλογή στοιχείων κρίθηκε η ποιοτική έρευνα.

Η συγκρότηση της ερμηνευτικής προσέγγισης στην κοινωνιολογία βασίζεται στην ερμηνευτική φιλοσοφική σχολή (hermeneutics), στην βεμπεριανή παράδοση της κατανοούσας κοινωνιολογίας (Verstehen) και στην φαινομενολογική προσέγγιση του Alfred Schutz. Στην ερμηνευτική προσέγγιση η κοινωνική πραγματικότητα κατασκευάζεται μέσα από νοήματα που αποδίδουν τα υποκείμενα στη δική τους συμπεριφορά και στην συμπεριφορά των άλλων. Το γεγονός ότι οι άνθρωποι διαθέτουν βούληση, κίνητρα και πεποιθήσεις, τα οποία συντελούν στην συμπεριφορά που εκδηλώνουν, σημαίνει ότι η εξήγηση στην συμπεριφορά θα πρέπει να επικεντρώνεται στην ερμηνεία που της αποδίδουν οι δρώντες.

Ο Alfred Schutz προσδιορίζει την κοινωνική πραγματικότητα ως: «Το σύνολο των αντικειμένων και των γεγονότων στον κοινωνικό- πολιτισμικό χώρο, όπως εισπράττεται από την κοινή λογική των ανθρώπων, καθώς αυτοί διάγουν την καθημερινή τους ζωή ανάμεσα σε άλλους ανθρώπους και συνδέονται με άλλους ανθρώπους με πολυσχιδείς και σύμπλεκτους τρόπους αλληλεπίδρασης». Ακόμα, θεωρεί ότι οι άνθρωποι ερμηνεύουν τις καθημερινές τους εμπειρίες στο πλαίσιο των κοινών παραστάσεων που έχουν κληρονομήσει ως μέλη της ίδιας κοινωνίας.

Οι ποιοτικές έρευνες έχουν ευέλικτη δομή που επιτρέπουν αλλαγές στα ερωτήματα του τίθενται στο δείγμα που χρησιμοποιείται, καθώς και στον τρόπο συλλογής των δεδομένων, και το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ότι βασίζονται

σε συγκριτικά μικρό βαθμό περιπτώσεων με στόχο όχι την ανακάλυψη γενικών τάσεων (που προαπαιτεί πολλές περιπτώσεις) αλλά τη διαμόρφωση ολικής εικόνας για κάθε περίπτωση και την ανεύρεση των κοινών τους στοιχείων. Η θεωρία δεν έχει καθορισμένη μορφή από την αρχή της έρευνας αλλά διαμορφώνεται μέσα από τη συλλογή των στοιχείων και την ανάλυση τους. Έτσι, ο ερευνητής στην αρχή της έρευνας απορροφά όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες, οι οποίες σταδιακά μειώνονται καθώς η έρευνα επικεντρώνεται στα στοιχεία εκείνα που θα φωτίσουν τις υπό διαμόρφωση εννοιολογικές κατηγορίες. Ο ερευνητής προσπαθεί να εισχωρήσει στον κοινωνικό χώρο που μελετάει και μέσα από τον συνεχή διάλογο με τον ερωτώμενο προσπαθεί να δει τα πράγματα από τη σκοπιά που τα βλέπουν οι ερωτώμενοι και να κατασκευάσει την πραγματικότητα όπως την κατασκευάζουν οι ίδιοι. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκει την βαθιά κοινωνιολογική γνώση όπως εννοείται στην ερμηνευτική παράδοση, δηλαδή προσεγγίζει αυτό που ο Weber αποκάλεσε *Verstehen*. Κατά συνέπεια, η ποιοτική έρευνα στηρίζεται στην παραδοχή ότι τα κοινωνικά νοήματα δεν απορρέουν από τις ίδιες τις δραστηριότητες ή τα κοινωνικά φαινόμενα, αλλά αποδίδονται από τους δρώντες ανάλογα με το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο βρίσκονται. Στοιχείο της ποιοτικής έρευνας αποτελεί επίσης η έμφαση στη εξέλιξη των κοινωνικών φαινομένων, δηλαδή στις διαδικασίες μέσα από τις οποίες διαμορφώνονται συγκεκριμένες κοινωνικές καταστάσεις.

Οι ποιοτικές έρευνες στοχεύουν στην ανάπτυξη και την αποσαφήνιση της θεωρίας γι' αυτό και το τυποποιημένο ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιείται για τις ποσοτικές μεθόδους δεν θεωρείται κατάλληλο. Καταλληλότερες μέθοδοι για την ποιοτική έρευνα θεωρούνται οι συνεντεύξεις βάθους ή η συμμετοχική παρατήρηση.

Οι συνεντεύξεις βάθους στηρίζονται σε ερωτήματα γενικού περιεχομένου που αποσκοπούν στην εκμείευση συγκεκριμένων πληροφοριών από τον συνεντευχιαζόμενο για την εξέλιξη της έρευνας³⁵.

Η συμμετοχική παρατήρηση είναι η βασική μέθοδος της επιτόπιας ποιοτικής έρευνας που μελετά τα κοινωνικά φαινόμενα καθώς αυτά διαδραματίζονται στο φυσικό τους περιβάλλον. Ο Raymond Gold ταξινομεί το βαθμό συμμετοχής του ερευνητή σε τέσσερις κατηγορίες:

α) *Πλήρως συμμετέχων*: Ο ερευνητής αποκρύπτει την επιστημονική του ιδιότητα. Σκοπός του είναι να ενσωματωθεί απόλυτα με την ομάδα που ερευνά και συμμετέχει μαζί τους με όσο το δυνατόν πιο φυσικό τρόπο στις καθημερινές τους δραστηριότητες.

β) *Ο συμμετέχων ως παρατηρητής*: Ο ερευνητής αποκαλύπτει την επιστημονική του ιδιότητα και γνωστοποιεί τις ερευνητικές του προθέσεις αλλά συγχρόνως επιδιώκει την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή του στις δραστηριότητες της ομάδας, πράγμα που σημαίνει ότι δημιουργεί στενές σχέσεις με τα μέλη της ομάδας, που ως άμεσο αποτέλεσμα μπορεί να έχει την έλλειψη αντικειμενικότητας στα συμπεράσματα της έρευνας του.

γ) *Ο παρατηρητής ως συμμετέχων*: Ο ερευνητής, σε αυτή την περίπτωση, έχει μικρό βαθμό συμμετοχής. Παρουσιάζεται ως ερευνητής και παραβρίσκεται στις καθημερινές τους δραστηριότητες αλλά ο ίδιος δεν συμμετάσχει. Καλλιεργεί

³⁵ Κυριαζή Ν., *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, σελ. 51-54, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

σχέσεις με τα μέλη της ομάδας που μελετά, ωστόσο η παρουσία του εστιάζεται κυρίως στον ρόλο του παρατηρητή.

δ) *Πλήρως παρατηρητής*: Η ιδιότητα του δεν είναι γνωστή στην ομάδα και παρατηρεί κάποιο κοινωνικό φαινόμενο δίχως ο ίδιος να λαμβάνει μέρος σε αυτό³⁶.

Στην συγκεκριμένη έρευνα για τους Αιγυπτιώτες ο βαθμός συμμετοχής του ερευνητή περιορίστηκε στον παρατηρητή ως συμμετέχων. Αποκάλυπτα στους ερωτώμενους την επιστημονική μου ιδιότητα, τους λόγους και τον σκοπό της έρευνας, καλλιεργούσα σχέσεις μαζί τους ώστε να νοιώσουν πιο άνετα και η συνεντεύξεις να γίνουν σε ένα φιλικό και όχι ανακριτικό πλαίσιο.

Η τεχνική που χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα έρευνα ήταν η ποιοτική συνέντευξη/ συνέντευξη βάθους. Οι συνεντεύξεις αυτής της μορφής στηρίζονται σε κάποιες ερωτήσεις γενικού περιεχομένου, που έχουν προσδιοριστεί εκ των προτέρων από τον ερευνητή, και στόχο έχουν να κατευθύνουν την συζήτηση. Ουσιαστικά, είναι μια συζήτηση που τον κύριο λόγο έχει ο ομιλητής και ο οποίος είναι ελεύθερος να αναπτύξει τα θέματα και να περιγράψει τις εμπειρίες του έτσι όπως αυτός επιθυμεί. Ο συνεντευκτής παρεμβαίνει, όπου χρειάζεται, με κατάλληλες ερωτήσεις προκειμένου να αντλήσει περισσότερες πληροφορίες³⁷.

Στην συνέχεια, οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν και ακολούθησε η ανάλυση περιεχομένου των στοιχείων, έτσι όπως προέκυψαν μέσα από αυτές τις συνεντεύξεις. Η ανάλυση περιεχομένου είναι η μετατροπή δευτερογενούς υλικού ποιοτικής φύσης σε μορφή ποσοτικών δεδομένων. Το κάθε κείμενο που μελετάμε εξετάζεται στην ολότητά του και όχι επιλεκτικά, οι κατηγορίες που χρησιμοποιούνται όπως π.χ. το φύλο, η ηλικία, το επάγγελμα κλπ, για την ταξινόμηση των δεδομένων ορίζονται με σαφήνεια και τα χαρακτηριστικά που εμφανίζονται στο κείμενο ποσοτικοποιούνται με τέτοιον τρόπο, ούτως ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί η σημασία που φέρουν στο ίδιο το κείμενο αλλά και σε σύγκριση με άλλα. Ως μονάδες καταγραφής θεωρούνται η λέξη, η πρόταση, η παράγραφος ή και ολόκληρο το κείμενο³⁸.

Τέλος, για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της αναλυτικής επαγωγής, η οποία μέσα από την τροποποίηση ή την διάψευση κάποιων υποθέσεων, σκοπό έχει την διαμόρφωση μιας θεωρίας³⁹.

³⁶ Λυδάκη Α., *Ποιοτικές μέθοδοι της κοινωνικής έρευνας*, σελ. 147-152, Καστανιώτης, Αθήνα 2001.

³⁷ Κυριαζή Ν., *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, σελ. 262, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

³⁸ Κυριαζή Ν., *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, σελ. 283-301, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

³⁹ Κυριαζή Ν., *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, σελ. 283-301, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

II. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

1. Όνομα
2. Φύλο
3. Ηλικία
4. Με τι ασχολείσθε;
5. Τι σπουδές έχετε κάνει;
6. Σε ποια ηλικία ήρθατε στην Ελλάδα;
7. Κάτω υπό ποιες συνθήκες ήρθατε στην Ελλάδα; (Τι σας ανάγκασε να εγκαταλείψετε την Αίγυπτο και να έρθετε να εγκατασταθείτε στην Ελλάδα;)
8. Ήρθε όλη η οικογένεια ή ήρθατε τμηματικά;
9. Όταν ήρθατε στην Ελλάδα σε ποια περιοχή εγκατασταθήκατε;
10. Στην περιοχή που εγκατασταθήκατε, τότε, κατοικούσαν και άλλοι Αιγυπτιώτες;
11. Κατά τον ερχομό σας στην Ελλάδα ποια ήταν τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίσατε;
12. Οι Ελλαδίτες σας υποδέχθηκαν θερμά ή ψυχρά;
13. Κατά τον ερχομό σας στην Ελλάδα ποια η συμπεριφορά του ελληνικού κράτους απέναντι σας;
14. Όταν ήρθατε στην Ελλάδα αντιμετωπίσατε κάποιο πρόβλημα από την ελληνική αστυνομία;
15. Ποιος ο ρόλος της ελλαδικής εκκλησίας στην αφομοίωση σας στην ελληνική κοινωνία;
16. Τι σας κράτησε στην Ελλάδα και δεν γυρίσατε πίσω στην Αίγυπτο;
17. Συμμετέχετε ενεργά σε αιγυπτιακούς συλλόγους (είτε πολιτιστικούς είτε αθλητικούς κα.); Αν ναι, σε ποιους;
18. Τηρείτε τα ήθη και τις παραδόσεις των Αιγυπτιακών;
19. Υπάρχει τάση, στις μέρες μας, για σύναψη γάμων μεταξύ Αιγυπτιακών;
20. Υπάρχει τάση για υποστήριξη των Αιγυπτιακών επιχειρηματιών στις μέρες μας (πχ. αν γνωρίζατε ότι ένας Αιγυπτιακός διατηρεί κάποιο κατάστημα θα προτιμούσατε να πάτε να ψωνίσετε από εκείνον);
21. Στις εκάστοτε εκλογές, είτε βουλευτικές είτε δημαρχιακές, αν γνωρίζατε ότι μετείχε ως υποψήφιος κάποιος συμπατριώτη σας θα τον ψηφίζατε;
22. Διατηρείτε σχέσεις με Αιγυπτιακούς που παραμένουν στην Αίγυπτο;
23. Επισκέπτεστε συχνά την Αίγυπτο; Αν ναι, ποια τα συναισθήματά σας;
24. Έχετε κάτι να προσθέσετε;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Α

1. Τσιλιτκλής Χαράλαμπος
2. Άρρεν
3. 73
4. Ιατρός με δύο ειδικότητες, του βιοπαθολόγου και του κλινικού χημικού.
5. Ιατρική εδώ στην Αθήνα, διδακτορικό στην Αθήνα και μετεκπαιδεύσεις κυρίως στο Ινστιτούτο Παστέρ Παρισίων και στο Λονδίνο.
6. Σε ηλικία 18 ετών.
7. Τα πράγματα για εμάς τους Έλληνες συνεχώς δυσκόλευαν στην Αίγυπτο, λόγω των αλλαγών που γινόντουσαν εκείνη την εποχή. Ήρθα στην Ελλάδα υπό συνθήκες ζοφερές για μένα διότι από ηλικίας δεκατεσσάρων ετών ήδη ήμουν ορφανός από τους δύο γονείς και αγωνιζόμενος τελείωσα το γυμνάσιο μου, ήρθα στην Ελλάδα και άρχισα να εργάζομαι εδώ για να σπουδάσω.
8. Ήρθα μόνος μου.
9. Στην Αθήνα, στην Ν. Σμύρνη.
10. Τότε που είχα έρθει δεν είχε αρχίσει ακόμη το ρεύμα το μεγάλο των Αιγυπτιωτών, αλλά γενικότερα κατοικούσανε τότε που έμενα στην Ν. Σμύρνη πολλοί Αιγυπτιώτες, όπως υπάρχουν πάρα πολλοί Έλληνες στην Καλλιθέα και αυτή τη στιγμή διασκορπισμένοι, βέβαια, σε όλο το λεκανοπέδιο αλλά και σε πολλά μέρη της Ελλάδας.
11. Προβλήματα επιβίωσης και προβλήματα σπουδών.
12. Προσωπικώς δεν έχω κανένα παράπονο. Έχω όμως ακούσει ότι πάρα πολλοί αντιμετωπίστηκαν ως ξένοι παρόλο που ήταν Έλληνες και είναι το γενικό φαινόμενο που συμβαίνει πάντα στις προσφυγές και στα διάφορα άλλα που συμβαίνουν στο χώρο γενικά του κόσμου. Ότι όταν έρθει ο Έλληνας από έξω δεν αντιμετωπίζεται και δεν περιθάλπεται όπως θα ήθελε να του φερθούνε γιατί δεν παύει να είναι Έλληνας και αδελφός με αυτούς που κατοικούν εδώ. Αλλά θα ήθελα να προσθέσω εδώ ότι όταν ήρθαν από την Ελλάδα πρόσφυγες κατά την διάρκεια του πολέμου -που ήμουν παιδί τότε εγώ εκεί- θυμάμαι με πόσο ανοιχτές αγκαλιές υποδέχθηκαν όλους τους Έλληνες, οι οποίοι ήρθαν από εδώ είτε ως στρατιωτικοί είτε γενικότερα ως πρόσφυγες.
13. Έχω τη γνώμη ότι θα μπορούσε το ελληνικό κράτος, αν και αυτό έβγαине την εποχή εκείνη από έναν πόλεμο εμφύλιο και ήταν σε μία κατάσταση όχι καλή και το ελληνικό κράτος, να αντιμετωπίσει θετικότερα, να βοηθήσει περισσότερο και να εμψυχώσει τους Έλληνες της Αιγύπτου να μην φύγουν από την Αίγυπτο και να μείνουν εκεί, προσπαθώντας να επιζήσουν και να επιβιώσουν όπως έγινε και σε δύσκολες άλλες εποχές. Ίσως αυτό που υπήρχε, η αναταραχή και η φτώχεια την εποχή εκείνη στην Ελλάδα -η οποία ζούσε από την βοήθεια της Αμερικής θυμάμαι ήταν διάφορες οι βοήθειες που δίνονταν την εποχή εκείνη- δεν άφηνε και το ελληνικό κράτος να δράσει όπως θα έπρεπε να δράσει και να παρέμβει σε αυτό τον αφελληνισμό της Αιγύπτου. Γιατί πραγματικά ήταν ένα ζωντανό στοιχείο. Δύο ήταν τα ζωντανά στοιχεία, της Κωνσταντινούπολης και της Αιγύπτου.
14. Δεν νομίζω ότι είχε κανένα πρόβλημα κανείς αφού ήταν μέσα στους νόμους και τα νομοθετικά πλαίσια. Εγώ τουλάχιστον δεν έχω ακούσει

- κάποιον να είχε προβλήματα από την αστυνομία, ούτε εγώ προσωπικά υπέστην τέτοιο πράγμα.
15. Ο όρος αφομοίωση είναι λιγάκι μια έννοια που δεν ταιριάζει σε αυτή την περίπτωση, διότι Έλληνες προς Έλληνες δεν έχουν αφομοίωση. Το να εγκλιματισθεί κανείς, μάλλον, σε μια ενδεχόμενη διαφορετική κοινωνία και έναν πολιτισμό από τον πολυπολιτισμό από τον οποίο ξεκίνησε. Εγώ νομίζω ότι όσοι ζήτησαν τη βοήθεια θα πρέπει να βοηθήθηκαν. Εγώ τουλάχιστον δεν χρειάστηκε να βοηθηθώ, κωπηλατούσα μόνος μου.
16. Το πρώτο είναι ότι ήδη με το τέλος των σπουδών μου είχαν φύγει οι Έλληνες από την Αίγυπτο, άρα είχε αποδυναμωθεί το ελληνικό στοιχείο. Είχα διοριστεί πια στην Ελλάδα, οπότε η καριέρα μου άρχιζε στην Ελλάδα και δεν αφήνει κανείς την καριέρα του για να επαναπατριστεί γιατί για μένα είναι επαναπατρισμός να ξαναγυρίσεις στην πατρίδα σου την άλλη όπου γεννήθηκες, χωρίς να παύεις να είσαι Έλληνας βέβαια και να θεωρείς πρώτη σου πατρίδα την Ελλάδα
17. Σε πάρα πολλούς. Καταρχήν συμμετείχα πάντοτε σε συλλόγους με διάφορες μορφές. Σε συλλόγους οι οποίοι είχαν τη μορφή όχι του συνδικαλιστικού, με την έννοια αυτή που βλέπουμε, αλλά ως καθηγητής, π.χ για πάρα πολλά χρόνια ήμουν πρόεδρος της ένωσης διδασκόντων καθηγητών των Τ.Ε.Ι. της Αθήνας, είμαι γραμμένος στους Αιγυπτιώτικους Συλλόγους, είμαι Έφορος Πολιτιστικών στον Σύνδεσμο Αιγυπτιωτών Ελλήνων με τις εκδηλώσεις τις οποίες οργανώνω μέσα στα πλαίσια των Αιγυπτιωτών Ελλήνων με αντανάκλαση βέβαια και που περικλείει και τους υπολοίπους Έλληνες μέσα της Ελλάδος. Καταρχήν θα σας πω ότι συμμετέχω σε όλους τους Συλλόγους τους επιστημονικούς, οι οποίοι άπτονται της δικής μου επιστήμης. Ανεξάρτητα από αυτό, επειδή ήτανε διχασμένη η καριέρα μου και παράλληλη, και του εκπαιδευτικού και του γιατρού, συμμετέχω και σε συλλόγους οι οποίοι είναι εκπαιδευτικών όπως και ιατρικών. Και είμαι γραμμένος και σε ξένους συλλόγους -κυρίως σε γαλλικούς- και είμαι και επίτιμο μέλος ενός συλλόγου της Lyon όπου εκεί έκανα μετεκπαίδευση στα παιδαγωγικά, όπως είχα κάνει και εδώ.
18. Τα ήθη και οι παραδόσεις των Αιγυπτιωτών είναι ελληνικά ήθη και παραδόσεις, τα οποία τα τηρούσαμε στην Αίγυπτο και εξακολουθούμε και τα τηρούμε και τα νοσταλγούμε να τα τηρήσουμε όπως πρέπει και εδώ. Δεν είναι κάτι το ιδιαίτερο. Βέβαια πάντα μας θέλει να ακούμε και τη μουσική τους με την οποία μεγαλώσαμε, με την οποία χορέψαμε.
19. Αυτό υπήρχε όταν ήμασταν στην Αίγυπτο. Εδώ νομίζω ότι δεν τηρείται πια αυτό. Από εκεί και πέρα, ο καθένας Έλληνες είναι, Χριστιανοί Ορθόδοξοι είναι, γι' αυτό ίσως και ορισμένες από τις επιθυμίες που έχουμε από την Αίγυπτο, την επαφή που έχουμε αρχίζουν σιγά-σιγά και απομακρύνονται από τις νέες γενιές. Γιατί αυτή η ανάμιξη πια με τον γηγενή πληθυσμό, και φυσικό είναι, με άλλα ενδιαφέροντα, άλλες οικογένειες, άλλες γενιές λιγάκι μας απομακρύνει από αυτό. Δεν βλέπουμε και πολλούς νέους πια να ακουμπούν πάνω στα αιγυπτιώτικα σωματεία, είναι ακόμη οι παλαιότεροι που τα κρατούνε και προσπαθούμε τους νέους να τους φέρουμε και να τουςβάλουμε σ' αυτό το ρεύμα που λέγεται «αιγυπτιωτισμός» και είναι αμαρτία να χαθεί.
20. Πάντα υπάρχει μία ροπή, έστω και αν το αποφασίζεις εκείνη τη στιγμή. Εάν ακούσεις ότι αυτός είναι συμπατριώτης σου από την Αίγυπτο στρέφεται προς τα εκεί, χωρίς να το σκεφτείς, ίσως, και πολύ. Χωρίς να

σημαίνει ότι ξεχωρίζεις τους μεν από τους δε. Εγώ τουλάχιστον ποτέ δεν ξεχώρισα αν είναι Αιγυπτιώτης, Έλληνας ή Θεσσαλονικιός. Εκείνο που μου κάνει εντύπωση είναι ότι ξεχωρίζουν στην Ελλάδα τους Έλληνες, και σου λένε τους μεν Θεσσαλονικείς Βουλγάρους, τους Ηπειρώτες τους λένε Αλβανούς, τους άλλους δεν ξέρω πως τους λένε... Εγώ τουλάχιστον αυτό δεν το έχω καταλάβει ποτέ, εγώ δεν ξεχώρισα ποτέ τον ελληνισμό, τον θεωρώ ως ενιαίο κομμάτι του κόσμου.

21. Ε, προσπαθούμε να τον βοηθήσουμε. Πιστεύοντας πάντα ότι και εκείνος με τη σειρά του σε ορισμένα θέματα που έχουν προκύψει, γιατί προέκυψαν θέματα. Ήρθαν άνθρωποι οι οποίοι άφησαν περιουσίες ή έχασαν περιουσίες και αυτή τη στιγμή υπάρχουν άποροι, οι οποίοι πρέπει να βοηθηθούν. Ήδη ο Σύλλογος Αιγυπτιωτών, όπως και τα υπόλοιπα σωματεία που υπάρχουν έχουν απόρους τους οποίους τους βοηθούν με μηνιαίο επίδομα. Υπάρχει ένα ταμείο πρόνοιας με το οποίο βοηθούνται αναξιοπαθούντα άτομα, ηλικιωμένα, φτωχά άτομα.
22. Εγώ προσωπικά μπορώ να πω ότι δεν έχω δικούς μου ανθρώπους εκεί. Αν εξαιρέσω πέντε ή έξι άτομα που ήτανε ή συμμαθητές μου ή οικογενειακοί φίλοι, πέραν τούτου δεν υπάρχουν άτομα με τα οποία διατηρώ σχέσεις στενές. Πλην όμως όποτε πάω εκεί αναζητώ τους ανθρώπους αυτούς τους οποίους γνωρίζω αλλά και άλλους με τους οποίους έρχομαι σε επαφή.
23. Τελευταίως αρκετά συχνά. Για πάρα πολλά χρόνια την είχα στερηθεί. Δεν πήγαινα γιατί οι καταστάσεις με εμπόδιζαν. Όταν πηγαίνω δακρύζω... επειδή ίσως είμαι λιγάκι και συναισθηματικός τύπος. Γενικότερα όπου υπήρχε ελληνισμός, όπου έζησε ελληνισμός, σε μέρη όπου επισκέπτομαι τώρα και δεν υπάρχει ελληνισμός -Κωνσταντινούπολη, Μ. Ασία, Κύπρος από την απέναντι μεριά από τα Κατεχόμενα- αυτά τα πράγματα δεν με αφήνουν ασυγκίνητο. Γιατί πιστεύω στον ελληνισμό και στην οντότητα του ελληνισμού.
24. Θέλω να συγχαρώ, πρώτον τον καθηγητή που προφανώς σας έδωσε αυτό το θέμα για να ασχοληθείτε με τους Έλληνες της Αιγύπτου και δεύτερον να συγχαρώ εσάς και να σας ευχηθώ καλή δύναμη για να αντεπεξέλθετε σε αυτό το δύσκολο έργο, γιατί πολλά πράγματα ίσως τα έχουν ξεχάσει μερικοί για να σας τα πούνε, και ίσως βρείτε και μερικές αντιφάσεις στις απόψεις και στις προσδοκίες από τους διαφόρους. Πάντως για μένα είναι συγκινητικό να ασχολείται κανείς με ένα κομμάτι της ζωής μου όπου γεννήθηκα, τελείωσα, πήρα τα αρχικά μου γράμματα, έμαθα πάρα πολύ καλά την ελληνική γλώσσα και είμαι περήφανος για αυτό!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Β

1. Μπίσκοπος Μιχάλης
2. Άρρεν
3. 56
4. Πολιτικός μηχανικός, έχω γραφείο πολιτικού μηχανικού με τεχνικά έργα, μελέτες-κατασκευές. Έχω γραφείο και εδώ και στην Λήμνο.
5. Έχω τελειώσει το Πολυτεχνείο του Καΐρου και μετά τελείωσα και εδώ το Μετσόβιο και πήρα την άδεια εξασκήσεως από εδώ.
6. Στην Ελλάδα ήρθα το 1974, σε ηλικία 25 χρονών, έφυγα για 8 χρόνια στη Σαουδική Αραβία και γύρισα το 1980 μόνιμα. Και από τότε μπήκα στην ελληνική κοινωνία και στο ελληνικό επάγγελμα και παράλληλα προσπαθήσαμε να κρατήσουμε τις ρίζες μας.
7. Εμείς ήρθαμε στην Ελλάδα επειδή δεν υπήρχε πια δουλειά εκεί και έπρεπε να φύγουμε. Δεν μπορούσα να δουλέψω εκεί γιατί δεν μου έδιναν άδεια επαγγέλματος παρά μόνο αν γινόμουν Αιγύπτιος. Εμείς όμως ήμασταν αμιγείς Έλληνες, κατά συνέπεια έπρεπε να φύγουμε οπωσδήποτε. Διαφορετικά έπρεπε να γίνουμε Αιγύπτιοι. Ο λόγος για τον οποίο φύγαμε εμείς ήταν ένας. Έπρεπε να φύγουμε. Κατ' αρχάς είμαστε Χριστιανοί. Θα ήμασταν η μειοψηφία της μειοψηφίας διότι εκεί υπάρχει μία μειοψηφία Χριστιανών Αιγυπτίων, οι λεγόμενοι Κόπτες. Εμείς εκεί ήμασταν πρόσφυγες. Πήγαμε και εγκατασταθήκαμε εκεί τα τελευταία 200 χρόνια. Η χώρα αναπτυσσόταν, τους βοηθήσαμε στην ανάπτυξη αλλά υπήρχε και όλος αυτός ο φανατισμός. Φαντάζεστε έναν πατέρα με δύο κορίτσια τι θα έκανε εκεί; Εκεί ήμασταν πολύ κλειστή μεταξύ μας κοινωνία. Αυτό που μας κρατούσε ήταν το ότι ήμασταν συσπειρωμένοι μεταξύ μας. Απαγορευότανε -κυρίως στη νεολαία- να έχουμε σχέσεις με αιγυπτιακό στοιχείο. Υπήρχε το τείχος της θρησκείας. Μεγάλα τείχη μας χωρίζανε τότε, μην νομίζατε ότι είχαμε άμεση επαφή. Επιπλέον, απαγορευότανε να κοιτάξουμε μια κοπέλα μουσουλμάνα. Όχι ότι δεν μπορούσαμε να το κάνουμε αλλά θα ήμασταν οι δακτυλοδειχτούμενοι της παροικίας. Συνήθως τέτοιες παροικίες λειτουργούν με την έννοια της συσπείρωσης μεταξύ τους για να μπορέσουν να κρατήσουν και υπάρχει λόγος γι' αυτό. Είναι αντίδραση για να μπορέσεις να κρατήσεις την ελληνικότητα σου. Γιατί σε μία ξένη χώρα ο άλλος θέλει να κρατήσει το στοιχείο του. Και πως θα το κρατήσει; Συσπειρώνοντας το για να μην έχει και απώλειες. Διότι αν ξανοιχτεί στην ξενική κοινωνία πάει... έχει χάσει την ταυτότητα του και δεν έχει και λόγο ύπαρξης. Γι' αυτό και κρατηθήκαμε αμιγείς Έλληνες. Οι παππούδες μας έφτιαξαν σχολεία ελληνικά, καθαρά ελληνικά. Εγώ έχω τελειώσει ελληνικό σχολείο που η ύλη του ήταν του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδος. Η παιδεία μας στην Αίγυπτο ήταν σημαντικότερο στοιχείο και αυτό ήταν που μας κράτησε Έλληνες. Και είμαστε φανατικοί Έλληνες!!!
8. Ήρθαμε μόνο εγώ και η μητέρα μου. Τον πατέρα μου τον χάσαμε όσο ήμασταν ακόμη στην Αίγυπτο ενώ τα δύο μου αδέρφια πήγαν αλλού. Η αδελφή μου πήγε στην Αμερική, ο αδελφός μου στην Ιταλία και μέχρι σήμερα κατοικούν εκεί. Πιάσαμε τις τρεις ηπείρους. Και ο λόγος ήταν ότι είχανε διαφορετική παιδεία. Εγώ ήμουν ο μόνος που είχα ελληνική παιδεία. Τα αδέρφια μου είχαν ξένη παιδεία. Ήταν Έλληνες οι γονείς μας

αλλά υπήρχε και μία νοοτροπία, δεν ξέρω αν ήταν ξενομανία, και ο πατέρας μου που είχε τελειώσει γαλλικό σχολείο έστειλε τα αδέρφια μου σε ξένα σχολεία. Η δε μητέρα μου ήτανε δασκάλα, είχε τελειώσει το Αρσάκειο, ήρθε κάτω, βρήκε θέση και εργάστηκε και έτσι γνώρισε τον πατέρα μου.

9. Στην Αθήνα, στα Πατήσια.
10. Την εποχή που ήρθα εγώ, το 1973, δεν ήταν οι εποχές των μαζικών μετακινήσεων, ήμασταν λίγοι που ερχόμασταν αλλά ναι, κατοικούσαν και άλλοι.
11. Εμείς, όλοι οι Έλληνες οι παλιννοστούντες το πρώτο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε εδώ ήταν το εργασιακό αλλά το σπουδαιότερο είναι το θέμα της νοοτροπίας, το πώς θα ενταχθείς μέσα σε αυτή τη κοινωνία. Έρχεσαι με μία διαφορετική νοοτροπία, με διαφορετικούς κανόνες και σκέψεις, με διαφορετικό τρόπο εργασίας. Έρχεσαι σε μία κοινωνία που δεν ξέρεις τους μηχανισμούς της, δεν ξέρεις πρόσωπα και πράγματα, πως λειτουργούν οι υπηρεσίες της. Αλλά είμαστε Έλληνες. Και έρχεσαι με την νοοτροπία που είχες εσύ να ενταχθείς σε μία καινούρια. Αυτό εννοώ όταν λέω ότι ερχόμαστε πρόσφυγες στην ίδια μας την πατρίδα. Αυτό πάθαμε. Οπότε μέχρι να προσανατολιστούμε, μέχρι να αφομοιωθούμε, μέχρι να μάθουμε τους κανόνες της καινούριας μας κοινωνίας, στην οποία ήρθαμε, πέρασε κάποιος καιρός. Δεν είμαστε γέννημα θρέμμα εδώ. Τα παιδιά μου δεν έχουν αυτό το πρόβλημα. Αυτό είναι το σπουδαιότερο πρόβλημα που αντιμετώπισε ο Έλληνας Αιγυπτιώτης. Ασχέτως αν ήτανε εδώ από το 1930 ή αν ήρθε το 1980.
12. Εγώ δεν έχω κανένα παράπονο από τους Ελλαδίτες. Δεν είχα κανένα πρόβλημα, κανένα απολύτως. Άλλωστε εμείς έπρεπε να προσαρμοστούμε στα νέα δεδομένα.
13. Εγώ νομίζω ότι το κράτος μερίμνησε για εμάς και αυτό το αντιλαμβάνεται κανείς αν λάβει υπ' όψιν του τον συνταξιοδοτικό νόμο, με τον οποίο πήραν οι Αιγυπτιώτες συντάξεις. Θεωρώ ότι το κράτος είχε μεριμνήσει για την μάζα που είχε έρθει και είχε βγάλει έναν ειδικό νόμο για τους Αιγυπτιώτες. Τώρα, τι άλλο παραπάνω να μεριμνήσει το κράτος; Έπρεπε να δουλέψουμε ούτως ή άλλως για να επιβιώσουμε. Νομίζω ότι το κράτος έκανε το χρέος του.
14. Δεν είχα πρόβλημα από την αστυνομία. Άλλωστε και από συγγενείς μου και από άλλους γνωστούς που ήρθαν στην Ελλάδα νωρίτερα από μένα, δεν άκουσα να αντιμετωπίσαν ποτέ κάποιο πρόβλημα από την αστυνομία.
15. Η εκκλησία στην Αίγυπτο έπαιξε σημαντικότερο ρόλο στο να κρατηθούμε Έλληνες. Εδώ στην Ελλάδα δεν νομίζω ότι βοηθηθήκαμε από την εκκλησία στο να αφομοιωθούμε στην ελληνική κοινωνία.
16. Δεν υπήρχε περίπτωση να γυρίσω πίσω εξαιτίας του φανατισμού που επικρατεί πια εκεί. Είδα στην ουσία το πρόβλημα. Η ουσία είναι ότι είναι μία μουσουλμανική κοινωνία. Αυτό με κράτησε στην Ελλάδα. Δεν υπήρχε περίπτωση να συνεχίσουμε να ζούμε εκεί. Την ιστορία πρέπει να την αντιμετωπίζουμε με την πραγματικότητα και θάρρος. Η αλήθεια είναι ότι έπρεπε μια μέρα να φύγουμε από εκεί. Διότι ήταν μία μουσουλμανική χώρα που έπρεπε κάποια στιγμή να διοικηθεί και να κατοικηθεί από τους ομογενείς της. Αν θέλαμε να μείνουμε εκεί έπρεπε να αφομοιωθούμε, να

- πάμε σε αραβικά σχολεία, να γίνουμε μουσουλμάνοι. Το θέλαμε; Όχι... Ήμασταν μία μειονότητα με προδιαγεγραμμένο, θα έλεγα, τέλος.
17. Και βέβαια ασχολούμαι. Είμαι πρόεδρος στον Σύλλογο Ελλήνων Καϊρου. Ήμουν και στον Σύνδεσμο Αιγυπτιωτών Ελλήνων, παραιτήθηκα όμως γιατί δεν είχα καιρό, δεν προλάβαινα.
18. Βεβαίως, με μανία διότι ένας από τους στόχους μας είναι να διατηρήσουμε ότι κουβαλάμε μέσα μας, μέχρι ενός ορισμένου σημείου. Όσο μπορούμε βέβαια.
19. Τώρα δεν υπάρχει. Άλλωστε δεν υπάρχουν πλέον και νεότερες γενιές. Οι νεότερες γενιές έχουν αφομοιωθεί αφού γεννιούνται εδώ και μεγαλώνουν με την ελληνική νοοτροπία.
20. Βεβαίως. Και σε αυτό βοήθησαν πολύ και τα αδελφά σωματεία που δημιουργήθηκαν γύρω από τον Σύνδεσμο.
21. Θα έλεγα όχι. Υπήρξε κάποτε ένας Αιγυπτίωτης που έθεσε υποψηφιότητα σε εκλογές αλλά δεν ξέρω αν βοηθήθηκε από τους Αιγυπτίους. Θεωρώ πως οι περισσότεροι έβλεπαν το κομματικό δηλαδή ποιο κόμμα θα ψηφίσουν και όχι το πρόσωπο. Πάντως, δεν έχουμε τόσους πολλούς υποψηφίους όπως έχουν π.χ. οι Μικρασιάτες.
22. Βεβαίως.
23. Επισκέπτομαι συχνά την Αίγυπτο και τώρα την επισκέπτομαι και επαγγελματικά. Δεν έχω κανέναν από την οικογένεια, έχουν φύγει όλοι, και η οικογένεια η δική μου και η οικογένεια της γυναίκας μου. Την επισκέπτομαι με διάφορες ιστορίες που γίνονται με τους συλλόγους ή με καμιά εκδρομή αλλά και πάλι με επιφύλαξη γιατί φοβόμαστε με τα διάφορα που συμβαίνουν. Τα συναισθήματα μου; Έχω απομυθοποιήσει πια το θέμα της Αίγυπτου... Είμαι σε μια ηλικία που μπορώ πλέον να βλέπω καθαρά από πού ήμουν. Δηλαδή μπορώ να συγκρίνω από πού ήμουν, πως μεγαλώσαμε... Βλέπω πραγματικά πως είναι η Αίγυπτος σήμερα. Δεν είναι όπως ήταν πρώτα... Υπάρχει ένας έντονος φανατισμός, ο οποίος με ενοχλεί αφάνταστα. Την χώρα στην οποία γεννήθηκα, έζησα, μορφώθηκα δεν μπορώ να την χαρώ όπως ήταν προηγουμένως. Και λένε όλοι: «Γιατί δεν γυρνάτε στην Αίγυπτο;» Μα πώς να γυρίσεις; Να πας να κάνεις τι; Άρα τα συναισθήματα μου, και σας απαντώ ειλικρινά, δεν είναι τα ίδια που ήταν προηγουμένως... Έχω πάει Αίγυπτο τα τελευταία χρόνια και πολλές φορές αναρωτιέμαι: «Πως ήμασταν εδώ; Πως έγινε έτσι;» Θα σας πω ένα χαρακτηριστικό: Την τελευταία φορά που πήγα στην Αίγυπτο, πέρασα από το σπίτι που έζησα. Δεν τόλμησα να μπω μέσα... Έτσι θέλησα να μείνω με την παλιά ανάμνηση. Πέρασα απ' έξω, το είδα και έφυγα...
24. Θα ήθελα μόνο να προσθέσω ότι οι σύλλογοι θα πρέπει να οργανωθούν περισσότερο έτσι ώστε να συσπειρωθεί ακόμα περισσότερο ο αιγυπτιώτης ελληνισμός. Γιατί υπάρχουν ακόμη και σήμερα άνθρωποι που αν τους δοθεί το κατάλληλο ερέθισμα, είναι πρόθυμοι να συσπειρωθούν για να διατηρηθεί το αιγυπτιώτικο στοιχείο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Γ

1. Καρματζός Παναγιώτης
2. Άρρεν
3. 70
4. Ήμουν Φιλόλογος, τώρα είμαι συνταξιούχος.
5. Έχω τελειώσει το Ιστορικό-Αρχαιολογικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
6. 39 ετών.
7. Καταρχήν, ως φιλόλογος και ως δημόσιος υπάλληλος δεν είχα πρόβλημα να μένω εκεί μέχρι να κλείσουν τα σχολεία. Όμως, όταν οι γονείς των παιδιών αναγκαζόντουσαν να φύγουν λόγω διαφόρων συνθηκών, έπαιρναν και τα παιδιά τους και τα σχολεία άρχισαν να αποδυναμώνονται. Για παράδειγμα, πριν φύγω υπηρετούσα και στο Σαλβάγειο Οικονομικό Λύκειο και είχαμε επτά παιδιά στην τελευταία τάξη. Οπότε με επτά παιδιά, καταλαβαίνεις, ότι δεν μπορούσε να λειτουργήσει σχολείο, οπότε το κλείσαμε και φύγαμε. Μπορούσα όμως να μένω στην Αίγυπτο μέχρι τη στιγμή που θα με ανακαλούσαν να έρθω να δουλέψω εδώ.
8. Επειδή οι γονείς μου είχαν μόνο εμένα δεν μπορούσα να τους αφήσω και έτσι ήρθαμε όλοι μαζί.
9. Στην Αθήνα, στον Αγ. Παντελεήμονα Αχαρνών. Δεν είχαμε διανοηθεί να πάμε σε άλλο μέρος. Ας τα πάρουμε τα πράγματα από την αρχή: Από το 1959 ως το 1962 ήμουν κοινοτικός, ανήκα στην κοινότητα Αλεξανδρείας. Το 1962 όμως που έγινε η διπλομισθία, δεν μπορούσες να την πάρεις αν δεν ήσουν δημόσιος υπάλληλος. Και έτσι, όχι μόνο εμείς οι καινούριοι αλλά και παλαιοί καθηγητές μας, που ούτε καν είχανε στο νου τους να φύγουν κάποια στιγμή από την Αίγυπτο, όταν γίναμε δημόσιοι υπάλληλοι πήραμε μετάθεση για κάπου. Εμένα η πρώτη μου θέση μου ήτανε στην Κρήτη. Δεν πήγα όμως, παρά μόνο μια γνωστή μου πήγαινε και εισέπραττε. Όταν ομαλοποιήθηκαν τα πράγματα, ούτε εκείνη ήτανε ανάγκη να πηγαίνει. Κάποια στιγμή, ο διευθυντής μου μου πρότεινε να κάνω τα χαρτιά μου για να επιστρέψω στην Αθήνα, άλλωστε είχα 13 χρόνια προϋπηρεσία. Έγινε αμέσως η μετάθεση και με στείλανε στο 4ο Γυμνάσιο, στην Βίκτορος Ουγκό, όπου επειδή πλεόναζα με στείλανε στο Γυμνάσιο του Κολωνού. Και από εκεί και πέρα όπως όλους τους δημοσίους υπαλλήλους έτσι και εμένα με στέλνανε από εδώ και από εκεί.
10. Όταν ήρθαμε στην Ελλάδα οι περισσότεροι εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα. Ναι, υπήρχαν και άλλοι Αιγυπτιώτες.
11. Προσωπικά αντιμετώπισα το πρόβλημα της προσαρμογής. Δεν είχα πρόβλημα με του που θα εγκατασταθώ ή τι δουλειά θα βρω ή πως θα ζήσω. Είχα δουλειά, υπέγραψα το πρωτόκολλο υπηρεσίας και ο μισθός μου "έτρεχε". Όταν λέω πρόβλημα προσαρμογής, εννοώ ότι αλλιώς είχαμε μάθει εμείς στα σχολεία της Αιγύπτου. Τα σχολεία εκεί ήταν πολύ μεγαλύτερα, καλύτερα οργανωμένα και υπήρχε περισσότερο προσωπικό. Για παράδειγμα, όταν μου είπαν ότι έπρεπε εγώ να κάνω τις βαθμολογικές καταστάσεις μου φάνηκε περίεργο γιατί εμείς είχαμε εκεί ειδικό προσωπικό για αυτή την εργασία. Εμείς δεν ασχολούμασταν με αυτά. Η ασχολία εμάς ήτανε ο καθηγητής για τον καθηγητή και τους μαθητές του και τέρμα. Ούτε εφημερίες, ούτε τίποτα... Βέβαια, σιγά-σιγά εξοικειώθηκα... Τα προβλήματα που αντιμετώπισα ήτανε αυτά, κυρίως

τεχνικά. Και επειδή από το 1954 έως το 1959 ήμουν εδώ είχα κάποια προετοιμασία για το τι θα βρω, αν και η Αθήνα τότε ήταν εντελώς διαφορετική. Επιπλέον, ήξερα και ξένες γλώσσες και αυτό με βοήθησε ακόμα πιο πολύ.

12. Εμένα προσωπικά μην μου το λέτε γιατί με έβλεπαν σαν καθηγητή και είτε τους άρεσα είτε όχι αυτό ήτανε. Οι άλλοι μπορεί, δεν αποκλείεται να βρήκανε προβλήματα και θα βρήκανε. Γιατί εμείς είχαμε άλλον ρυθμό δουλειάς και αυτό ξένισε στους ντόπιους. Δεν κοιτάζαμε το ωράριο... Αλλά και πάλι δεν μπορώ να σου απαντήσω με σιγουριά..
13. Δεν υπήρχε διαφορά. Είχαμε όλες τις υποχρεώσεις και όλα τα δικαιώματα είτε ήμασταν καθηγητές από την Ελλάδα, είτε ήμασταν Έλληνες από την Αίγυπτο, είτε ήμασταν Έλληνες καθηγητές από την Αυστραλία ή από οπουδήποτε αλλού.
14. Καταλαβαίνω τι εννοείται.. Το πιστοποιητικό φρονημάτων το οποίο για μερικούς -οι οποίοι είχαν ανακατευτεί με τα πολιτικά- είχε μαυρίσει κατά κάποιον τρόπο. Αυτοί από ότι ακούω είχαν κάποια προβλήματα. Αλλά εμείς τι προβλήματα να έχουμε; Δεν είχαμε κανένα πρόβλημα. Πιστοποιητικό φρονημάτων είχαμε, βέβαια, όλοι την εποχή εκείνη. Όχι την εποχή του '72, μιλάω για πιο παλιά.
15. Δεν είχα κανένα λόγο να ζητήσω βοήθεια από την εκκλησία. Εγώ πήγα στο Υπουργείο, ανέλαβα αμέσως δουλειά οπότε δεν χρειάστηκε να ζητήσω βοήθεια από πουθενά.
16. Κοιτάτε, εμείς κατά κάποιο τρόπο είχαμε καταγγείλει την διαμονή μας εκεί γιατί εμείς είχαμε διαμονή. Κάθε χρόνο, κάθε δύο, κάθε πέντε χρόνια, ανάλογα, παίρναμε δικαίωμα διαμονής. Και εγώ και ο πατέρας μου είχαμε δικαίωμα διαμονής γιατί είχαμε γεννηθεί και οι δύο εκεί. Να πάω που; Ήμουν φιλόλογος εδώ, είχα τη δουλειά μου, έκανα οικογένεια εδώ...
17. Είχα ασχοληθεί με τα πολιτιστικά, ήμουν ενεργό μέλος γιατί δεν ήθελα να είμαι άχρηστος πολίτης. Ήδη από φοιτητής είχα οργανώσει με κάποιους συμφοιτητές ένα σύλλογο, τον «Αιγυπτιώτη Σπουδαστή», ο οποίος βέβαια δεν κράτησε για πολύ. Ως σπουδαστής ήμουν ένα από τα ιδρυτικά μέλη του «Λογοτεχνικού Ομίλου Σπουδαστών», ο οποίος όμως δεν είναι αιγυπτιώτικος. Μετά ασχολήθηκα με την δουλειά μου. Βοηθούσα όμως για χρόνια στην επιτροπή των πολιτιστικών του Συνδέσμου των Αιγυπτιωτών. Δεν ήθελα να γίνω μέλος του διοικητικού συμβουλίου γιατί, ξέρεις, αυτά τα πόστα σε απασχολούν και προκαλούν και κάποια φθορά. Άλλωστε και από τη θέση που ήμουν προσέφερα την ίδια βοήθεια.. Όμως επέμεναν και έτσι έμεινα για οκτώ χρόνια στο διοικητικό συμβούλιο ως έφορος πολιτιστικών. Κάποια στιγμή κουράστηκα και δεν υπέβαλλα αίτηση για να επανεκλεγώ.
18. Δεν κάνουμε τη διάκριση μεταξύ ήθη και έθιμα των Αιγυπτιωτών από τη στιγμή που αυτά τα ήθη και τα έθιμα δεν είναι τίποτε άλλο από τα ελληνικά, τα ελλαδίτικα. Δηλαδή εκεί, ο κάθε Έλληνας που ξεκινούσε από εδώ, από διάφορα μέρη, τη Μυτιλήνη, από την Χίο, την Κρήτη και αλλού, μεταφέρει τα ήθη τα δικά του. Εμείς εκεί συν αυτά είχαμε επηρεαστεί και από το εκεί κλίμα, χωρίς όμως να έχουμε το κάτι το ιδιαίτερο. Δεν μπορούμε να πούμε ότι είχαμε διαφορετικό τρόπο ζωής από τον δικό σου. Το μόνο ότι μπορεί να είχαμε διαφορετικά φαγητά από αυτά που τρώς εσύ. Και αυτό το ιδιαίτερο φαγητό, που μπορεί να τρώγαμε εμείς εκεί, μπορεί να το είχε φέρει η μητέρα μου που ήρθε στην Αίγυπτο από

την Μυτιλήνη. Μα και ο όρος «αιγυπτιασμός» που χρησιμοποιείται σήμερα είναι μία αφηρημένη ιδέα. Δεν μπορεί να πεις ότι έχουμε αιγυπτιακό τρόπο ζωής. Ο τρόπος ζωής είναι ελληνικός. Ουσιαστικά οι διαφορές που υπάρχουν είτε στο λεκτικό μας είτε στην συμπεριφορά μας είναι μικρές.

19. Πλέον δεν νομίζω ότι ισχύει κάτι τέτοιο. Πρέπει να πάρουμε απόφαση ότι ζούμε στο ελληνικό κοινωνικό-πολιτικό γίγνεσθαι.
20. Εγώ προσωπικά όχι. Δεν νομίζω να φύγω από εδώ που μένω και να πάω π.χ. στην Καλλιθέα για να βρω τον Αιγυπτιώτη. Θα τον βρω μόνο αν είναι γνωστός μου και έχουμε άλλη σχέση. Για παράδειγμα, πάω στον γιατρό μου στο Κολωνάκι γιατί είναι φίλος μου και συμμαθητής μου και γνωρίζει το ιστορικό μου. Παρόλο που στο Κολωνάκι υπάρχουν και άλλοι γιατροί.
21. Εάν το αξίζει θα τον ψηφίσω. Εκ των προτέρων δεν θα πάω να ρίξω τον ψήφο μου τυφλά μόνο και μόνο επειδή είναι Αιγυπτιώτης. Θα τον υποστηρίξω μόνο αν το αξίζει.
22. Δεν έχω κανέναν πλέον εκεί.
23. Παλιά ναι, την επισκεπτόμουν. Για μένα η Αίγυπτος έχει τόσο σημασία, ειδικά η Αλεξάνδρεια όπου γεννήθηκα, όσο σημασία έχει για την μητέρα μου το Πλωμάρι της Μυτιλήνης (όπου γεννήθηκε). Να σου εξηγήσω: όταν πάω στην Μυτιλήνη, οι δικοί μας κάνουν ότι είναι δυνατόν για να μας φροντίσουν. Δεν νοιώθω όμως τόσο ευχάριστα, όσο ένοιωσα στην Αλεξάνδρεια όταν πήγα μόνο για μιάμιση μέρα. Στην Αλεξάνδρεια από το 1972 δεν έχω πάει. Μόνο το '75 είχε γίνει κάποιο συνέδριο Καβαφικό και είχα πάει ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου για τρεις ημέρες. Και στεναχωρήθηκα τόσο, όχι γιατί πήγα στην Αλεξάνδρεια αλλά γιατί δεν είχα χρόνο να ζήσω στην Αλεξάνδρεια όπως ζούσα τότε. Να πάω εκεί που πήγαινα, εκεί που διασκέδαζα, εκεί που σαν καθηγητής πλέον έζησα την ζωή μου... Και ώρες-ώρες νοιώθω πολύ μεγάλη νοσταλγία για την Αλεξάνδρεια. Γιατί δεν είναι λίγο το παιδί να βλέπει τον ήλιο σε μια χώρα και μετά να τον ξεχνάει... Για μένα όλα μιλάνε... Γιατί έζησα πολλά χρόνια εκεί. Γεννήθηκα, μεγάλωσα, πήγα στο δημοτικό, από το δημοτικό πήγα στο γυμνάσιο, από το γυμνάσιο ήρθα και σπούδασα εδώ, μετά ξαναπήγα στο γυμνάσιο και ήρθα 39 χρονών εδώ. Δεν είναι εύκολο...
24. Το μόνο που έχω να πω είναι ότι προσπάθησα να προσαρμοστώ και νομίζω ότι προσαρμόστηκα στον ελλαδίτικο τρόπο ζωής, ο οποίος δεν διαφέρει ουσιαστικά από τον αιγυπτιακό τρόπο ζωής, όπως προαναφέραμε. Βεβαίως, μπορώ να πω ότι η προσαρμογή αυτή ήρθε φυσιολογικά και πλέον νοιώθω όπως νοιώθεις.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Δ

1. Πάτελος Κωνσταντίνος
2. Άρρεν
3. 60
4. Πανεπιστημιακός
5. Οι πρώτες σπουδές ήταν στην Θεολογία στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης και κατόπιν τα μεταπτυχιακά στο Καθολικό Πανεπιστήμιο στο Βέλγιο, μεταπτυχιακό στις Ιστορικές Επιστήμες, το μεταπτυχιακό στη Φιλοσοφία και μετά το διδακτορικό στις Ιστορικές Επιστήμες.
6. Στην Ελλάδα ήρθα για μόνιμη εγκατάσταση τα Χριστούγεννα του 1978. Ήρθα από τη Γενεύη όπου εργαζόμουν.
7. Όπως σας προανέφερα, είχα ήδη φύγει από την Αίγυπτο για να συνεχίσω τις σπουδές μου στο εξωτερικό. Το συμβόλαιο της εργασίας μου, δούλευα τότε στη Γενεύη στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών, έληγε και πήγαινε προς την νομιμοποίηση. Το φθινόπωρο του 1978 επήλθε η κρίση του δολαρίου, περιέκοψαν τις θέσεις εργασίας, όλα τα αποθέματα ήταν σε δολάρια και έτσι έπρεπε να φύγω.
8. Τα δύο μου αδέλφια είχαν ήδη φύγει από την Αίγυπτο και είχαν πάει να δουλέψουν ως ναυτικοί. Η μία μου αδελφή είχε έρθει στην Ελλάδα, ενώ η άλλη μου η αδελφή είχε μείνει στην Αίγυπτο με τους γονείς μας. Το 1984 εγώ και η αδελφή μου ήρθαμε στην Ελλάδα φέρνοντας μαζί μας και τους γονείς μας, τους οποίους χάσαμε μετά από λίγο καιρό.
9. Στην Αθήνα, στο Π. Φάληρο.
10. Ναι, κατοικούσαν και άλλοι Αιγυπτιώτες, όμως δεν τους γνώριζα.
11. Όταν ήρθα στην Ελλάδα ήμουν ήδη ολοκληρωμένος και οι επαφές που είχα ήταν με τον πανεπιστημιακό κύκλο. Αυτό με βοήθησε στο να μην αντιμετωπίσω προβλήματα κατά τον ερχομό και την εγκατάσταση μου στην Ελλάδα. Δεν συγκρινόμουν με τους άλλους Αιγυπτιώτες που είχαν έρθει νωρίτερα στην Ελλάδα. Αυτοί, από όσο ξέρω, αντιμετώπισαν αρκετά προβλήματα. Οι συμπατριώτες μου έπρεπε να πολεμήσουν για να βρουν στέγη και δουλειά. Επιπλέον, έπρεπε να προσαρμοστούν σε μία κοινωνία με διαφορετική νοοτροπία. Εδώ, ο κόσμος της παραγωγής ήταν τελείως διαφορετικός και ο ρυθμός της εργασίας πιο αργός. Οι άνθρωποι τους αντιμετώπισαν ψυχρά, μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις τους αποκαλούσαν "αραπόσπορους". Οι δικοί μου κύκλοι, τόσο οι οικογενειακοί όσο και οι προσωπικοί, συνετέλεσαν στο να γίνει το πέρασμα μου στην Ελλάδα πιο ανώδυνο.
12. Όπως είπα και στην προηγούμενη ερώτηση, δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα κατά τον ερχομό μου στην Ελλάδα.
13. Δεν είχα κανένα παράπονο από το ελληνικό κράτος, είχε λάβει προνοητικά μέτρα. Ένα από αυτά ήταν το ότι μας ενέταξαν, ένα ποσοστό, στο Ι. Κ. Α.
14. Δεν είχα κανένα πρόβλημα. Στις μετρημένες επαφές που είχα -όταν πήγα να βγάλω τις ταυτότητες και κάποια άλλα διαδικαστικά- με την ελληνική αστυνομία δεν θυμάμαι να αντιμετωπίσα κάποιο πρόβλημα.
15. Ξέρετε, εγώ έχω υπηρετήσει πάρα πολύ την εκκλησία. Ερχόμενος εδώ ήμουν και Επίτροπος στην ενορία του Μ. Αλεξάνδρου, στο Π. Φάληρο. Σαφώς δια της εκκλησίας ενσωματώνεσαι, αλλά ήμουν ήδη

προετοιμασμένος γι' αυτό. Η εκκλησία μου προσέφερε πάρα πολλά! Με βοήθησε να σταθώ στα πόδια μου.

16. Στην Αίγυπτο δεν μπορούσες να γυρίσεις. Διότι με τις σπουδές που έκανα, στις Ιστορικές και Κοινωνικές Επιστήμες, δεν μπορούσα να εξασκήσω το επάγγελμα. Εκείνο που θα έπρεπε να κάνω ήταν να ιερωθώ και να πάω στην Αλεξάνδρεια να μείνω. Τι να εξασκήσεις όμως ως επάγγελμα όταν έχουν φύγει όλοι; Μην ξεχνάτε, αγαπητή Ματίνα, ότι εγώ είχα φύγει από το '61 για τις σπουδές μου. Πήναινα βέβαια και έβλεπτα τους γονείς αλλά ήδη είχα φύγει έξω. Και να ήθελα να πάω κάτω... Θα μπορούσα να πάω κάτω ως εκπαιδευτικός, αλλά το κλίμα έχει αλλάξει. Θα σας φέρω ένα παράδειγμα: στα σχολεία μας, σήμερα, είναι μόνο 4-5 παιδιά. Βεβαίως και για να πας εκεί έχεις και άλλα προβλήματα. Δεν έχεις τον κινηματογράφο που θέλεις, δεν έχεις τίποτα, είναι μετρημένα τα "στέκια" -για να πούμε τη λέξη του λαού- στα οποία μπορείς να πας. Όλα αυτά δεν ευνοούσαν μια επιστροφή. Και μετά, η πόλη της Αλεξάνδρειας είναι μικρή. Χωρούσε έναν πληθυσμό 500.000 έως 1.000.000 ανθρώπους. Με την αστυφιλία έγιναν 3-4.000.000. Καταλάβετε; Δεν έχω τίποτα με τους Αιγυπτίους, τους αγαπάω πάρα πολύ, δεν έχω παράπονο από τη συμπεριφορά τους. Τι να παραπονεθώ; Σε μία διάλεξη -το '92 ή το '93- είχα τελειώσει με την φράση: «Η Αίγυπτος έδωσε στον Ελληνισμό ότι μπορούσε. Και παραπάνω από ότι μπορούσε. Να είναι ευλογημένη...».
17. Είμαι στον Σύνδεσμο των Αιγυπτιωτών. Μάλιστα εδώ και μερικά χρόνια είμαι και μόνιμος ομιλητής σε κάθε νέα περίοδο. Είμαι και στην επιτροπή των πολιτιστικών του Συνδέσμου. Το τελευταίο θέμα που ανέπτυξα, τον περασμένο Φλεβάρη, ήταν ακριβώς «Μέση Ανατολή και Ισλάμ, Ηνωμένες Πολιτείες και Χριστιανισμός».
18. Τα ήθη και τις παραδόσεις... Αυτά συν τω χρόνο αφομοιώνονται. Δεν μπορώ να πω ότι τα ήθη και οι παραδόσεις ήταν κάτι το πολύ ξεχωριστό από εδώ. Ενδεχομένως στον τρόπο λειτουργίας της εκκλησίας, ορισμένες τελετές -έτσι όπως τα βίωσα εγώ-. Ειδικά δεν μπορώ να πω ότι ήταν πολύ ξεχωριστά. Άλλωστε Έλληνες είμαστε.
19. Βεβαίως υπάρχει. Εάν υπάρχουν τα πρόσωπα, υπάρχει και ο λόγος. Όμως στον 21ο αιώνα δεν μπορείς να πάρεις ένα κερί και να τρέχεις να βρεις το ταίρι σου αν είναι Αιγυπτιώτης ή Αιγυπτιώτισσα. Δεν ξεκινάμε με το προοίμιο ότι πρέπει να βρω κάποιον Αιγυπτιώτη ή κάποια Αιγυπτιώτισσα.
20. Υπάρχει η τάση αλλά πρέπει να το βρεις το κατάστημα. Στον 21ο αιώνα μην ξεχνάς ότι ο ελληνισμός της Αιγύπτου άρχισε να διαρρέει. Δηλαδή θα είχε διαρρεύσει από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αλλά ήταν εδώ το δράμα των εμφυλιακών καταστάσεων. Άρχισε να έρχεται, ας πούμε, από το '55-56 σιγά-σιγά.
21. Σαφώς υπάρχει. Και αν αξίζει, πολύ περισσότερο. Γι' αυτό θα ευχόμουν να είχαμε το σύστημα το βελγικό στα ψηφοδέλτια, με την πραγματική δημοκρατία, όπου έχει ένα ψηφοδέλτιο μεγάλο με όλα τα ονόματα, ανεξαρτήτου κόμματος.
22. Ο κύκλος μου έχει φύγει όλος, ένας-δύο έχουν μείνει μόνο. Διατηρώ όμως με την εκκλησία και τον Πατριάρχη.
23. Την τελευταία φορά που πήγα ήταν το 1998. Σαφώς η συγκίνηση υπάρχει... Όταν περνάς από τα μέρη που μεγάλωσες, μιλώ για την Αλεξάνδρεια, συγκινείσαι. Είναι πια ένα κομμάτι της ιστορίας μας, έχει

αφομοιωθεί η ιστορία μας... Τι μπορείς να κάνεις παραπάνω; Την Αίγυπτο να ξέρεις την αγαπούμε! Δεν θα βρεις μέρος σαν την Αίγυπτο... Να σου πω μόνο ότι έβγαινε η φιλαρμονική στις εθνικές εορτές και παιάνιζε εμβατήρια για να πάει στον Ευαγγελισμό, στην δοξολογία. Που αλλού θα το βρεις αυτό; Πες μου που;

24. Με συγκινεί η αγάπη σου για τον αιγυπτιώτη ελληνισμό...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Ε

1. Τζιτζάς Απόστολος
2. Άρρεν
3. 62
4. Είμαι οικονομολόγος.
5. Έχω τελειώσει τη Ανωτάτη Εμπορική.
6. Ήρθα στην Ελλάδα το 1964, σε ηλικία 22 χρόνων.
7. Οι συνθήκες τότε το '64 που ήρθα ήταν, όπως για όλους τους Αιγυπτιώτες, άσχημες. Είχαμε πάρει όλοι έναν αέρα του επαναπατρισμού στην πατρίδα μας, την Ελλάδα. Πιστεύαμε ότι το κλίμα θα ήταν πολύ καλύτερο από ότι ήταν το κλίμα το οποίο ζούσαμε στην Αίγυπτο. Σαφώς δεν υπήρχε καμία σύγκριση, τα πράγματα εκεί συνεχώς χειροτέρευαν. Υπήρχε ένας διωγμός και των Ελλήνων και των αλλοδαπών, των ξένων δηλαδή των μη Ελλήνων και των Χριστιανών εν γένει. Αυτό ήταν και μια αφορμή στις αποφάσεις όλων των οικογενειών που ζούσαν εκεί να σηκωθούν να φύγουν. Μια άλλη αφορμή καταλυτική για τους κατοίκους του Πορτ-Σάιτ ήταν ο πόλεμος μετά το '56, του '67 και του '73. Αυτοί οι δύο πόλεμοι ανάγκασαν τους Έλληνες της Διώρυγος να φύγουν οριστικά από τη ζώνη της Διώρυγος του Σουέζ. Οι Έλληνες προσέφεραν το καλύτερο τους εαυτό, όσο ήταν και ζούσαν εκεί, στην Αίγυπτο και στην λειτουργία της Διώρυγος του Σουέζ, η οποία ήταν ο μοναδικός οικονομικός οργανισμός που έδιδε στην Αίγυπτο πάρα πολλά λεφτά για να μπορέσουν αυτοί να αντεπεξέλθουν στις οικονομικές τους ανάγκες.
8. Ήρθαμε τμηματικά. Πρώτα ήρθε ο αδελφός μου και ύστερα ήρθε όλη η οικογένεια. Δεν βρήκαμε αμέσως δουλειά όλοι και έτσι, η αδελφή μου με τον πατέρα μου αναγκάστηκαν να πάνε πίσω, στην Τρίπολη στην Λιβύη. Μετά την επανάσταση που έγινε και εκεί, γύρισαν πίσω, βρήκαν δουλειά και από τότε μέναμε όλοι μόνιμα στην Ελλάδα.
9. Η πρώτη περιοχή που εγκατασταθήκαμε ήταν η Κυψέλη.
10. Ναι, υπήρχαν και άλλοι Αιγυπτιώτες. Ο ένας έφερνε τον άλλον. Οι πιο πολλοί, βέβαια, εγκαταστάθηκαν στον Πειραιά και στην Αθήνα. Τα μέρη που είχαν συγκεντρωθεί, και ακόμα υπάρχουν, ήταν η Κυψέλη, η Καλλιθέα, η Ν. Σμύρνη -που τότε δεν υπήρχε, έγινε μετά-, η περιοχή γύρω από την Πατησίων και αργότερα εξαπλώθηκαν στις νέες περιοχές που δημιουργήθηκαν, το Χαλάνδρι, το Ν. Ηράκλειο και σε όλη την Αττική.
11. Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετώπισα όταν ήρθα στην Ελλάδα ήταν η στέγη και η απασχόληση. Ήταν πάρα πολύ δύσκολα τα πράγματα. Δεν είχαμε προσβάσεις στο ελληνικό δημόσιο, ούτε είχαμε κάποια ιδιαίτερη υποδοχή από το ελληνικό κράτος ούτως ώστε να διοχετεύσει ένα μέρος από αυτούς τους εργάτες, τους υπαλλήλους, τους επιχειρηματίες που είχαν έρθει.
12. Ψυχρά... Μας έβλεπαν ως ανταγωνιστές και όχι ως Έλληνες που ξεκληριστήκαμε από κάπου και ήρθαμε στον τόπο αυτό. Η αλήθεια είναι πως είχαμε, τότε, γνώσεις αρκετά περισσότερες, οι ξένες γλώσσες ήταν ένα κύριο σημείο και το πολιτιστικό μας επίπεδο ήταν πιο ανεπτυγμένο. Όλα αυτά τους έκαναν να μας βλέπουν ανταγωνιστικά, ιδίως σε ότι αφορά τον εργασιακό τομέα. Βέβαια, σε αυτό μπορεί να έπαιξε ρόλο το γεγονός ότι ήταν οι Έλληνες της Κωνσταντινουπόλεως που είχαν έρθει, ήταν οι

Έλληνες της Αιγύπτου, ήταν το κυπριακό που είχαμε πολλούς Κύπριους στην Ελλάδα. Η χώρα αυτή είχε δεχτεί πολλούς επαναπατριζόμενους Έλληνες, οι οποίοι έφεραν μαζί τους τον πολιτισμό τους.

13. Δεν μας έδωσε απολύτως τίποτα. Μόνο ορισμένα ευχαριστώ από κάποιους βουλευτές, σήμερα, οι οποίοι αγνοούν τελείως το θέμα του αιγυπτιώτη ελληνισμού. Υπήρξε στέλεχος μεγάλου κόμματος (δεν θέλω να αναφέρω ποιο) που πρόσφατα μας αποκάλεσε «Αιγύπτιους»... Δηλαδή εάν η βουλή μας το 2005 μας αποκαλεί έτσι, τι να πω... Οι Έλληνες αναγκάστηκαν να φύγουν, να έρθουν στην πατρίδα τους και η πατρίδα τους υποδέχθηκε με ένα χλιαρό χαμόγελο... «Άντε ψάξτε να βρείτε δουλειά, να τα βγάλετε πέρα και να ζήσετε μόνοι σας». Δεν μας προσέφερε απολύτως τίποτα! Τα μεγάλα ρεύματα Αιγυπτιωτών που ήρθαν στην Ελλάδα ήταν από το '62, '63, '64 μέχρι και το '67. Τα πλοία έρχονταν κατάμεστα από κόσμο και κατέβαιναν στο λιμάνι του Πειραιά, χωρίς καμία υποδοχή. Από εκεί και πέρα ήταν στο έλεος του Θεού να διαλέξουν τον τόπο της διαμονής τους. Δεν υπήρχαν ξενοδοχεία, ούτε τρόποι υποδοχής όλων αυτών των προσφύγων, όντως προσφύγων... Ακόμη και στο συνταξιοδοτικό που είχαν πρόβλημα οι Έλληνες, όσοι είχανε εργαστεί κάτω, στις αρχές εδώ δεν είχε αναγνωριστεί. Και ύστερα από πολλές εκδηλώσεις, διαδηλώσεις που είχαν κάνει οι Αιγυπτιώτες στους διάφορους οργανισμούς και στα υπουργεία, κατάφεραν να πάρουν μερικώς μίας αναγνώρισης της υπηρεσίας που είχαν κάτω, δηλαδή να αναγνωριστεί η υπηρεσία τους αυτή και στα συνταξιοδοτικά εδώ στην Ελλάδα. Αυτά ήταν από πλευρά ελληνικής προσφοράς. Δεν μας προσέφεραν καμία γη, κανένα απολύτως άλλο αγαθό και δεν μας αξιοποίησαν όπως θα έπρεπε. Σήμερα μόλις, ύστερα από 40 χρόνια που έχω στην Ελλάδα, έχουμε πάρει ένα γήπεδο -μας έχουν δανείσει δηλαδή μερικές ώρες- για να πηγαίνουν οι Έλληνες Αιγυπτιώτες εκεί να προπονούνται. Εμείς, τα παιδιά μας, οι φίλοι μας, οι οικογένειές μας... Αυτή είναι η μόνη παροχή. Παροχή η οποία πλέον δίδεται και στους αλλότριους μη Έλληνες που βρίσκονται στην πατρίδα μας αυτή τη στιγμή, πολύ πιο εύκολα από ότι δόθηκε σε εμάς. Αυτά τα λέω με λίγη πικρία πάντοτε αλλά και με αγάπη προς την πατρίδα μου, την οποία αγαπώ και λατρεύω, με κάθε τρόπο και προσφορά που μπορώ να συνεισφέρω γι' αυτήν. Επιπλέον, με δική τους πρωτοβουλία, οι Αιγυπτιώτες, αποφάσισαν να δημιουργήσουν έναν Συνεταιρισμό στην Κηφισιά, που τότε ήταν εξορία, πολύ μακριά. Εκεί είχε δοθεί μία περιοχή για να γίνει ο Συνεταιρισμός και έγινε τελικά το άστυ των Αιγυπτιωτών, το οποίο πέρασε πολλές δυσκολίες για να φτιαχτεί. Δεν μπορώ να πω ότι είχαν ενίσχυση κρατική. Στην συνέχεια, δημιουργήθηκε ο Σύνδεσμος Αιγυπτιωτών Ελλήνων που ήταν το μόνο σημείο υποδοχής και στήριξης των αναγκών των Αιγυπτιωτών. Δεν είχε την υποδομή που χρειαζόταν, ούτε είχε πολλές δυνάμεις και ανάλογα με την δύναμη που είχε έκανε και ανάλογο έργο. Τα πάντα τα κατόρθωσαν στηριζόμενοι στις δικές τους ικανότητες, οι οποίες ήταν ιδιαίτερες. Υπερείχαν του ελληνικού πληθυσμού με τις ξένες γλώσσες, το αναπτυγμένο πολιτιστικό επίπεδο -για εκείνη την εποχή- και με αυτά τα εφόδια κατάφεραν να πάρουν και καίριες θέσεις σε πάρα πολλές υπηρεσίες και ο ένας με τον άλλον μπόρεσε να προσφέρει δουλειά και έργο στο ελληνικό κράτος.

14. Δεν είχα, προσωπικά, κανένα πρόβλημα. Όχι, η ελληνική αστυνομία δεν ήταν εχθρική απέναντί μας. Ίσα-ίσα που είχε μία κατανόηση απέναντί μας για την προέλευση μας, για τις γνώσεις μας. Δεν μας φέρθηκε με άσχημο τρόπο. Και τότε που είχαμε και την ελληνική χωροφυλακή πάλι δεν αντιμετωπίσαμε κάποιο πρόβλημα.
15. Η εκκλησία δεν έπαιξε κανέναν ρόλο στην αφομοίωση μας. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι πάψαμε να είμαστε Χριστιανοί ή ότι άλλαξε την πίστη μας.
16. Η Αίγυπτος δεν μας ήθελε. Όχι ότι θα ξαναγυρίζαμε πίσω στην Αίγυπτο ένα δεν άλλαζαν οι συνθήκες με τις οποίες εμείς ζούσαμε εκεί. Ο Νάσερ είχε βάλει την τελεία και την παύλα για όλους τους αλλοδαπούς που ζούσαν στην Αίγυπτο. Έθεσε κάποιους κανόνες που δεν θα μπορούσε να επανέλθει άλλος ξένος στην Αίγυπτο. Αυτοί οι κανόνες σχεδόν ακόμα ισχύουν. Παρόλο που οι πρέσβεις που έρχονται εδώ μας λένε να γυρίσουμε και να πάρουμε και την παραμονή σας και την αιγυπτιακή υπηκοότητα, δεν είναι εύκολο. Άλλωστε, φτιάξαμε την ζωή μας εδώ...
17. Ενεργά συμμετέχω στον Σύνδεσμο Αιγυπτιωτών Ελλήνων και είμαι αντιπρόσωπος της «Επιτροπής Συσπείρωσης Πορτ-Σάιτ και Πορτ-Φουάτ». Ακόμα, είμαι πρόεδρος του Αθλητικού Σωματίου των Αιγυπτιωτών Ελλήνων και ιδρυτικό μέλος του Ινστιτούτου Μελετών της Αρχαίας και Μεσαιωνικής Αλεξάνδρειας.
18. Τα ήθη και οι παραδόσεις των Αιγυπτιωτών είναι χίλια τα εκατό ελληνικά. Όταν οι γονείς μας πήγαν στην Αίγυπτο, μετέφεραν τα ήθη και τις παραδόσεις και τα τηρήσαμε με πολύ σεβασμό και ευλάβεια. Αυτά τα ήθη και τα έθιμα τα επαναφέραμε πίσω και εξακολουθούμε να τα τηρούμε.
19. Παρόλο που στις μέρες μας υπάρχει το φαινόμενο των μικτών γάμων, εξακολουθεί να υπάρχει η τάση να παντρεύονται οι Αιγυπτιώτες μεταξύ τους.
20. Εγώ διακρίνομαι για τις θέσεις μου. Από την πρώτη στιγμή που ήρθα στην Ελλάδα η θέση μου ήταν η αλληλεγγύη προς τους συμπατριώτες μου. Ναι, εάν γνωρίζω ότι κάποιος Αιγυπτιώτης έχει ένα μαγαζί θα τρέξω να τον υποστηρίξω. Αυτό δεν σημαίνει όμως πως είμαι ρατσιστής.
21. Δυστυχώς, δεν γνωρίζουμε εάν αυτός που καταβαίνει ως υποψήφιος είναι Αιγυπτιώτης ή όχι, και έτσι ψηφίζουμε στα τυφλά. Εάν το γνώριζα θα τον ψηφίζα.
22. Βέβαια.
23. Η πρώτη μου επίσκεψη ήταν μετά από 40 χρόνια, το 1999 και σκοπεύω να την επισκεφτώ ξανά τον Σεπτέμβριο. Τα συναισθήματά μου είναι ανάμικτα γιατί μόλις πάω μου έρχονται οι παιδικές μνήμες για όσα έζησα εκεί. Όλες μου οι παιδικές αναμνήσεις είναι πάρα πολύ ωραίες. Αισθάνομαι ότι έχουμε κάνει ένα μικρό ταξιδάκι και σύντομα θα γυρίσουμε πίσω.
24. Θέλω να πιστεύω και το πιστεύω ότι η Αίγυπτος κάποια στιγμή θα φιλοξενήσει ξανά τον ελληνισμό...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤ

1. Αχιλλόπουλος Δημήτριος
2. Άρρεν
3. 75
4. Ήμουν εμπορικός αντιπρόσωπος, αυτή τη στιγμή είμαι συνταξιούχος.
5. Έχω τελειώσει το γυμνάσιο, ήρθα εδώ στο Πανεπιστήμιο για να γίνω γιατρός το 1950, δεν μου άρεσε και γύρισα πίσω στην Αίγυπτο και πήγα στο αμερικανικό κολέγιο και προχώρησα στον εμπορικό κλάδο.
6. Το 1950 ήτανε το πρώτο μου ταξίδι στην Ελλάδα, μόλις 20 χρονών, που πήγα στο Πανεπιστήμιο, δεν μου άρεσε καθόλου και τον Δεκέμβριο γύρισα πίσω στους γονείς μου, στην Αλεξάνδρεια. Παρακολούθησα το αμερικανικό κολέγιο από όπου και αποφοίτησα. Μόνιμα στην Ελλάδα εγκαταστάθηκα τον Φεβρουάριο του 1963.
7. Αφού είχα τελειώσει τις σπουδές μου και όλη μου η οικογένεια είχε έρθει στην Ελλάδα, δεν υπήρχε λόγος να παραμείνω στην Αίγυπτο.
8. Ήρθαμε τμηματικά. Τα αδέρφια μου και οι γονείς μου είχαν έρθει στην Ελλάδα πολύ πριν από μένα.
9. Στην Κυψέλη, όπου ήδη εκεί κατοικούσαν οι γονείς μου.
10. Πρέπει να υπήρχαν και άλλοι.
11. Δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα. Εφόσον είχα εδώ τους γονείς μου και τους δικούς μου ανθρώπους ήμουν μια χαρά. Το μόνο πρόβλημα που αντιμετώπισα ήταν το 1950, όπου ήμουν σε φοιτητική λέσχη και κρουολόγησα και σηκώθηκα και έφυγα. Ακόμα, ήταν και κάτι κομματικά με τους κομμουνιστές κτλ., που εμείς δεν τα ξέραμε αυτά τα πράγματα στην Αίγυπτο και έτσι έφυγα.
12. Δεν είχα κανένα πρόβλημα. Μάλιστα, όταν ήρθα η αδελφή μου δούλευε σε μία εταιρία, πήγα να την δω, με είδε το αφεντικό της και με κράτησε. Και μέσα σε πέντε μήνες με έστειλε και στην Ευρώπη, στα χαλυβουργεία και έμεινα σε αυτήν την εταιρία μέχρι τώρα, έγινα και μέτοχος. Δεν με άφηναν να φύγω.
13. Ήτανε γνωστοί οι νόμοι που υπήρχαν εδώ τους οποίους και δέχθηκα όπως ήταν. Εξαγόρασα την προεργασία που είχα, 14 χρόνια, στην Αλεξάνδρεια.
14. Ένα πρόβλημα το είχα το '67, θυμάμαι, τότε με την χούντα. Έχω δύο ονόματα Στέφανος και Δημήτρης και είχα πάει να ανανεώσω το διαβατήριό μου, πάνω από το ΡάδιοΑθήναι, στο Υπουργείο Εξωτερικών, και μου ζήτησαν το απολυτήριο από το στρατό. Εμείς στην Αίγυπτο εξαγοράζαμε την στρατιωτική μας θητεία. Και άλλο έλεγε το ένα όνομα και το διαβατήριό το άλλο. Ζήτησαν να γίνει ταυτοπροσωπία -τότε ήταν δύσκολό να γίνει κάτι τέτοιο- και έτσι κοιμήθηκα 24 ώρες πάνω από το ΡάδιοΑθήναι. Δεν θα το ξεχάσω... Μέχρι που ήρθε κάποιος δικηγόρος, εγγυήθηκε για μένα, έγινε και η ταυτοπροσωπία και αφού είδαν ότι είμαι το ίδιο πρόσωπο με άφησαν να φύγω.
15. Κοιτάτε, εμείς οι ξενιτεμένοι, γιατί εμείς γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε στην Αίγυπτο, ήμασταν κοντά με την εκκλησία. Εκεί, ο ελληνισμός, ο χριστιανισμός ήτανε πολύ δεμένος και πολύ θρήσκος. Κάναμε τα πάντα με την βοήθεια και της αιγυπτιακής κυβέρνησης όπως π.χ. τις θρησκευτικές μας εορτές, την περιφορά του Επιταφίου κα. Μέχρι που το

1954 ο Νάσερ προσπάθησε να εξομοιώσει τους Ευρωπαίους με τους ιθαγενείς. Όταν ήρθα στην Ελλάδα είχα ξαδέλφια που ήταν αρχιμανδρίτες, παπάδες οπότε ήμουν πολύ δεμένος με την εκκλησία και βοηθήθηκα στην αφομοίωση μου στην ελλαδική κοινωνία.

16. Δεν γύρισα πίσω γιατί, όπως σας είπα και νωρίτερα, μόλις ήρθα στην Ελλάδα βρήκα δουλειά και σιγά-σιγά δημιούργησα εδώ την ζωή μου.
17. Σε πολιτιστικούς συλλόγους δεν μπορώ να πω ότι συμμετέχω γιατί δεν έχω τον χρόνο. Από παιδί ασχολήθηκα με τον αθλητισμό και έχω παραμείνει μέχρι τώρα γιατί αισθάνομαι δύναμη, θάρρος, υγεία όταν είμαι με νέα παιδιά και όχι με γέρους να κάθομαι στα καφενεία και να παραπονιέμαι ότι πονάω εδώ και εκεί... Όχι ότι δεν πονάω βέβαια αλλά το ξεπερνάω (χαριτολογώντας). Εγώ ξεκίνησα ως ποδηλάτης αλλά δεν με έστελναν ούτε στον γύρω της Γαλλίας, ούτε της Ιταλίας επειδή ήμουν Έλληνας, το όνομα μου με πρόδιδε. Έτσι άρχισα να κολυμπώ, μου άρεσε πολύ το κολύμπι, δεν πετύχαινα χρόνους και στην συνέχεια πήγα στην κωπηλασία. Ήμουν όμως 25 χρονών, ήθελε πολύ δύναμη, είχα γερά πόδια αλλά όχι χέρια και τελικά κατέληξα στην ιστιοπλοΐα, όπου παρέμεινα μέχρι και σήμερα. Το 1984 ήμουν αρχηγός της ελληνικής αποστολής των Ολυμπιακών Αγώνων στο Los Angeles. Στον σύλλογο, εδώ, είμαι πρόεδρος τα τελευταία έξι χρόνια. Ήμουν και στην Ομοσπονδία της ιστιοπλοΐας και τώρα είμαι Γενικός Γραμματέας στην κωπηλασία.
18. Όχι γιατί κατά βάθος μετά από τόσα χρόνια έχουμε εγκλιματιστεί πια. Στην αρχή μόνο μπορεί να "πετούσαμε" καμιά λέξη αιγυπτιώτικη και μας καταλαβαίνανε ότι δεν ήμασταν από εδώ.
19. Ο γάμος θεωρώ ότι είναι κάτι ολωσδιόλου τυχερό και προσωπικό και δεν νομίζω ότι παίζει ρόλο αν είσαι Αιγυπτιώτης ή όχι. Μπορεί κάποιος να αγαπήσει μία μαύρη κοπέλα ή μία κοπέλα άλλης εθνικότητας.
20. Όχι, θα κοιτάξω το συμφέρον μου.
21. Δεν παίζει ρόλο το εάν είναι Αιγυπτιώτης ή όχι. Εάν είναι αξιόλογος και άξιος άνθρωπος και μπορεί να προσφέρει θα τον ψηφίσω.
22. Διατηρώ με τον Ναυτικό Όμιλο Αλεξανδρείας, με τον οποίο έχουμε αδελφοποιηθεί.
23. Πηγαίνω αλλά όχι συχνά. Τα συναισθήματα είναι ότι πάω σε μια άλλη πόλη... Δεν πάω στην Αλεξάνδρεια την οποία ήξερα... Έχουν περάσει και 50 με 60 χρόνια, έχουν αλλάξει τα πάντα. Είναι σαν να πηγαίνω σε μία καινούρια πόλη. Το μόνο που μένει είναι το σπίτι μου, το οποίο είναι δίπλα στο Καβάφη, στον ίδιο δρόμο, και εκεί είναι μια παλιά συνοικία η οποία δεν έχει αλλάξει! Ο πατέρας μου είχε βάλει μια ταμπέλα κάτω με το όνομα μας για να μας βρίσκουν, η οποία υπάρχει ακόμα. Έχουν πάρει τα γράμματα, βέβαια, αλλά έχουν αφήσει το ξύλο.
24. Θέλω να προσθέσω ότι ήμουν και μια εξαίρεση γιατί είχα συγγενείς πολλούς πλουσίους. Οι παππούδες μου έχουν κάνει σχολεία, νοσοκομεία, και εδώ και στην Αίγυπτο. Στον Βόλο έχουν κάνει το Αχιλλοπούλειο Νοσοκομείο και τα σχολεία που είναι στην Τσαγκαράδα πάνω. Στο Κάιρο έχουν κάνει ένα σχολείο, το Αχιλλοπούλειο, ίσως το ωραιότερο που υπήρχε. Είχα τον Πετρόμπεη, τον Μαυρομιχάλη ο οποίος είχε πάρει και μια θεία μου. Είχα τον Δημήτρη τον Γαλάνη, τον διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος, ο οποίος είχε πάρει την αδελφή του πατέρα μου, την άλλη μου θεία. Τον Γιάννη τον Κουτσογιάννη, που ήταν Υπουργός Τουρισμού. Και όλοι αυτοί μας είχαν αγκαλιάσει όταν ήρθαμε

ξενιτεμένοι και γι' αυτό δεν υποφέραμε καθόλου. Το πέρασμα μας έγινε πολύ εύκολα.. Ομολογώ ότι έπρεπε να είχα έρθει και νωρίτερα. Γιατί όσο ήρθαν πιο νωρίς είχαν και καλύτερες θέσεις. Με πέντε γλώσσες που μιλούσαν, καταλαβαίνετε, ότι έγιναν ανάρπαστοι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Ζ

1. Βασιλικός Ντίνος
2. Άρρεν
3. 54
4. Είμαι επιχειρηματίας, έχω μία εισπρακτική επιχείρηση.
5. Έχω σπουδάσει Οικονομικά.
6. Ήρθα σε ηλικία 16 ετών, το 1966.
7. Οι συνθήκες υπό τις οποίες ήρθα στην Ελλάδα εγώ και η οικογένεια μου, δεν θυμάμαι να ήταν άσχημες. Δεν υπήρξε κάποιος διωγμός απλά οι συνθήκες ήταν τέτοιες που όλοι οι Έλληνες έφευγαν, έτσι φύγαμε και εμείς. Και εμείς σαν παιδιά αισθανόμασταν ωραία που ερχόμασταν στην Ελλάδα.
8. Ήρθαμε όλοι, εκτός από τον πατέρα μου ο οποίος ήρθε μετά από δυο μήνες.
9. Στην Πλ. Αμερικής.
10. Ναι, κατοικούσαν πολλοί Αιγυπτιώτες και κατοικούν μέχρι σήμερα.
11. Το μεγάλο μου πρόβλημα ήταν ότι το κλίμα που επικρατούσε στα σχολεία. Ήταν τελείως διαφορετικό από αυτό που επικρατούσε στα δικά μας σχολεία στην Αίγυπτο. Υπήρχε πολύ φασαρία, άλλο στυλ και εκεί ένιωσα άσχημα και πέρασα και άσχημα την πρώτη χρονιά -γιατί ήρθα εδώ και ήμουν στην πέμπτη γυμνασίου, δεν είχα τελειώσει ακόμα το σχολείο- μέχρι να καταλάβω πως λειτουργούν εδώ, πως συμπεριφέρονται οι μαθητές στους καθηγητές και πως οι καθηγητές στους μαθητές.
12. Δεν ένιωσα ότι μας υποδέχθηκαν ψυχρά. Άκουσα, εκ των υστέρων, ότι εμάς στην πολυκατοικία μας έλεγαν "τα αραπάκια". Ήμασταν τρία αγόρια και προφανώς επειδή ήξεραν ότι προερχόμασταν από την Αίγυπτο, ήμασταν και μελαψοί.. Αλλά δεν είχαμε πρόβλημα γενικά, ούτε με τα άλλα παιδιά, ούτε και στο σχολείο.
13. Το ελληνικό κράτος δεν είχε καμία ιδιαίτερη πρόνοια για τους Αιγυπτιώτες. Βέβαια, μετά από αγώνες που έκαναν οι Αιγυπτιώτες -όταν ήρθαν στην Ελλάδα- κατάφεραν να δημιουργηθεί ένα συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, οπότε καθένας μπορούσε να μπει μέσα, να εξαγοράσει μερικά έτη, να του αναγνωριστούν τα χρόνια που είχε δουλέψει και είχε πληρώσει έτη στην Αίγυπτο για να πάρουν κάποιες συντάξεις. Επιπλέον, οι πρώτες φουρνιές Αιγυπτιωτών που ήρθαν δεν υπηρετούσαν στο στρατό. Αυτό άλλαξε στην πορεία.
14. Δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα.
15. Η ορθόδοξη θρησκεία και η εκκλησία, στην Αίγυπτο, ήταν πολύ σημαντική για εμάς. Μας βοήθησε να διατηρηθούμε Έλληνες, και μάλιστα φανατικοί θα έλεγα. Εδώ στην Ελλάδα η ελληνική εκκλησία δεν βοήθησε τους Αιγυπτιώτες που ερχόντουσαν από την Αίγυπτο. Γιατί πολλοί ήρθαν με λίγα ή και ελάχιστα και κατατρεγμένοι... Δεν βρήκαμε βοήθεια από την ελληνική εκκλησία.
16. Στην Ελλάδα μας κράτησε η «τρέλα» του πατέρα μου και της μητέρας μου, οι οποίοι έλεγαν ότι η Ελλάδα είναι η πατρίδα μας, εδώ έπρεπε να έρθουμε και εδώ πρέπει να μείνουμε.
17. Συμμετείχα και συμμετέχω σε αιγυπτιώτικους συλλόγους. Για οκτώ χρόνια περίπου ήμουν στο διοικητικό συμβούλιο του Συνδέσμου Αιγυπτιωτών

- Ελλήνων και ασχολήθηκα κυρίως με το τμήμα νέων που τότε δημιουργούσαμε, με παιδιά 10 έως και 25 χρόνων που άλλα είχαν γεννηθεί στην Αίγυπτο και ερχόντουσαν τότε στην Ελλάδα -στις αρχές της δεκαετίας του '90- και άλλα παιδιά που είχαν γεννηθεί εδώ, η δεύτερη γενιά Αιγυπτιωτών.
18. Πιστεύω ναι. Τα τηρούμε όσο μπορούμε περισσότερο. Ακόμα και τα άλλα μέλη των οικογενειών μας, όπως η γυναίκα μου, έχουν μάθει και τηρούν τις συνήθειες μας και τα έθιμά μας.
19. Υπήρχε τα πρώτα χρόνια που ήρθαμε στην Ελλάδα. Και αυτό γιατί οι δεσμοί ήταν πολύ έντονοι και γνωριζόντουσαν οι άνθρωποι χρόνια. Αυτό σιγά-σιγά έχει χαλαρώσει. Ειδικά στις μέρες μας σπάνια βλέπει κανείς να συμβαίνει κάτι τέτοιο.
20. Θα έλεγα, δυστυχώς, όχι. Αυτό συμβαίνει με τους Κωνσταντινοπολίτες αλλά όχι με τους Αιγυπτιώτες.
21. Αρχικά ναι, αλλά δεν θα είναι το μοναδικό μου κριτήριο. Γιατί σε αυτές τις θέσεις πρέπει να ψηφίζεις κάποιον που είναι ικανός. Σίγουρα όμως θα παίξει κάποιο ρόλο το ότι είναι Αιγυπτιώτης και πιθανότατα ναι.
22. Υπάρχουν κάποιες επαφές με φίλους που παραμένουν στην Αίγυπτο. Μέχρι πρότινος είχα και έναν ξάδελφο που ζούσε στην Αλεξάνδρεια, τώρα ήρθε και αυτός στην Ελλάδα.
23. Είχα πολλά χρόνια να την επισκεφθώ. Έφυγα το 1966 και την επισκέφτηκα πρώτη φορά το 1990. Από το '90 και μετά έχω πάει έξι φορές. Την πρώτη φορά που πήγα ήταν παράξενα γιατί φοβόμουν ότι θα τα δω τόσο άσχημα που δεν θα ήθελα να ξαναπατήσω. Και όντως ήταν διαφορετικά. Το σχολείο μας δεν ήταν πια ελληνικό, ήταν αιγυπτιακό γιατί το είχαμε δωρίσει στο αιγυπτιακό κράτος, στα σπίτια μας κατοικούσαν Αιγύπτιοι... Συγκινούμαι κάθε φορά που πάω...
24. Ελπίζω να συμβάλλω και εγώ, έστω και λίγο, στην εργασία σας!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Η

1. Ανώνυμη
2. Θήλυ
3. 55
4. Ιδιωτική υπάλληλος σε πολυεθνική εταιρία.
5. Έχω τελειώσει Ναυτιλιακά.
6. Ήρθα στην Ελλάδα όταν ήμουν 16 ετών, το 1966.
7. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες φύγαμε από την Αίγυπτο, δεν ήταν και πολύ καλές. Με όσα είχαν προηγηθεί και όσα γινόντουσαν με τις ιδιωτικοποιήσεις και το καθεστώς του Νάσερ δεν ήταν εφικτό να παραμείνουμε εκεί. Έπρεπε να εγκαταλείψουμε τον τόπο μας, τα σπίτια μας, τα σχολεία μας και να έρθουμε σε μια καινούρια χώρα, την δεύτερη πατρίδα μας, την Ελλάδα. Όσο και αν αγαπώ την Ελλάδα, δεν παύω να αγαπώ την Αίγυπτο.
8. Πρώτα ήρθαμε εγώ και η μητέρα μου και μετά ακολούθησαν ο πατέρας μου και ο αδελφός μου.
9. Στην Καλλιθέα.
10. Ναι, ήταν εγκατεστημένοι πολλοί Αιγυπτιώτες.
11. Το κυριότερο πρόβλημα για μένα ήταν η προσαρμογή μου σε ένα εντελώς διαφορετικό κλίμα από αυτό στο οποίο είχα συνηθίσει να ζω κάτω στην Αίγυπτο. Μεγάλο πρόβλημα αντιμετώπισα και στο σχολείο ιδιαίτερα από τους Έλληνες συμμαθητές μου, οι οποίοι στην αρχή δεν έκαναν παρέα μαζί μου και με κορόιδευαν αποκαλώντας με "αραπάκι". Πιθανόν επειδή ήμουν πιο μελαχρινή από αυτούς νόμιζαν ότι ήμουν κάτι το διαφορετικό παρόλο που και εγώ ήμουν ελληνίδα. Ευτυχώς, αυτή η κατάσταση κράτησε μόνο μερικούς μήνες.
12. Όπως προανέφερα, η υποδοχή που είχα και εγώ και οι δικοί μου, ιδίως στις αρχές, δεν ήταν ιδιαίτερα θερμή.
13. Το ελληνικό κράτος, δυστυχώς, δεν είχε λάβει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εντάξει στους κόλπους της όλους εμάς, τους Έλληνες της Αιγύπτου, που ήρθαμε στην Ελλάδα ξενιτεμένοι -και οι περισσότεροι χωρίς πόρους- προκειμένου να επιβιώσουμε. Έπρεπε μόνοι μας να σταθούμε στα πόδια μας, να φτιάξουμε καινούρια σπίτια και να βρούμε δουλειές. Το μόνο θετικό ήταν ότι, μετά από πολλούς αγώνες που έδωσαν οι γονείς μας, το ελληνικό κράτος αναγνώρισε τα χρόνια εργασίας που είχαν οι δικοί μας στην Αίγυπτο και έτσι δεν χάθηκαν οι συντάξεις.
14. Από την ελληνική αστυνομία δεν αντιμετωπίσαμε κανένα απολύτως πρόβλημα.
15. Κανένας απολύτως. Παρόλο που στην Αίγυπτο ο ρόλος της εκκλησίας ήταν πολύ σημαντικός στο να διατηρηθούμε Έλληνες, εδώ στην Ελλάδα η εκκλησία δεν μερίμνησε καθόλου για εμάς.
16. Να γυρίσουμε πίσω να κάνουμε τι έτσι όπως ήταν τα πράγματα και έτσι όπως εξελίχθηκαν; Να ξενιτευτούμε ακόμα μια φορά; Εδώ κτίσαμε τις ζωές μας από την αρχή, κάναμε νέους φίλους, βρήκαμε δουλειές και όπως και να έχει ήμασταν στην πατρίδα μας την Ελλάδα!
17. Όχι, αν και θα το ήθελα. Ο τρόπος δουλειάς μου είναι τέτοιος που δεν μου απομένει χρόνος για να ασχοληθώ με τους συλλόγους.

18. Βεβαίως, αν και δεν υπάρχουν και τόσο μεγάλες διαφορές ανάμεσα στα ήθη τα αιγυπτιακά και στα ελληνικά. Ίσως κάποιες μικροδιαφορές στον τρόπο μαγειρικής και στον τρόπο ένδυσης, αν και αυτά στις μέρες μας έχουν εκλείψει. Ιδίως τα παιδιά μας δεν διαφέρουν σε τίποτα από εσένα. Ούτε σε αυτά που τρώνε, ούτε στο πως ντύνονται.
19. Στις μέρες μας καθόλου. Όταν πρωτοήρθαμε στην Ελλάδα το φαινόμενο αυτό ήταν συνηθισμένο αλλά τώρα πια όχι.
20. Μπορεί και να υπάρχει. Εγώ πάντως ψωνίζω από οπουδήποτε. Εάν τύχει και ο επιχειρηματίας είναι Αιγυπτιώτης έχει καλώς, αλλά και πάλι θα έχω πάει στο κατάστημα αυτό από τύχη.
21. Και πάλι, σου απαντώ, όχι. Και αν υπάρχει υποψήφιος και τον ψηφίσω θα είναι γιατί το αξίζει και όχι επειδή θα είναι Αιγυπτιώτης.
22. Δεν έχουμε πλέον κανένα συγγενή ή φίλο κάτω στην Αίγυπτο. Όλοι έχουν έρθει στην Ελλάδα.
23. Έχω πάει μόνο δύο φορές και μάλιστα, η πρώτη ήταν το 1998. Θα ήθελα την επισκέπτομαι πιο συχνά αλλά και πάλι η δουλειά μου δεν μου το επιτρέπει. Και τις δυο φορές που πήγα η συγκίνηση ήταν μεγάλη. Ξέρεις τι σημαίνει να περπατάς στους ίδιους δρόμους που έπαιζες όταν ήσουν παιδί και να βλέπεις τα ίδια τοπία -και ας έχουν αλλοιωθεί σε κάποιο βαθμό- μετά από 32 ολόκληρα χρόνια; Βουρκώνεις και το μόνο που θες είναι να γυρίσεις τον χρόνο πίσω... Το συναίσθημα είναι μοναδικό και δεν μπορείς να το φανταστείς παρά μόνο εάν έχεις βιώσει μια αντίστοιχη κατάσταση... Το μόνο λυπηρό ήταν όταν πέρασα έξω από το σπίτι μας και είδα να το κατοικούν Αιγύπτιοι. Δεν τόλμησα να ζητήσω να μπω μέσα. Προτίμησα να μείνω με την ανάμνηση του έτσι όπως το είχαν φτιάξει οι γονείς μου...
24. Σε ευχαριστώ που έστω και για λίγο με έκανες να ταξιδέψω πίσω στον χρόνο!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Θ

1. Ανώνυμη
2. Θήλυ
3. 59
4. Επιχειρηματίας, έχω δικό μου κατάστημα υποδημάτων.
5. Έχω τελειώσει Οικονομικά.
6. Ήρθα το 1965, σε ηλικία 19 χρόνων.
7. Ήταν η εποχή που όλος ο ελληνισμός της Αιγύπτου ερχόταν στην Ελλάδα εξαιτίας των άσχημων συνθηκών που επικρατούσαν, την εποχή εκείνη για εμάς, στην Αίγυπτο. Τα πράγματα δεν μας επέτρεπαν να παραμείνουμε άλλο εκεί και έτσι πήραμε τον δρόμο της ξενιτιάς.
8. Ήρθαμε όλοι μαζί και οι γονείς μου και τα αδέρφια μου.
9. Στα Πατήσια.
10. Υπήρχαν και υπάρχουν ακόμα πολλοί Αιγυπτιώτες στα Πατήσια.
11. Τα κυριότερα προβλήματα ήταν η εύρεση κατοικίας και εργασίας. Δεν είχαμε που να μείνουμε και για να επιβιώσουμε, εμείς και οι οικογένειες μας, έπρεπε να βρούμε κάποια δουλειά. Δυστυχώς, το ελληνικό κράτος δεν ήταν συμπαραστάτης μας και αυτό δυσκόλευε ακόμα περισσότερο την κατάσταση μας. Όμως, η επιμονή και η θέληση όλων μας -των Αιγυπτιωτών- μας έκανε γρήγορα να αποκατασταθούμε επαγγελματικά - και σε πολύ καλές δουλειές εξαιτίας των γνώσεων μας- και να σταθούμε στα πόδια μας.
12. Δεν έχω κανένα παράπονο από τους Έλληνες, παρόλο που στην αρχή μας έβλεπαν λίγο καχύποπτα και είναι λογικό, δεδομένο του ότι ήρθαμε από μια ξένη χώρα και πιάσαμε δουλειά σε πολύ μεγάλες εταιρίες. Θα έλεγα ότι μας έβλεπαν ανταγωνιστικά, αλλά δεν μας δημιούργησαν ποτέ προβλήματα.
13. Όπως σου είπα, ήδη, το ελληνικό κράτος δεν φρόντισε για εμάς. Ήρθαμε και έπρεπε να επιβιώσουμε μόνοι μας. Δεν μας περιέθαλψε παρόλο που και εμείς Έλληνες ήμασταν και Έλληνες είμαστε. Σε αντίθεση με τους Κωνσταντινοπολίτες που όταν ήρθαν το '22 είχαν σημαντική βοήθεια από το κράτος. Βέβαια, αυτοί είχαν έρθει κάτω από χειρότερες συνθήκες, από ότι εμείς, αλλά και πάλι ξενιτεμένοι ήταν και αυτοί, ξενιτεμένοι ήμασταν και εμείς.
14. Δεν είχαμε, ούτε εγώ ούτε και η οικογένεια μου, κανένα πρόβλημα με την ελληνική αστυνομία.
15. Κανένας απολύτως. Τουλάχιστον από την ελλαδική εκκλησία περιμέναμε πολλά... αλλά δεν πήραμε τίποτα.
16. Δεν είχαμε κανέναν λόγο πλέον να γυρίσουμε πίσω. Εδώ ήταν πλέον το σπίτι μας, οι δουλειές μας, η πατρίδα μας. Και παρόλο που η πατρίδα μας δεν μας αγκάλιασε όταν ήρθαμε, εμείς την αγαπάμε και δεν θα την εγκαταλείψουμε ποτέ.
17. Όχι. Δεν συμμετέχω γιατί θεωρώ πως δεν έχουν να μου προσφέρουν κάτι το ιδιαίτερο.
18. Και βέβαια τα τηρώ. Εξακολουθώ να μαγειρεύω με τον τρόπο που μου είχε δείξει η μάνα μου όταν ήμασταν ακόμα στην Αίγυπτο, με τα έντονα μυρωδικά και τα μπαχάρια. Πηγαίνω σε μαγαζιά οριεντάλ, ακούω

ανατολίτικη μουσική και βλέπω αιγυπτιακά έργα και ντοκιμαντέρ. Γενικά, κάνω ότι μπορώ για να μην ξεχνώ τις ρίζες μου.

19. Δεν το νομίζω. Πλέον τα πάντα έχουν αφομοιωθεί και οι μικτοί γάμοι έχουν επικρατήσει παντού.
20. Και βέβαια υπάρχει. Πάντα ψωνίζω από συγκεκριμένα μαγαζιά που ξέρω ότι τα έχουν Αιγυπτιώτες γιατί μόνο έτσι θα καταφέρουμε να επιβιώσουμε και να διατηρήσουμε το αιγυπτιώτικο στοιχείο ζωντανό.
21. Και βέβαια θα τον ψηφίσω για τον λόγο που προανέφερα.
22. Διατηρώ και πολλές μάλιστα. Έχω στην Αίγυπτο και φίλους και συγγενείς με τους οποίους επικοινωνώ κατά τακτά χρονικά διαστήματα.
23. Από το 1990 και μετά πηγαίνω περίπου κάθε καλοκαίρι. Το θεωρώ υποχρέωση μου να επισκέπτομαι τον τόπο που γεννήθηκα και μεγάλωσα. Κάθε φορά που πατώ το πόδι μου στην Αλεξάνδρεια νοιώθω ότι ξαναγεννιέμαι.
24. Το μόνο που θέλω να προσθέσω είναι ότι παρόλο που αγαπώ την Ελλάδα δεν μπορώ και ούτε θέλω να ξεχάσω την Αίγυπτο!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Ι

1. Πάγκαλος Ασημούλα
2. Θήλυ
3. 52
4. Είμαι λογίστρια.
5. Έχω τελειώσει το Οικονομικό Γυμνάσιο (σημερινό Λύκειο).
6. Στα 16 μου.
7. Ήρθαμε εξαιτίας του καθεστώτος που επικρατούσε εκείνη την εποχή στην Αίγυπτο. Νοιώσαμε ανεπιθύμητοι και έπρεπε να φύγουμε.
8. Ήρθαμε όλοι μαζί.
9. Στην Αθήνα και συγκεκριμένα στους Αμπελοκήπους.
10. Κατοικούσαν και άλλοι Αιγυπτιώτες, αλλά όχι πολλοί. Θυμάμαι μόνο οκτώ ή εννιά οικογένειες. Τουλάχιστον αυτούς γνωρίζαμε.
11. Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίσα ήταν το οικονομικό. Και αυτό γιατί, όταν ήρθαμε στην Ελλάδα, ο πατέρας μου δεν μπορούσε να βρει δουλειά και τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολά για μένα και την οικογένεια μου.
12. Δεν έχω κανένα παράπονο από τους Έλληνες. Θα έλεγα μάλιστα ότι η υποδοχή ήταν αρκετά θερμή και από την πρώτη στιγμή απέκτησα φίλους Έλληνες.
13. Το ελληνικό κράτος δεν είχε προνοήσει καθόλου για τον ερχομό μας. Όλα έπρεπε να τα κάνουμε μόνοι μας, χωρίς καμία βοήθεια είτε οικονομική είτε ψυχολογική.
14. Δεν είχαμε κανένα πρόβλημα με την αστυνομία.
15. Ούτε από την ελληνική εκκλησία είχαμε κάποια βοήθεια, παρόλο που ήμασταν και είμαστε Έλληνες Χριστιανοί.
16. Δεν μπορούσαμε να γυρίσουμε πίσω εξαιτίας της πολιτικής κατάστασης που επικρατούσε εκεί. Άλλωστε να γυρίσουμε πίσω να κάνουμε τι; Είχαμε χάσει την περιουσία μας, τα σπίτια μας, τα πάντα...
17. Όχι, δεν συμμετείχα ποτέ σε συλλόγους. Άλλωστε παντρεύτηκα σε μικρή ηλικία και έφυγα για την Αμερική, όπου κατοικώ μόνιμα μέχρι και σήμερα.
18. Όχι, γιατί ο τρόπος ζωής μας στην Αμερική είναι τελείως διαφορετικός. Δεν μπόρεσα να κρατήσω τα ήθη και τις παραδόσεις μας, αν και θα το ήθελα.
19. Όταν πρωτοήρθαμε ναι, τώρα πια όχι.
20. Και βέβαια θα πηγαινα.
21. Εάν αξίζει ναι.
22. Διατηρώ με κάποιους συγγενείς μου που παραμένουν στην Αίγυπτο.
23. Δεν την έχω επισκεφτεί ποτέ από το 1970 που ήρθαμε στην Ελλάδα. Θα ήθελα πολύ να την επισκεφτώ γιατί την αγαπώ, αλλά δυστυχώς τα οικονομικά μου δεν μου επέτρεψαν να κάνω αυτό το ταξίδι.
24. Το μόνο που θέλω να προσθέσω είναι ότι ούτε η Ελλάδα αλλά ούτε και η Αμερική θα πάρουν ποτέ την θέση που έχει η Αίγυπτος στην καρδιά μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΙΑ

1. Χαλκιαδάκης Χαράλαμπος
2. Άρρεν
3. 75
4. Ήμουν σχεδιαστής αρχιτεκτονικής, τώρα συνταξιούχος.
5. Μέση εκπαίδευση και μια αρχιτεκτονική επαγγελματική σχολή.
6. Ήρθα όταν ήμουν 30 ετών.
7. Ο κύκλος εκεί στένευε και υπήρχαν πολλοί περιορισμοί και αποφασίσαμε να έρθουμε να φτιάξουμε το μέλλον μας εδώ γιατί εκεί δεν υπήρχε μέλλον για εμάς με το καθεστώς του Νάσερ. Δεν μπορούσαμε να δουλέψουμε ούτε σε τράπεζες, ούτε στο αιγυπτιακό δημόσιο παρά μόνο σε ιδιωτικές επιχειρήσεις.
8. Ήρθαμε τμηματικά. Η μητέρα μου και η αδελφή μου ήρθαν πρώτες και μετά ακολουθήσαμε εγώ και η γυναίκα μου.
9. Εγκατασταθήκαμε στο Χαλάνδρι.
10. Όχι.
11. Πρώτα από όλα το πρόβλημα της εργασίας. Στην αρχή δούλεψα ως ωρομίσθιος σε διάφορα αρχιτεκτονικά γραφεία και μετά είχα την τύχη να διοριστώ στη ΔΕΗ από όπου και συνταξιοδοτήθηκα.
12. Άλλοι ψυχρά και άλλοι θερμά, ανάλογα με τον άνθρωπο. Βέβαια, σε όσους μας αντιμετώπιζαν με κάποια επιφυλακτικότητα έπαιζε ρόλο και το γεγονός ότι εμείς που ήρθαμε από την Αίγυπτο, ήμασταν περισσότερο μορφωμένοι, γνωρίζαμε αρκετές ξένες γλώσσες και καταλάβαμε σημαντικές θέσεις εργασίας.
13. Μπορώ να πω πως όχι. Το μόνο που έκανε το ελληνικό κράτος, αλλά και πάλι με πρωτοβουλία του Συλλόγου των Αιγυπτιωτών, ήταν ότι φρόντισε να αναγνωριστούν τα χρόνια εργασίας μας στην Αίγυπτο.
14. Δεν είχα κανένα πρόβλημα.
15. Κανένας απολύτως.
16. Στην Αίγυπτο δεν μπορούσες πια να γυρίσεις για να μείνεις... Το ελληνικό στοιχείο έχει πια χαθεί ή έχει αφομοιωθεί με το αιγυπτιακό. Άλλωστε εδώ στήσαμε την ζωή μας και δεν υπήρχε λόγος να την αφήσουμε και να γυρίσουμε πίσω.
17. Είμαι μέλος της Ένωσης Παλαιών Προσκόπων Περιφέρειας Καΐρου. Ακόμα, συμμετέχω και σε εκδηλώσεις που διοργανώνει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Αιγυπτιωτών.
18. Ναι, παρόλο που δεν απέχουν πολύ από τα ελληνικά.
19. Όχι, δεν συμβαίνει αυτό πλέον.
20. Όχι. Θα πάω μόνο αν με συμφέρει να ψωνίσω από εκεί και όχι επειδή θα είναι Αιγυπτιώτης.
21. Όχι. Αν ανήκει στο κόμμα το οποίο ψηφίζω και το αξίζει θα τον ψηφίσω. Αλλά δεν θα τον ψηφίσω μόνο και μόνο επειδή είναι Αιγυπτιώτης.
22. Και βέβαια διατηρώ. Έχω ακόμα στην Αίγυπτο τρεις παλαιούς συμμαθητές μου με τους οποίους επικοινωνώ συχνά.
23. Από το 1961 που έφυγα από την Αίγυπτο πήγα μόνο μια φορά. Τα συναισθήματα ήταν ένα ρίγος και μια συγκίνηση που βρέθηκα και πάλι στον τόπο όπου γεννήθηκα και μεγάλωσα. Γιατί δεν παύει να είναι η

πατρίδα μας. Και μην ξεχνάς, ότι περάσαμε πολύ καλά χρόνια στην Αίγυπτο!

24. Το μόνο που θέλω να πω είναι ότι μπορεί η τύχη να μας έφερε στην Ελλάδα αλλά φτιάξαμε την ζωή μας εδώ και δεν μετανιώνουμε που μείναμε εδώ!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ IB

1. Φουρναράκης Ευάγγελος
2. Άρρεν
3. 53
4. Ήμουν τεχνικός, τώρα έχω κάνει μια δική μου εργασία, ελεύθερος επαγγελματίας.
5. Έχω τελειώσει μια τεχνική επαγγελματική σχολή στην Αλεξάνδρεια.
6. Ήρθα σε ηλικία 32 ετών.
7. Αυτό που με έκανε να έρθω στην Ελλάδα ήταν ότι η κατάσταση εκεί δεν ήταν και τόσο καλή μετά τον θάνατο του Σαντάτ. Είχαν ξεσηκωθεί κάποιες ισλαμικές οργανώσεις, φοβήθηκα λίγο και αποφάσισα να έρθω εδώ.
8. Εγώ, η γυναίκα μου και το παιδί μου ήρθαμε όλοι μαζί. Ο αδελφός μου και οι γονείς μου είχαν έρθει νωρίτερα στην Ελλάδα.
9. Εγκατασταθήκαμε στο Αιγάλεω γιατί εκεί είχαν εγκατασταθεί από νωρίς οι δικοί μας.
10. Ναι, κατοικούσαν και άλλοι.
11. Το κυριότερο πρόβλημα ήταν το οικονομικό γιατί ήρθα εδώ και αναγκάστηκα να δουλέψω μόνος μου για να τα βγάλουμε πέρα. Όμως σιγά-σιγά όλα έφτιαξαν.
12. Ο Έλληνας όταν ακούει ότι είσαι από την Αίγυπτο θεωρεί ότι είσαι από την Νιγηρία ή την Τανζανία. Και αυτό είναι λάθος γιατί η Αίγυπτος πριν από πενήντα χρόνια σήμαινε πολιτισμός. Δεν μπορώ να πω ότι η υποδοχή ήταν ιδιαίτερα θερμή.
13. Όχι, το ελληνικό κράτος δεν μας βοήθησε καθόλου. Δεν είχε λάβει κανένα μέτρο για εμάς.
14. Κανένα πρόβλημα απολύτως. Άλλωστε και εμείς είμαστε Έλληνες υπήκοοι.
15. Ούτε η εκκλησία μας βοήθησε.
16. Όταν φεύγεις από την Αίγυπτο, φεύγεις οριστικά. Αφού σταμάτησες την άδεια παραμονής, δεν μπορείς να γυρίσεις πίσω παρά μόνο ως τουρίστας. Όμως και να μπορούσα να γυρίσω πίσω, έτσι όπως είναι τώρα τα πράγματα, δεν θα γύριζα. Υπάρχει πολύς φανατισμός. Άλλωστε εδώ τώρα έχουμε φτιάξει την ζωή μας.
17. Όχι.
18. Όχι. Από τη στιγμή που ήρθαμε στην Ελλάδα έπρεπε να μάθουμε να ζούμε με τα ήθη και τις παραδόσεις τις ελληνικές.
19. Όχι, δεν υπάρχει.
20. Όχι.
21. Και πάλι όχι.
22. Όχι γιατί δεν έχουμε κανέναν πλέον εκεί.
23. Έχω πάει μόνο μια φορά και αυτή ήταν πριν από μερικά χρόνια. Είχα μεγάλη νοσταλγία για να πάω. Μάλιστα μπήκα και σε καράβι για να πάω παρόλο που φοβάμαι την θάλασσα. Μόλις έφτασα ένοιωσα σαφώς συγκινημένος γιατί δεν παύει να είναι η χώρα που γεννήθηκα και μεγάλωσα. Από την άλλη στεναχωρήθηκα γιατί τα πράγματα ήταν τελείως διαφορετικά από ό,τι τα είχαμε αφήσει.
24. Δεν έχω να προσθέσω κάτι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΙΓ

1. Γαρατζιώτη Μαρία
2. Θήλυ
3. 51
4. Οικιακά.
5. Έχω σπουδάσει σχεδιάστρια στην σχολή Palmer.
6. Ήρθα 16 χρονών.
7. Μας ανάγκασε να έρθουμε ο πόλεμος των επτά ημερών. Έκλεισαν τα σχολεία τα ελληνικά και έτσι έπρεπε να έρθουμε εδώ.
8. Ήρθα μόνη μου και ένα χρόνο αργότερα ο πατέρας μου άλλαξε ιθαγένεια και έτσι ήρθαν και οι γονείς μου στην Ελλάδα.
9. Εγκατασταθήκαμε στην Αθήνα και συγκεκριμένα στους Αμπελοκήπους.
10. Ναι, έμεναν και άλλοι Αιγυπτιώτες.
11. Το κυριότερο πρόβλημα ήταν αυτό της προσαρμογής. Ο κόσμος εδώ ήταν διαφορετικός, δεν είχα γνωριμίες και οι γονείς μου ήταν μακριά.
12. Μας υποδέχθηκαν θερμά μπορώ να πω.
13. Το κράτος δεν είχε προνοήσει για τον ερχομό μας και δεν είχε λάβει ιδιαίτερα μέτρα για εμάς.
14. Δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα από την αστυνομία.
15. Δεν βοηθήθηκα από την εκκλησία αλλά και δεν χρειάστηκε γιατί όταν ήρθα στην Ελλάδα με φιλοξένησαν κάποιοι συγγενείς και έτσι δεν αντιμετώπισα κάποιο πρόβλημα για να ζητήσω βοήθεια.
16. Έμεινα στην Ελλάδα αναγκαστικά γιατί δεν μπορούσα να γυρίσω πίσω. Στην συνέχεια, παντρεύτηκα, έκανα οικογένεια και δεν υπήρχε πια λόγος να γυρίσω πίσω.
17. Όχι, γιατί δεν προλαβαίνω. Βοηθάω τον σύζυγο μου στο κατάστημα που διατηρεί και έτσι ο ελεύθερος μου χρόνος είναι περιορισμένος.
18. Τα τηρώ γιατί με αυτά μεγάλωσα και δεν θέλω να τα αλλάξω.
19. Στις μέρες μας όχι.
20. Σίγουρα θα πήγαινα να ψωνίσω από εκεί.
21. Θα τον ψήφιζα σίγουρα.
22. Στην αρχή είχα κάποια επαφή, τώρα πια δυστυχώς όχι.
23. Δεν πηγαίνω συχνά αλλά αυτόν τον τόπο -την Αίγυπτο- τον αγαπάω πολύ. Όταν πηγαίνω αισθάνομαι άλλος άνθρωπος και συγκινούμαι πολύ...
24. Δεν έχω να προσθέσω κάτι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΙΔ

1. Λούπη Φωτεινή
2. Θήλυ
3. 55
4. Οικιακά.
5. Έχω απόφοιτος Λυκείου.
6. Ήρθα σε ηλικία 22 ετών.
7. Ο λόγος που ήρθα στην Ελλάδα ήταν ότι με τον πόλεμο τα πράγματα είχαν δυσκολέψει για εμάς, ο σύζυγος μου ήταν φυσικομαθηματικός σε ένα γαλλικό σχολείο το οποίο έκλεισε, δεν μπορούσε να βρει αλλού δουλειά και έτσι έπρεπε να φύγουμε από την Αίγυπτο και να έρθουμε στην Ελλάδα.
8. Ήρθαν πρώτα οι γονείς μου και η αδελφή μου, εγώ παρέμεινα στην Αίγυπτο, παντρεύτηκα εκεί και μετά από λίγο καιρό ήρθα με τον άνδρα μου στην Ελλάδα.
9. Εγκατασταθήκαμε στο Μοσχάτο.
10. Ναι, έμεναν και άλλοι Αιγυπτιώτες.
11. Το κυριότερο πρόβλημα ήταν το επαγγελματικό. Δεν μπορούσαμε να βρούμε εδώ δουλειά ούτε ο σύζυγος μου, ούτε και εγώ και έτσι φύγαμε και εγκατασταθήκαμε στην Ύδρα.
12. Η υποδοχή που μας έκαναν οι Έλληνες δεν μπορώ να πω ότι ήταν θερμή. Ειδικά στις αρχές είχαμε να αντιμετωπίσουμε την καχυποψία των Ελλήνων, οι οποίοι μας αντιμετώπιζαν εχθρικά. Ευτυχώς τα πράγματα με τον καιρό βελτιώθηκαν.
13. Το κράτος δεν μας βοήθησε καθόλου. Όταν ζητήσαμε δουλειά από διάφορους αρμόδιους φορείς δεν μας βοήθησε κανένας, και μας ανάγκασαν να "ξενιτευτούμε" για ακόμα μια φορά και να πάμε στην Ύδρα, μακριά από τους δικούς μας, προκειμένου να αναζητήσουμε εργασία.
14. Δεν είχαμε κανένα πρόβλημα από την αστυνομία.
15. Δεν ζητήσαμε βοήθεια, επομένως δεν μπορώ να γνωρίζω αν θα μας βοηθούσε σε κάτι.
16. Μείναμε αναγκαστικά στην Ελλάδα γιατί όταν φύγαμε από την Αίγυπτο, ο σύζυγος μου δεν είχε πάλι ακόμα φαντάρος και έτσι η επιστροφή μας εκεί ήταν αδύνατη.
17. Όχι, δεν συμμετέχω σε κάποιο σύλλογο.
18. Ναι, τα τηρώ όσο μπορώ.
19. Δεν υπάρχει.
20. Θα πήγαινα οπωσδήποτε.
21. Θα τον ψήφιζα σίγουρα.
22. Όχι, δεν διατηρώ επαφές.
23. Δεν την έχω επισκεφτεί ποτέ ξανά από τότε που την εγκατέλειψα.
24. Δεν έχω να προσθέσω κάτι άλλο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΙΕ

1. Γαλλής Τάκης
2. Άρρεν
3. 57
4. Είμαι υπάλληλος υποδοχής σε ξενοδοχείο (receptionist).
5. Έχω φοιτήσει τρία χρόνια στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, στο Φυσικο-Μαθηματικό τμήμα.
6. Ήρθα σε ηλικία 19 ετών.
7. Οι συνθήκες που επικρατούσαν εκεί μετά τις εθνικοποιήσεις δεν μας επέτρεπαν να παραμείνουν άλλο εκεί.
8. Ήρθαμε τμηματικά. Εγώ ήρθα πρώτος το 1966 και οι γονείς μου το 1967.
9. Εγκατασταθήκαμε στους Αμπελοκήπους, στην Αθήνα.
10. Υπήρχαν και άλλοι Αιγυπτίωτες αλλά όχι πολλοί.
11. Το κυριότερο πρόβλημα ήταν το επαγγελματικό και αυτό γιατί οι Έλληνες μας έκαναν ψυχολογικό πόλεμο λόγω των σπουδών που είχαμε κάνει και των πολλών ξένων γλωσσών που μιλούσαμε.
12. Μας αντιμετώπισαν ψυχρά γιατί μας έβλεπαν ανταγωνιστικά για τους λόγους που προανέφερα.
13. Το κράτος δεν μας βοήθησε ιδιαίτερα όταν ήρθαμε. Θα έλεγα ότι η στάση του κράτους απέναντι μας ήταν ουδέτερη.
14. Με την αστυνομία δεν είχαμε κανένα πρόβλημα.
15. Η εκκλησία δεν μας βοήθησε καθόλου.
16. Παρέμεινα στην Ελλάδα γιατί είχα βρει εργασία και είχα δημιουργήσει οικογένεια εδώ, αρά δεν υπήρχε λόγος να γυρίσω.
17. Όχι.
18. Όχι.
19. Όχι.
20. Και βέβαια θα πήγαινα να ψωνίσω από εκεί. Άλλωστε το κάνω ήδη.
21. Και βέβαια θα τον ψήφιζα. Άλλωστε αυτό εντάσσεται στα πλαίσια της τάσης για υποστήριξη που έχουμε οι Αιγυπτίωτες μεταξύ μας.
22. Δεν διατηρώ καμία επαφή.
23. Όχι, δεν την επισκέπτομαι συχνά. Έχω να πάω στην Αίγυπτο τουλάχιστον 15 χρόνια. Την τελευταία φορά που πήγα αυτό που ένοιωσα ήταν συγκίνηση που ξαναείδα την χώρα στην οποία γεννήθηκα και μεγάλωσα.
24. Δεν έχω να προσθέσω κάτι άλλο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΙΣΤ

1. Χρυσοστομίδης Κωνσταντίνος
2. Άρρεν
3. 74
4. Συνταξιούχος.
5. Έχω τελειώσει Χημικός Μηχανικός στο Βέλγιο.
6. Ήρθα σε ηλικία 32 ετών.
7. Οι συνθήκες στην Αίγυπτο ήταν δυσχερές σε ότι αφορά τον επαγγελματικό τομέα. Δεν υπήρχε η δυνατότητα για περαιτέρω σταδιοδρομία στην εγχώρια βιομηχανία, η οποία ήταν πλέον πλήρως εθνικοποιημένη, και έτσι ο ερχομός μας στην Ελλάδα ήταν η μοναδική λύση, προκειμένου να εξασφαλίσω για την μητέρα μου και την αδελφή μου ασφαλέστερους όρους διαβίωσης.
8. Ήρθαμε όλοι μαζί.
9. Εγκατασταθήκαμε στην Αθήνα, στο κέντρο.
10. Βεβαίως.
11. Δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα.
12. Με υποδέχθηκαν πολύ ανθρώπινα και φιλικά.
13. Θα έλεγα ότι ήταν τυπική και αδιάφορη.
14. Δεν είχα κανένα πρόβλημα από την ελληνική αστυνομία.
15. Ο ρόλος της εκκλησίας ήταν αδιάφορος.
16. Δεν υπήρχε λόγος για να επιστρέψω στην Αίγυπτο. Η οικογένεια μου ήταν στην Ελλάδα και η εργασία μου πήγαινε ολοένα και καλύτερα, συνεπώς έμεινα εδώ.
17. Δεν συμμετέχω σε κάποιον πολιτιστικό σύλλογο. Συμμετέχω όμως στον Σύνδεσμο Αιγυπτιωτών Ελλήνων, και συγκεκριμένα στην Επιτροπή Πολιτιστικών Εκδηλώσεων. Μέχρι πρότινος συμμετείχα και στην Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού του Συνδέσμου.
18. Βεβαίως και τα τηρώ.
19. Δεν υφίσταται πλέον τέτοια τάση, ιδίως από την δεύτερη γενιά και μετά.
20. Δυστυχώς δεν ισχύει κάτι τέτοιο στις μέρες μας.
21. Θα τον ψήφισα εάν και μόνο αν πληρούσε τα απαραίτητα κριτήρια για να εκλεγεί και εάν ήταν υποψήφιος με το κόμμα το οποίο υποστηρίζω.
22. Και βέβαια διατηρώ επαφές με Αιγυπτιώτες που παραμένουν στην Αίγυπτο, και ιδίως με παλαιούς μου φίλους.
23. Επισκέπτομαι πολύ συχνά την Αίγυπτο, προκειμένου να συμμετάσχω σε πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνουν οι διάφοροι σύλλογοι αλλά και για να συναντήσω φίλους παλιούς. Τα συναισθήματα που νοιώθω κάθε φορά που επισκέπτομαι την Αίγυπτο είναι συγκίνηση και ευχαρίστηση που βλέπω γνώριμες γωνιές της πόλης και που συμμετάσχω σε εκδηλώσεις της παροικίας.
24. Αυτό που θα ήθελα να πω κλείνοντας την κουβέντα μας είναι ότι η επανάσταση του 1952 στην Αίγυπτο, δυσκόλεψε ιδιαίτερα τους Έλληνες Αιγυπτιώτες. Πολλοί ήταν εκείνοι που μας παρότρυναν να εγκαταλείψουμε την Αίγυπτο και να έρθουμε στην Ελλάδα. Όμως, τα πράγματα όταν ήρθαμε εδώ δεν ήταν εύκολα, ιδίως σε ότι αφορά την επαγγελματική μας αποκατάσταση και αυτό εξαιτίας ορισμένων εφοδίων που είχαμε όπως π.χ. η γνώση ξένων γλωσσών, η ευχερής επαφή που

είχαμε με άλλες κοινωνικές ομάδες κα. Ευτυχώς, τα πράγματα με το πέρασμα του χρόνου ομαλοποιήθηκαν και όλοι βρήκαμε τον δρόμο μας και αφομοιωθήκαμε πλήρως στην ελληνική κοινωνία.

III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Στην ενότητα αυτή θα γίνει, όπως έχω ήδη αναφέρει, η ποσοτικοποίηση των στοιχείων έτσι όπως προέκυψαν μέσα από τις συνεντεύξεις. Στο πρώτο μέρος της ανάλυσης θα εξετάσουμε το ποια ήταν τα κυριότερα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει ο αιγυπτιακός ελληνισμός κατά την άφιξη του στην Ελλάδα.

i) Από τους δεκαέξι ερωτηθέντες οι δεκατέσσερις έδωσαν την συνέντευξη επώνυμα, ενώ δύο γυναίκες προτίμησαν να παραμείνουν ανώνυμες.

ii) Από τους δεκαέξι ερωτηθέντες οι 11 ήταν άνδρες (69%) και οι 5 γυναίκες (31%).

iii) Σε ότι αφορά την ηλικία των ερωτηθέντων, η κατάταξη τους έχει ως εξής:

ΗΛΙΚΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
51-60	10	62,5
61-70	2	12,5
71-80	4	25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

iv) Οι ερωτηθέντες ασχολούνται με τα εξής επαγγέλματα:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Ιατροί	1	6,25
Πολιτικοί Μηχανικοί	1	6,25
Συνταξιούχοι	4	25
Πανεπιστημιακοί	1	6,25
Οικονομολόγοι	1	6,25
Επιχειρηματίες	2	12,5
Ιδιωτικοί Υπάλληλοι	2	12,5
Λογιστές	1	6,25
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	1	6,25
Οικιακά	2	12,5
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

v) Το μορφωτικό επίπεδο των συνεντευξιαζόμενων διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Ανώτερη εκπαίδευση	2	12,5
Ανώτατη εκπαίδευση	10	62,5
Άλλες σχολές	4	25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

vi) Η ηλικία στην οποία ήρθαν στην Ελλάδα φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

ΗΛΙΚΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
11-20	7	43,75
21-30	3	18,75
31-40	6	37,5
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

vii) Οι κυριότεροι λόγοι που ανάγκασαν τους συγκεκριμένους Αιγυπτιώτες να έρθουν στην Ελλάδα είναι οι εξής:

ΛΟΓΟΙ ΦΥΓΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Άσχημες συνθήκες που επικρατούσαν	4	25
Μη εύρεση εργασίας	3	18,75
Συνέχιση ανώτερων σπουδών	2	12,5
Διωγμοί	1	6,25
Το καθεστώς του Νάσερ	4	25
Ο πόλεμος των 7 ημερών (κλείσιμο ελληνικών σχολείων)	2	12,5
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

viii) Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το εάν οι Αιγυπτιώτες, που αποτελούν το δείγμα μας, ήρθαν στην Ελλάδα μόνοι τους ή μαζί με τις οικογένειες τους:

ΕΡΧΟΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Μόνοι	1	6,25
Οικογενειακώς	5	31,25
Τμηματικά	10	62,5
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

ix) Οι περιοχές που εγκαταστάθηκαν οι Αιγυπτιώτες όταν ήρθαν στην Ελλάδα ήταν οι εξής:

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Ν. Σμύρνη	1	6,25
Κυψέλη	3	18,75
Αγ. Παντελεήμονας, Αχαρνών	1	6,25
Π. Φάληρο	1	6,25
Πλ. Αμερικής	1	6,25
Καλλιθέα	1	6,25
Πατήσια	1	6,25
Αμπελόκηποι	3	18,75
Χαλάνδρι	1	6,25
Αιγάλεω	1	6,25
Μοσχάτο	1	6,25
Κέντρο Αθήνας	1	6,25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

χ) Στην ερώτηση εάν στην περιοχή που εγκαταστάθηκαν κατοικούσαν και άλλοι Αιγυπτιώτες, οι απαντήσεις έχουν ως εξής:

ΚΑΤΟΙΚΟΥΣΑΝ ΑΛΛΟΙ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Πιθανόν ναι	1	6,25
Ναι	14	87,5
Όχι	1	6,25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xi) Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι Αιγυπτιώτες κατά τον ερχομό τους στην Ελλάδα ήταν τα παρακάτω:

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Επιβίωση (οικονομικό) και Σπουδές	3	18,75
Εργασιακό και Εύρεση στέγης	6	37,5
Προσαρμογή και διαφορετική νοοτροπία	4	25
Κανένα πρόβλημα	3	18,75
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xii) Η αντιμετώπιση τους από τους Έλληνες ήταν:

ΥΠΟΔΟΧΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Φιλική	9	56,25
Ουδέτερη	2	12,5
Εχθρική	5	31,25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xiii) Η γνώμη των Αιγυπτιωτών για τον ρόλο του ελληνικού κράτους, κατά τον ερχομό τους στην Ελλάδα, είναι η εξής:

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Βοήθησε λίγο	6	37,5
Βοήθησε πολύ	3	18,75
Δεν βοήθησε καθόλου	6	37,5
Δεν έχω κανένα παράπονο	1	6,25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xiv) Στην ερώτηση εάν αντιμετώπισαν κάποιο πρόβλημα με την ελληνική αστυνομία, απάντησαν:

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Ναι	1	6,25
Όχι	15	93,75
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xv) Ο ρόλος της ελλαδικής εκκλησίας στην αφομοίωση των Αιγυπτιωτών στην ελληνική κοινωνία ήταν ότι:

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Βοήθησε	2	12,5
Δεν βοήθησε καθόλου	10	62,5
Δεν χρειάστηκε βοήθεια	4	25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

χvi) Οι λόγοι που δεν γύρισαν πίσω στην Αίγυπτο ήταν:

ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΓΥΡΙΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Η έλλειψη ελληνικού στοιχείου	2	12,5
Ο φανατισμός που επικρατούσε	2	12,5
Απόκτηση εργασίας και δημιουργία οικογένειας στην Ελλάδα	8	50
Οι συνθήκες που επικρατούσαν στην Αίγυπτο	2	12,5
Άλλοι λόγοι	2	12,5
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

Στο σημείο αυτό, περνάμε στην ανάλυση του δεύτερου μέρους της συνέντευξης το οποίο αφορά το κατά πόσο οι Αιγυπτίωτες που κατοικούν στην Ελλάδα εξακολουθούν να είναι ενωμένοι και να αλληλοϋποστηρίζονται, προκειμένου να διατηρήσουν την ταυτότητα τους.

χvii) Στην ερώτηση σχετικά με το εάν συμμετέχουν ενεργά σε πολιτιστικούς συλλόγους απάντησαν:

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Συμμετέχω	7	43,75
Δεν συμμετέχω πια	2	12,5
Δεν συμμετέχω	7	43,75
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xviii) Στο εάν τηρούν τα ήθη και τις παραδόσεις των Αιγυπτιακών απάντησαν ότι:

ΤΗΡΗΣΗ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΙΚΩΝ ΗΘΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Ναι	8	50
Είναι τα ίδια	4	25
Όχι	4	25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

χίχ) Στο εάν πιστεύουν ότι στις μέρες εξακολουθεί να υπάρχει η τάση για σύναψη γάμων μεταξύ Αιγυπτιακών, αποκρίθηκαν ότι:

ΤΑΣΗ ΓΙΑ ΣΥΝΑΨΗ ΓΑΜΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Ναι	2	12,5
Σπάνια	1	6,25
Όχι	13	81,25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xx) Στην ερώτηση εάν θα υποστήριζαν κάποιον Αιγυπτιώτη επιχειρηματία απάντησαν:

ΤΑΣΗ ΓΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Ναι	9	56,25
Όχι	7	43,75
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xxi) Σε παρόμοια ερώτηση, σχετικά με το εάν θα ψήφιζαν κάποιον που θα μετείχε ως υποψήφιος στις εκλογές μόνο και μόνο επειδή θα είχε αιγυπτιακή καταγωγή, οι απαντήσεις τους ήταν:

ΤΑΣΗ ΓΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ/ ΔΗΜΑΡΧΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Ναι	8	50
Ναι, αν το αξίζει/ αν ανήκει στο κόμμα το οποίο υποστηρίζω	3	18,75
Όχι	5	31,25
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xxii) Στο εάν διατηρούν επαφές με Αιγυπτίους που παραμένουν στην Αίγυπτο, αποκρίθηκαν ότι:

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΕΠΑΦΩΝ ΜΕ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Διατηρώ	9	56,25
Δεν διατηρώ	7	43,75
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xxiii) α. Στην ερώτηση εάν επισκέπτονται συχνά την Αίγυπτο απάντησαν:

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Συχνά	6	37,5
Σπάνια	6	37,5
Έχω πάει μόνο μια φορά	2	12,5
Δεν έχω πάει ποτέ ξανά	2	12,5
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

β. Στην ερώτηση σχετικά με το ποια είναι τα συναισθήματα τους όποτε επισκέπτονται την Αίγυπτο απάντησαν:

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Συγκίνηση	8	50
Συγκίνηση και θλίψη	2	12,5
Απομυθοποίηση	1	6,25
Ανάμικτα	3	18,75
Δεν έχω πάει αλλά νοιώθω νοσταλγία	2	12,5
ΣΥΝΟΛΟ	16	100

xxiv) Στην τελευταία ερώτηση σχετικά με τον εάν έχουν κάτι να προσθέσουν, πρέπει να σημειώσω ότι απάντησαν οι δώδεκα από τους δεκαέξι συνεντευξιαζόμενους. Στις συμπληρωματικές τους απαντήσεις άλλοι θέλησαν να με ευχαριστήσουν που ασχολήθηκα με τον αιγυπτιώτη ελληνισμό, άλλοι να εκφράσουν την ευχή τους ότι μια μέρα θα επιστρέψουν στην Αίγυπτο, άλλοι να επισημάνουν την ανάγκη καλύτερης οργάνωσης των διαφόρων αιγυπτιώτικων συλλόγων και άλλοι, κάνοντας έναν σύντομο απολογισμό της πορείας τους από την Αίγυπτο στην Ελλάδα, να πουν ότι μπορεί τα πράγματα να ήταν δύσκολα, γι' αυτούς, στην αρχή όμως τα κατέφεραν και στάθηκαν στα πόδια τους, δημιουργώντας μια άνετη και καλή ζωή για αυτούς και τις οικογένειες τους.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΕΠΑΓΩΓΗ

Στην αρχή του τρίτου μέρους, αυτής της εργασίας, ορίστηκαν οι δύο θεωρητικές υποθέσεις πάνω στις οποίες στηρίχτηκε η παρούσα έρευνα. Οι υποθέσεις αυτές αφορούσαν α) τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετώπισε ο αιγυπτίωτης ελληνισμός κατά την παλιννόστηση του στην Ελλάδα και β) το βαθμό συνοχής και αλληλεγγύης που διατηρεί μέχρι σήμερα.

Ύστερα από την ανάλυση περιεχομένου που πραγματοποιήθηκε, προκειμένου να αναλυθούν τα στοιχεία που προέκυψαν από την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, είμαι σε θέση να προχωρήσω στην αποδοχή ή στην τροποποίηση των θεωρητικών μου υποθέσεων.

Σε ότι αφορά την πρώτη θεωρητική υπόθεση, σύμφωνα με την οποία: «Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετώπισε ο αιγυπτίωτης ελληνισμός κατά την παλιννόστηση του στην Ελλάδα ήταν η εύρεση κατοικίας και εργασίας αλλά και η προσαρμογή του σε μια διαφορετική κοινωνία», μπορώ να πω ότι επαληθεύτηκε πλήρως. Μέσα από τις ερωτήσεις 10 έως και 15 της συνέντευξης, προσπάθησα να εκμαιεύσω πληροφορίες σχετικές με την θεωρητική μου υπόθεση. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα, όπως προανέφερα, είναι ότι οι Αιγυπτίωτες όταν ήρθαν στην Ελλάδα αντιμετώπισαν προβλήματα αναμενόμενα για έναν λαό που εγκαταλείπει την γενέτειρά του και ζητά βοήθεια από μια άλλη χώρα, ακόμα και αν αυτή η χώρα θεωρείται για πολλούς ως «δεύτερη πατρίδα».

Είναι λογικό οι άνθρωποι αυτοί ερχόμενοι στη Ελλάδα να αντιμετωπίσουν προβλήματα στέγης και εργασίας. Ήρθαν σε μία ξένη χώρα, αρκετοί από αυτούς δεν είχαν γνωστούς ή συγγενείς για να τους φιλοξενήσουν, και έτσι έπρεπε να αναζητήσουν εργασία προκειμένου να επιβιώσουν τόσο οι ίδιοι όσο και οι οικογένειές τους. Συγκεκριμένα, το 37,5% των ερωτηθέντων απάντησε ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετώπισε ήταν η εύρεση στέγης και εργασίας, ενώ ένα 25% απάντησε την προσαρμογή του σε μια κοινωνία με διαφορετικό τρόπο ζωής και νοοτροπία. Δυστυχώς, σε αυτήν τους τη πορεία δεν είχαν, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενά τους, συμπαράστατες το ελληνικό κράτος και την ελλαδική εκκλησία. Το 75% των ερωτηθέντων αποκρίθηκε ότι η βοήθεια που τους παρείχε το ελληνικό κράτος ήταν μικρή έως ανύπαρκτη και το 62,5% ότι ο ρόλος της ελλαδικής εκκλησίας στην αφομοίωση τους στην ελληνική κοινωνία ήταν ανύπαρκτος.

Σχετικά, τώρα, με την δεύτερη θεωρητική υπόθεση σύμφωνα με την οποία: «Ο βαθμός συνοχής και αλληλεγγύης που διατηρεί ο αιγυπτίωτης ελληνισμός σήμερα είναι μεγάλος», μπορώ να πω ότι χρειάζεται κάποια τροποποίηση. Και αυτό γιατί τα λεγόμενα των συνεντευξιαζόμενων φανερώνουν μια διαφορετική πραγματικότητα.

Οι ερωτήσεις 17 έως και 23, στόχο είχαν να δώσουν απαντήσεις για το εάν αληθεύει ή όχι, και μέχρι ποιο βαθμό η παραπάνω θεωρητική υπόθεση. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα είναι ότι η θεωρητική υπόθεση πρέπει να τροποποιηθεί εν μέρει ως εξής: «Οι Αιγυπτίωτες σήμερα διατηρούν έναν βαθμό συνοχής και αλληλεγγύης, όμως δεν είναι τόσο μεγάλος όσο ήταν τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασής τους στην Ελλάδα».

Οι περισσότεροι από εμάς, θα περιμέναμε ότι η δεύτερη υπόθεση θα ήταν αυτή που θα επαληθευόταν πλήρως και δεν θα χρειαζόταν κάποια τροποποίηση. Όμως, τα στοιχεία φανερώνουν ότι ο αιγυπτίωτης ελληνισμός με το πέρασμα των χρόνων, χάνει σιγά-σιγά την ταυτότητά του και αφομοιώνεται ολοένα και

περισσότερο με τους Έλληνες. Αυτοί που διατηρούν ακόμα, και διασώζουν τον «αιγυπτιασμό», είναι η πρώτη γενιά Αιγυπτιακών και αυτό είναι λογικό, αφού αυτοί ήταν οι άνθρωποι που βίωσαν όλα όσα εμείς γνωρίζουμε μέσα από συγγράμματα και αφηγήσεις. Οι νεότερες γενιές έχουν αφομοιωθεί πλήρως, ιδίως μετά τη σύναψη των μικτών γάμων.

Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό συμμετοχής των Αιγυπτιακών σε συλλόγους είναι το ίδιο με το ποσοστό μη συμμετοχής στους συλλόγους αυτούς. Σε ότι αφορά την τήρηση των αιγυπτιακών ηθών και των παραδόσεων μόνο οι μισοί από τους ερωτηθέντες αποκρίθηκαν θετικά. Χαρακτηριστική είναι και η απάντηση τους σχετικά με την σύναψη γάμων μεταξύ Αιγυπτιακών στις μέρες μας, αφού το 81,25% δεν πιστεύει ότι οι Αιγυπτιακές, πλέον, αναζητούν για ταίρι τους κάποιον με την ίδια καταγωγή. Οι ερωτηθέντες εξέφρασαν την επιθυμία τους να υποστηρίζουν τους Αιγυπτιακές επιχειρηματίες, όχι όμως και να τους ψηφίζουν σε περίπτωση συμμετοχής τους σε βουλευτικές ή δημαρχιακές εκλογές μόνο και μόνο επειδή είναι αιγυπτιακής καταγωγής. Στην απόφαση τους παρεμβαίνουν και υπερισχύουν και άλλα κριτήρια όπως τα πολιτικά και κομματικά τους πιστεύω. Τέλος, εξακολουθούν να διατηρούν επαφές με Αιγυπτιακές που ζουν στην Αίγυπτο, όμως οι επισκέψεις τους στην χώρα του Νείλου δεν είναι και τόσο συχνές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η μακρόχρονη παρουσία των Ελλήνων στην Αίγυπτο αρχίζει από τον 8 αιώνα π.Χ. και δείχνει να είναι στα τελευταία της στάδια κατά την μεταπολεμική περίοδο. Οι σχέσεις των δύο λαών άρχισαν από την φαραωνική εποχή, πέρασαν στα ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια, εξελίχθηκαν λίγο κατά την βυζαντινή και αραβική εποχή, ατόνησαν κατά την τουρκοκρατία, βρήκαν ανάπτυξη σε ότι ονομάζουμε νεότερη και σύγχρονη εποχή, για να καταλήξουν σε μια παρακμιακή περίοδο, την σημερινή⁴⁰.

Σε όλα αυτά τα χρόνια η παρουσία τους ήταν δυναμική και δημιουργική. Μετανάστευσαν στην Αίγυπτο, όπου μετέφεραν τις συνήθειες τους, δηλαδή κάθε τι ελληνικό, και έτσι μετέτρεψαν τον περίγυρο τους σε μια άλλη μικρή Ελλάδα. Από την πρώτη στιγμή της εγκατάστασης τους στην χώρα του Νείλου σχημάτισαν την ιδέα, και έζησαν με αυτή, ότι βρίσκονταν στον δικό τους τόπο, στην δική τους πατρίδα. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι αποκαλούσαν και, ακόμα, αποκαλούν την Αίγυπτο «δεύτερη πατρίδα». Οργάνωσαν παροικίες και αργότερα κοινότητες, αδελφότητες και σωματεία, έχτισαν σχολεία ελληνικά και επένδυσαν οικονομικά στη χώρα αυτή, έγιναν βιομήχανοι, έμποροι, τραπεζίτες, γενικά παραγωγικά άτομα εδραιώνοντας, έτσι, την θέση τους ακόμα περισσότερο.

Η ανοδική τους αυτή πορεία όμως διακόπηκε απότομα. Το στρατιωτικό καθεστώς του Νάσερ και οι μεταρρυθμίσεις της περιόδου 1952-1962, είχαν ως αποτέλεσμα την αποχώρηση του μεγαλύτερου μέρους των Αιγυπτιωτών από την Αίγυπτο και την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα. Ξαφνικά, οι άνθρωποι αυτοί έχασαν τα πάντα και έγιναν πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα.

Η παλιννόστηση τους στην Ελλάδα, για τους περισσότερους τουλάχιστον, δεν ήταν εύκολη γιατί έπρεπε να χτίσουν τις ζωές τους από την αρχή. Η εύρεση στέγης και εργασίας ήταν τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετώπισαν. Οι πιο πολλοί Έλληνες τους αντιμετώπισαν με καχυποψία και η βοήθεια από την μεριά της ελληνικής πολιτείας ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Παρ' όλες, όμως, τις αντιξοότητες που αντιμετώπισαν οι Αιγυπτιώτες τα κατάφεραν. Αφομοιώθηκαν στην ελληνική κοινωνία, κατέλαβαν σημαντικές θέσεις εργασίας, διέπρεψαν ο καθένας στον χώρο του και το σημαντικότερο από όλα, οργανώνοντας συλλόγους και σωματεία κατάφεραν να διατηρήσουν ζωντανό το αιγυπτιώτικο πνεύμα και την ταυτότητά τους.

Κλείνοντας, μπορώ να πω ότι η παρουσία των Αιγυπτιωτών τόσο στην Αίγυπτο όσο και στην Ελλάδα ήταν και είναι, αντίστοιχα, πολύτιμη σε όλα τα επίπεδα. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι τα γράμματα που σχηματίζουν την λέξη "αγάπη" περικλείονται όλα και στην λέξη "Αιγυπτιώτης".

⁴⁰ Σουλογιάννης Θ. Ε., *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, σελ. 37-38, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

- Ακριβοχέρης, *Ο εν Αιγύπτω Ελληνισμός και ο Εθνικός Αγών*, Αλεξάνδρεια 1915.
- Ανδρεάδης Α.Μ., *Ένα μεγάλο ελληνικό έργο στην Αίγυπτο*, Παναιγύπτια, 16.4.1932.
- Αργυρόπουλος Σ., *Ο Αιγυπτιώτης Ελληνισμός και η συμβολή του εις τον αγώνα*, Αλεξάνδρεια 1945.
- Βραχυτέδης Γ.Κ., *Ιστορία της Αιγύπτου*, εκδοθείσα αναλώμασι των αδελφών Συναδινών Κωνσταντίνου και Μιχαήλ, Αλεξάνδρεια 1888.
- Γαριλίδης Χριστόφορος, *Καντάρα, Το χρονικό μιας παροικίας που έσβησε*, Αλεξάνδρεια 1945.
- Γιαλουργάκης Μανώλης, *Αλεξάνδρεια*, Αλεξάνδρεια 1963.
- Γιαλουργάκης Μανώλης, *Η Αίγυπτος των Ελλήνων, Συνοπτική Ιστορία τον Ελληνισμού της Αιγύπτου*, Μητρόπολις, Αθήνα 1967.
- Γιαλουργάκης Μανώλης, *Η ιστορία των Ελληνικών Γραμμάτων στην Αίγυπτο*, Αλεξάνδρεια 1962.
- Δαρατζίκης Κ., *Υπόδειγμα οι Αιγυπτιώτες στον πόλεμο των έξι ημερών (1867)*, Ταχυδρόμος των Αιγυπτιωτών, 12.6.1992.
- Δαρατζίκης Κ., *Ο Ελληνισμός της Διώρυγος κατά τον πόλεμο Ραμαντάν- Κιπούρ*, Ταχυδρόμος των Αιγυπτιωτών, 25.9.1992, 23.10.1992.
- Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *2ο Παγκόσμιο Συνέδριο Αιγυπτιωτών Ελλήνων*, Πρακτικά, 12-13-14 Ιουνίου 1992, Αθήνα.
- Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, Ειδική Νομική Υπηρεσία, Τμήμα Διεθνών Συμβάσεων, *Πράξεις που υπογράφηκαν στη Λωζάννη στις 30 Ιανουαρίου και 24 Ιουλίου 1923*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1992.
- Ελληνικής Διδασκαλικής Ενώσεως Αλεξανδρείας, *Τα πεπραγμένα του Α' εν Αιγύπτω Ελληνικού Διδασκαλικού Συνεδρίου (14,15,16 Απριλίου 1931)*, Ανακοινώσεις, Συζητήσεις, Πορίσματα, Αλεξάνδρεια 1931.
- Εμμανουήλ Φίλιππος, *Τα Ελληνόπουλα της Αιγύπτου (αναγνωστικό β' τάξης του δημοτικού σχολείου)*, Αλεξάνδρεια 1939, 1950.
- Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια, Ακάδημος Α.Ε., 1978.
- Εφημερίδα «Ανατολή», *Οι Αιγυπτιώται εις τας επάλξεις. Η συμβολή του αιγυπτιώτου ελλητισμού εις τον εθνικόν αγώνα (1940-1945)*, Αλεξάνδρεια 1945.
- Κακομανώλης Γρηγόριος, *Αναμνήσεις 60 ετών*, Αλεξάνδρεια 1954.
- Καλλιαρέκος Σ., *Τα ζητήματα του Αιγυπτιώτη Ελληνισμού*, Εσωτερικόν Δελτίον Συλλόγου Ελλήνων Αποφύτων Αλεξανδρείας, αρ. 13, 1946.
- Καλοδούκας Σ. Δ., *Αιγυπτιώται εις την Ελλάδα 1940-1946*, Αθήναι 1946.
- Κατσώνης Δημ. Κ., *Η αναπροσαρμογή του Ελληνισμού της Αιγύπτου προς την σημερινήν πραγματικότητα*, Παναιγύπτια, 23/377, 13.6.1936, σσ. 6/554-7/555.
- Κερκινός Π., *Η ελληνική ιθαγένεια εν Αιγύπτω*, Αλεξάνδρεια 1930.
- Κερκινός Π., *Ιθαγένεια Κυπρίων*, Κάιρο 1943.
- Κηπιάδης Γ. Ι., *Έλληνες εν Αιγύπτω ή συγχρόνου ελλητισμού εγκατάστασις και ιδρύματα εθνικά (1766-1892)*, Αλεξάνδρεια 1892.
- Κομνηνός Μίνως, *Η Αίγυπτος που έζησα. Σελίδες αυτοβιογραφίας*, Αθήνα 1991.
- Κουτσούμης Ντίνος, *Κι' αποχαιρέτα την την Αλεξάνδρεια που χάνεις... Πως και διατί διελύθη η παροικία της Αιγύπτου, ανάπτυπον εκ του περιοδικού «Ο Ελληνισμός του Εξωτερικού»*, Θεσσαλονίκη 1967.

Κυριαζή Νότα, *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

Κωνσταντινίδης Απόστολος, *Η εκατονταετηρίς του Αιγυπτιώτη Ελληνισμού και το μέλλον του*, Γράμματα, Αλεξάνδρεια, Μάιος 1930.

Κωνσταντινίδης Απόστολος, *Εθνικαί προσπάθειαι*, Αλεξάνδρεια 1937.

Κωνσταντινίδης Απόστολος, *Η ελληνική εν Αιγύπτω δημοσιογραφία (1830-1930)*, Αθήναι, Αλεξάνδρεια, Σεπτέμβριος 1930.

Λαμπρίδης Ιωάννης, *Αι ελληνικαί αποικίαι*, Αθήναι 1904.

Λαμπρίδης Ιωάννης, *Ο εν Αιγύπτω σύγχρονος Ελληνισμός*, Αθήναι 1895.

Λυδάκη Άννα, *Ποιοτικές μέθοδοι της κοινωνικής έρευνας*, Καστανιώτης, Αθήνα, 2001.

Μιχαηλίδης Ευάγγελος, *Ο Αιγυπτιώτης Ελληνισμός και το μέλλον*, Αλεξάνδρεια 1927.

Μιχαηλίδης Ευάγγελος, *Ο Αιγυπτιώτης Ελληνισμός εν τη Νεωτέρα Ιστορία. Εκλιπόντων φυσιογνωμίας*, Εκκλησιαστικός Φάρος 26, 1927.

Μοσχονάς Θ. Δ., *Πληροφορίες περί των εν Αιγύπτω Ελλήνων δούλων της Ελληνικής Επαναστάσεως*, Αλεξάνδρεια 1947.

Νικολάου Γ., *Ο Αιγυπτιώτης Ελληνισμός και η μελλοντική αυτού κατεύθυνσις*, Αλεξάνδρεια 1957.

Πετρίδης Ιωάννης, *Αίγυπτος-Ελλάς, 1800-1933*, Αλεξάνδρεια 1933.

Πετρίδης Γιώργος, *Μνήμες και Ιστορίες από την Αίγυπτο*, Θεσσαλονίκη 1986.

Πολίτης Αθανάσιος, *Ο Ελληνισμός και η Νεωτέρα Αίγυπτος*, 2 τόμοι, Αθήναι-Αλεξάνδρεια, 1928-1930.

Σεβαστοπούλου Δέσποινα, *Η Αλεξάνδρεια που φεύγει*, Αλεξάνδρεια 1953.

Σίμος Κ., *Παροικιακό Λεύκωμα. Η ζωή κι η δράση των Ελλήνων στο Κάιρο*, Κάιρο 1961.

Σκωτίδης Ν., *Η εν Αιγύπτω κρίσις εν έτει 1881-1882*, Αθήναι 1883.

Σουλογιάννης Θ. Ευθύμιος, *Η θέση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, Δήμος Αθηναίων Πολιτισμικός Οργανισμός, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1999.

Σουλογιάννης Θ. Ευθύμιος, *The Greek Community in Modern Egypt*, Modern Greek Studies Yearbook, University of Minnesota, vol.7 (1991).

Σουλογιάννης Θ. Ευθύμιος, *Η ακτινοβολία του Ελληνισμού στην Αίγυπτο (1830 μέχρι σήμερα)*, περ. Greco Arabica, πρακτικά 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνοανατολικών και Ελληνοαφρικανικών Σπουδών, τόμος 6 (1995).

Σουλογιάννης Θ. Ευθύμιος, *Οι Ελληνικές Κοινότητες της Αιγύπτου*, Αθήνα 1984.

Σουλογιάννης Θ. Ευθύμιος, *Οι πρώτες ανησυχίες των Ελλήνων της Αιγύπτου για το μέλλον τους στη χώρα διαμονής τους (1919)*, Παρνασσός 22, 1980.

Σουλογιάννης Θ. Ευθύμιος, *Οι Έλληνες στην Αίγυπτο*, Λεύκωμα έκθεσης στο Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα 1982.

Σουλογιάννης Θ. Ευθύμιος, *Τότε που ο ελληνισμός διέθετε αριθμητική, υλική και ηθική δύναμη, Αίγυπτος εικοσαετία 1916-1936*, Παναγύπτια 2, 1985.

Σουλογιάννης Θ. Ευθύμιος, *Ο Ελληνισμός στην Αίγυπτο: Πατριαρχείο Αλεξανδρείας και Ελληνικές Κοινότητες*, Πάνταϊνος 80, 1988.

Τσάκωνας Τάκης, *Ένα ταξίδι γύρω στο Κάιρο*, Κάιρο 1941.

Τσαραβόπουλος Ν., *Η εγκατάσταση των Ελλήνων στην Αίγυπτο*, Κάιρο 1948.

Τσιχλάκης Τ.Μ., *Πανόραμα του ελληνισμού εν Αιγύπτω*, Κάιρο 1911.

Φραγκούλη Αργυρώ, *Ιστορικά του Αιγυπτιώτη Ελληνισμού και της πτώσης του 16ος-20ος αι.*, Αθήνα 1998.

Χατζηφώτης Ι.Μ., Αλεξάνδρεια. Οι δύο αιώνες του νεότερου ελληνισμού (19ος-20ος), Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999.

Χατζηφώτης Ι.Μ., *Η Αλεξάνδρεια των Ελλήνων. Ο Ελληνισμός που ανθούσε άλλοτε στην Αίγυπτο*, περ. Ιστορία, αρ. 55, 1973.

Χρυσοστομίδης Σοφιανός, *Ελληνική παροικία Αιγύπτου: η έξοδος*, Αρχαιοτάξιο, τεύχος 4ο, Θεμέλιο, Αθήνα 2002.

Ψυρούκης Νίκος, *Το νεοελληνικό παροικιακό φαινόμενο*, Επικαιρότητα Ο.Ε., Αθήνα 1983.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:

Bevan Edwyn, *The house of Ptolemy, A history of Egypt ynder the Ptolemaic Dynasty*, Argonaut Inc, Chicago.

Foster E.M., *Alexandria. A History and a Guide*, Introdyction by Laurence Durrell, Michael Haag, London 1982.

Kitroeff A., *The Greeks in Egypt: Etnicity and Class*, Journal of the Hellenic Diaspora, vol. X, No 3, fall 1983.

Kitroeff A., *The Greeks in Egypt, 1919- 1939, Class and Ethnicity*, Ithaca Press, London 1989.

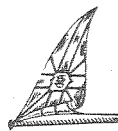
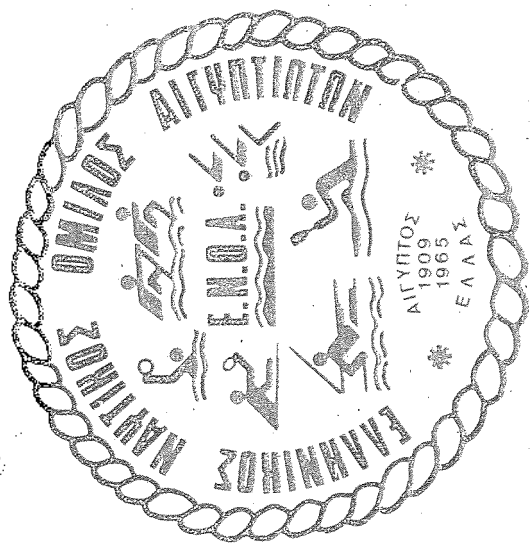
Rice Michael, *Egypt's Legacy, the archetypes of Western civilization 3000-30 BC*, Routledge, New York, 1997.

Watterson Barbara, *The people of Africa, The Egyptians*, Cambridge.

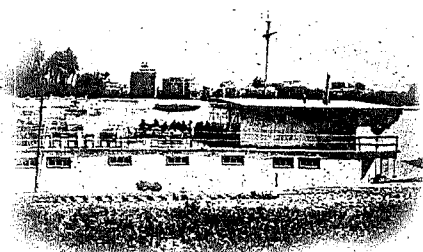
ПАРАРТНМА

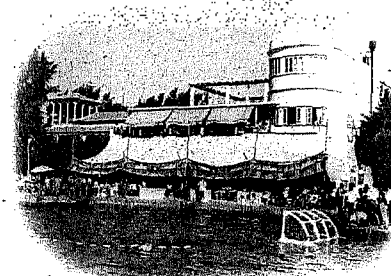
90 ΧΡΟΝΙΑ
ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

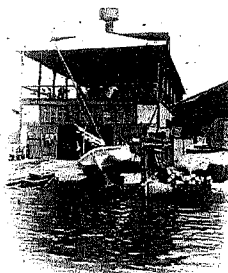
Ε.Ο.Α.
1909 - 1999

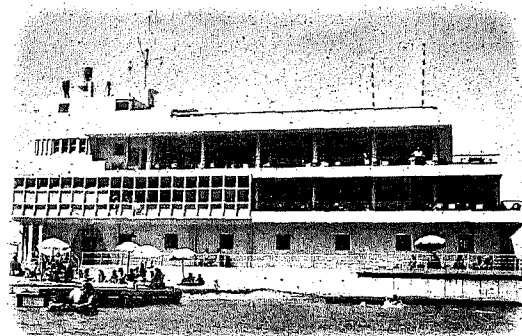
ΚΑΪΡΟ 1930

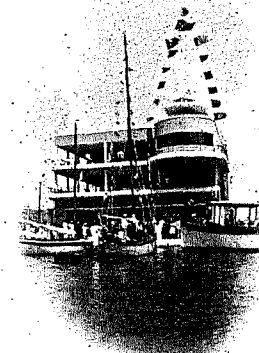
ΠΟΡΤ ΣΑΪΔ 1927

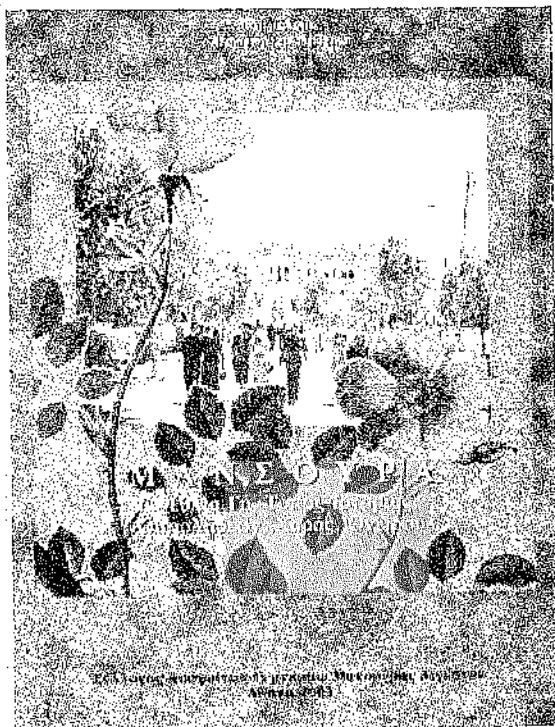
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 1909-1935

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 1959

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 1935-1956

ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΓΡΥΜΑ
ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

2^η ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΔΑΔΗΣ ΜΟΝΗΤΩΝ
ΠΑΤΡΙΩΝ

Ενθύμιον Αιγυπτιώτη Ελληνισμού

15 - 19
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
ΑΙΘΡΙΟ Π.Π.Ε.Α. - ΛΙΜΝΗ ΑΛΕΞΟΥΣ

ΣΥΝΑΓΑΙΑ ΓΙΩΡΓΟΥ ΧΑΤΖΗΝΑΣΙΟΥ - ΣΥΝΑΓΑΙΑ ΝΙΚΟΥ ΞΥΛΑΚΗ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ - ΕΚΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ - ΠΑΙΔΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΝΤΟΚΥΜΑΝΤΕΡ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΡΑΒΥΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΪΡΟΥ

ΛΗΨΙΩΝ 24, 106 77 ΑΘΗΝΑ. Τηλ.: 210 3823375, 210 3833020 – ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' Αρ. Φύλλου 19
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2004

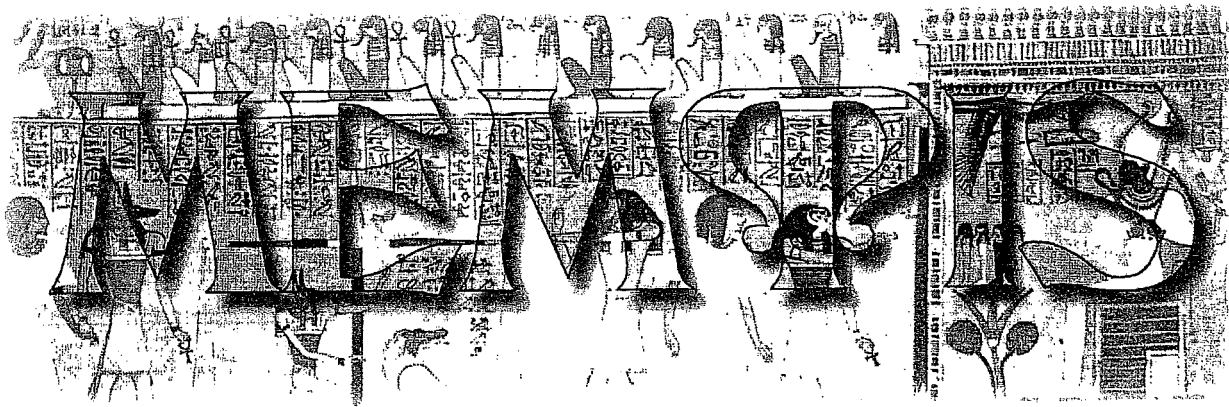
*Χαρούμενα Χριστούγεννα
και Ευτυχισμένο
το νέο Έτος
2005*

ΑΥΞΗΣΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Πενθυμίζουμε στα αγαπητά μας Μέλη, ότι με απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της Ενώσεως που πραγματοποιήθηκε στις 29-2-2004, αυξάνεται η ετήσια συνδρομή των μελών μας από 1-1-2005 στο ποσό των **20,00 Ευρώ**.

Για την ευκαιρία υπενθυμίζουμε στα Μέλη μας που καθυστερούν συνδρομές να φροντίσουν για την εξόφλησή τους με δεδομένο ότι οι συνδρομές των μελών είναι η **ΥΠΙΑ ΠΗΓΗ** εσόδων και τα έξοδα τρέχουν.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΪΡΟΥ

ΠΑΤΗΣΙΩΝ 24, 106 77 ΑΘΗΝΑ. Τηλ.: 210 3823375, 210 3833020 – ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' Αρ. Φύλλου 20
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005

Οι Δράσεις μας

Ο ΕΤΗΣΙΟΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑΣ

Έχει γίνει παράδοση, τα τελευταία χρόνια, αυτή η κορυφαία μας εκδήλωση να αρχίζει με προσκοπικά τραγούδια. Έτσι λοιπόν και φέτος η εκδήλωση μας άρχισε με το σύνθημα που έδωσε ο αντιπρόεδρος μας και “κομπέρ” της βραδυάς Σπύρος Φωτεινός μαζί με τον Τάκη Σφακιανόπουλο στην ορχήστρα των αδελφών Βεκρή να αρχίσει με μελωδικά προσκοπικά τραγούδια και να φέρει στη μνήμη των παριστανμένων, που συμμετείχαν και αυτοί αυθόρμητα στο τραγούδι, στιγμές της ωραίας και αξέχαστης προσκοπικής μας ζωής.

Η εκδήλωση έγινε το Σάββατο 22 Ιανουαρίου στην ωραία και ευρύχωρη αίθουσα “Αιγαίον Πέλαγος” του Ξενοδοχείου METROPOLITAN με τη συμμετοχή 170 περίπου μελών που συνοδεύονταν από τις συζύγους των, αλλά και φίλων της Ενώσεώς μας.

Στην επιτυχία της εκδήλωσης συνέβαλαν όλα τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου με επί κεφαλής τον Πρόεδρο μας Μάρκο Τσιλίμο που δυστυχώς όμως δεν ήταν παρών στην εκδήλωση λόγω σοβαρού κρυολογήματος. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Πρόεδρος της ΚΕΠΠΕ κ. Ιωάννης Τσουβαλάς, ο επίτιμος

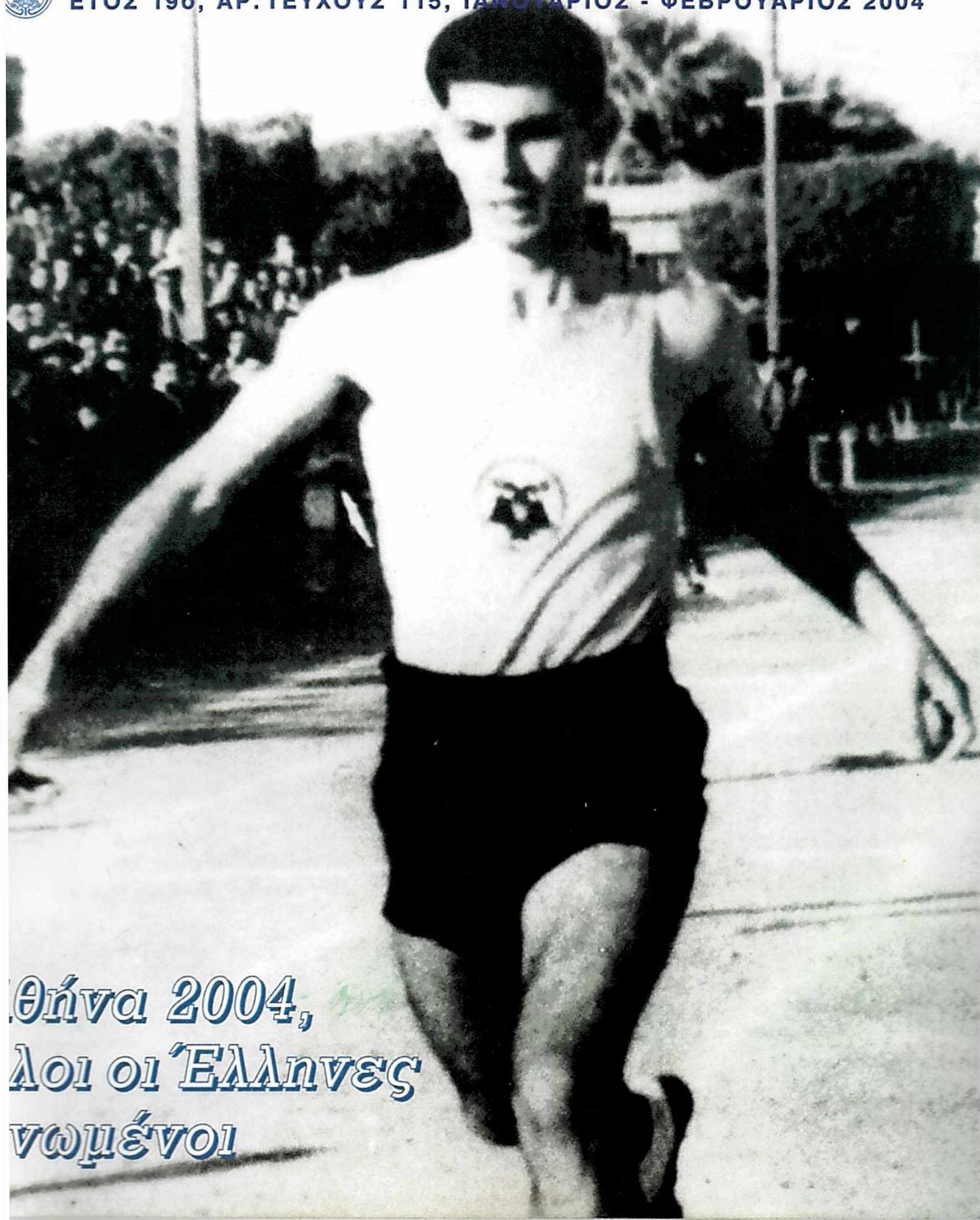
Πρόεδρος της Ενώσεώς μας κ. Π. Γιαλλίζης και η σύζυγός του, ο Έφορος Περιοχής Αποδήμων της Γεν. Εφορείας του Σ.Ε.Π. κ. Κ. Τσολακίδης ο πρώην Πρόεδρος της Ενώσεως κ. Ιωάννης Μενδώνης και η σύζυγός του, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Αμπετείου Σχολής και μέλος μας κ. Ν. Βαδής και η σύζυγός του, το επίτιμο Μέλος της Ενώσεώς μας κ. Ισμήνη Λιούφη, κ.α., που διασκέδασαν με πολύ κέφι μέχρι της πρωινές ώρες κάτω από τους ήχους και το πλούσιο ρεπερτόριο της εκλεκτής ορχήστρας των μελών μας αδελφών Βεκρή. Κατά τη διάρκεια της βραδιάς κυκλοφόρησε λαχνός με πλούσια δώρα που πρόσφεραν το Ξενοδοχείο METROPOLITAN, το τουριστικό γραφείο TOURIST & TRAVEL ADVISORS του μέλους μας κ. Φοίβου Βλάχου, το τουριστικό γραφείο LAKY TOURS, ο φίλος μας κ. Ν. Φωτόπουλος η ΛΟΥΜΙΔΗΣ Α.Ε., το μέλος μας Δημήτρης Πιερής καθώς και άλλα μέλη μας.

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης ο αντιπρόεδρος της Ενώσεως διάβασε χαιρετισμό του Προέδρου μας με ευχαριστίες και ευχές για τον καινούργιο χρόνο, προς τους δωρητές του λαχνού, τους παριστάμενους καθώς και όλους όσους συνέβαλαν στην επιτυχία του χορού. Ακολούθως ο λόγος δόθηκε στον Πρόεδρο της ΚΕΠΠΕ κ. Ι. Τσουβαλά που μετά από σύντομο χαιρετισμό απένειμε το μετάλλιο “ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ” προς τα μέλη της Ενώσεως Δημήτρη Πιερή, Στέλιο Στυλιανού, Χαράλαμπο Χατζηαθανάση και Ευάγγελο

ΣΤΑΝΔΑΙΡΥΣΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΤΟΣ 19ο, ΑΡ.ΤΕΥΧΟΥΣ 115, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2004

Αθήνα 2004,
λοι οι Έλληνες
νωμένοι

ΣΤΑΝΔΙΡΥΣΤΙΔΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΤΟΣ 21ο -ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 121-ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2005-ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 1536

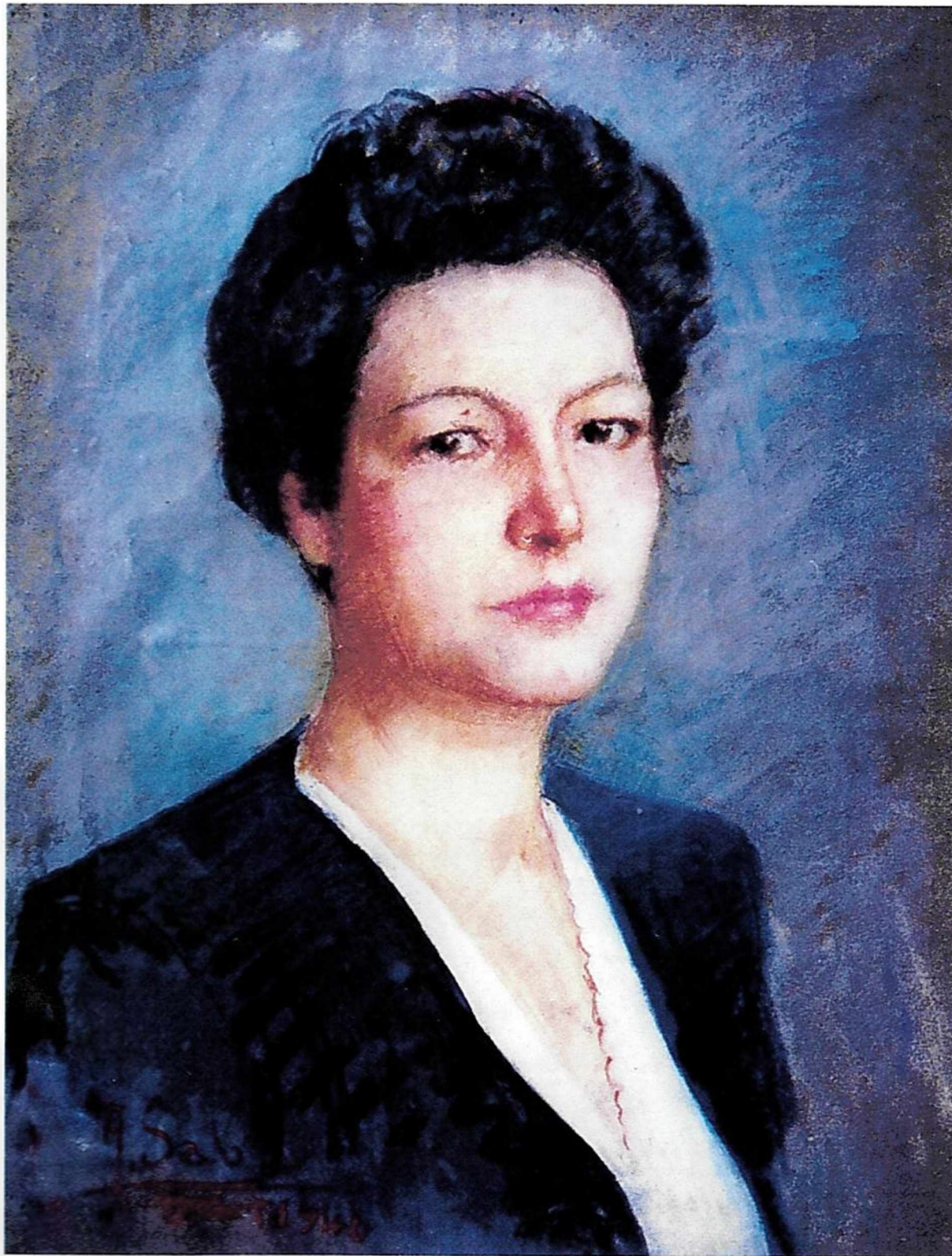

Ι. Εγγλετών 61

ΣΤΑΝΑΙΡΥΣΤΙΔ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΤΟΣ 216 - ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 122 - ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005 - ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 1535

ΤΑΧΥΣΑΙΤΗΣΤΑΙΔ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΤΟΣ 210-ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 123-ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2005-ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΑΤΑ 1536

